

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KİŞİLERARASI İLİŞKİLERDEKİ MANİPÜLASYONUN ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI, KENDİLİK NESNESİ İHTİYAÇLARI VE KARANLIK ÜÇLÜ
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Burcu TEKİNER**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Burcu TÜRK**

**İSTANBUL
Haziran 2022**

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KİŞİLERARASI İLİŞKİLERDEKİ MANİPÜLASYONUN ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI, KENDİLİK NESNESİ İHTİYAÇLARI VE KARANLIK ÜÇLÜ
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Burcu TEKİNER**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Burcu TÜRK**

**İSTANBUL
Haziran 2022**

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Burcu TEKİNER tarafından hazırlanan **“Kişilerarası İlişkilerdeki Manipülasyonun Çocukluk Çağı Travmaları, Kendilik Nesnesi İhtiyaçları ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Bağlamında İncelenmesi”** konulu çalışması jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 06/06/2022

Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu:

İmzası

Jüri Üyesi : Dr. Öğretim Üyesi Burcu TÜRK
Haliç Üniversitesi

Jüri Üyesi : Dr. Öğretim Üyesi Zeynep Pınar COHEN
İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi

Jüri Üyesi : Dr. Öğretim Üyesi Fatma KAYIM
Haliç Üniversitesi

Bu tez yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun kararıyla kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürünün Ünvanı, Adı, Soyadı)
Müdür

KİŞİLERARASI İLİŞKİLERDEKİ MANİPÜLASYONUN ÇOCUKLUK
ÇAĞI TRAVMALARI, KENDİLİK NESNESİ İHTİYAÇLARI VE
KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ BAĞLAMINDA
İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

%8	%5	%2	%5
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to Istanbul Medipol Āniversitesi Öğrenci Ödevi	%1
2	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi	%1
3	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
4	Submitted to Beykent Üniversitesi Öğrenci Ödevi	%1
5	Ecenur TEMELLİ. "Examination of Dark Triad Personality Traits and Problematic Internet Behaviors of Online Dating Services' Users", Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences, 2020 Yayın	%1
6	www.klinikpsikoloji.org İnternet Kaynağı	%1

acikbilim.yok.gov.tr

17/05/2022

TEZ ETİK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kişilerarası İlişkilerdeki Manipülasyonun Çocukluk Çağı Travmaları, Kendilik Nesnesi İhtiyaçları ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Bağlamında İncelenmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Burcu Türk’ün sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Burcu TEKİNER

ÖNSÖZ

Tez yazım sürecimde bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren değerli tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Burcu TÜRK'e ve lisans eğitimimden bu yana üzerimde emeği olan bütün hocalarıma en içten saygı ve teşekkürlerimi sunarım. Ayakları yere sağlam basan öğrenciler yetiştirmek adına gösterdiğiniz özveri ve çaba için minnettarım.

Hayatımın her döneminde sevgisini ve desteğini hissettiğim kıymetli aileme ne kadar teşekkür etsem az; hayattaki en büyük şansınımsınız.

Bana olan inançlarını, sevgilerini ve güvenlerini her zaman hissettiğim değerli arkadaşlarıma teşekkür ederim. Her biriniz, iyi ki varsınız.

Bugünlerimi göremese de, her daim desteğini hissettiğim ve beni ben yapan değerlerin mimarı Bahar TEKİNER'e sonsuz teşekkürler...

Bu tez çalışması, teyzem Bahar TEKİNER'e ithaf edilmiştir.

Haziran, 2022

Burcu TEKİNER

Bahar'ıma...

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ ETİK BEYANI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
SEMBOLLER.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	x
ÖZET.....	xi
ABSTRACT.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	4
1.2. Araştırmanın Hipotezleri.....	4
1.3. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
2. GENEL BİLGİLER.....	6
2.1. Manipülasyon.....	6
2.1.1. Kişilerarası İlişkilerde Manipülasyon.....	7
2.2. Çocukluk Çağı Travmaları.....	10
2.2.1. Duygusal İstismar.....	11
2.2.2. Fiziksel İstismar.....	12
2.2.3. Cinsel İstismar.....	12
2.2.4. Fiziksel İhmâl.....	13
2.2.5. Duygusal İhmâl.....	13
2.3. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri.....	13
2.3.1. Narsisizm.....	14
2.3.2. Makyavelizm	16
2.3.3. Psikopati.....	17

2.4. Kendilik Psikolojisi.....	19
2.4.1. Kendilik Nesnesi.....	19
2.4.2. Kendilik Nesnesi İhtiyaçları.....	21
2.5. Alanyazındaki İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	23
3. GEREÇ ve YÖNTEM.....	27
3.1.Araştırma Modeli	27
3.2.Araştırma Örneklemi	27
3.3.Veriler Toplama Araçları	27
3.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu.....	28
3.3.2. İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği.....	28
3.3.3. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği.....	28
3.3.4. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği.....	28
3.3.5. Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Envanteri	29
3.4.Verilerin Analizi	29
4. BULGULAR.....	30
4.1. Normallik Sınaması.....	30
4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait İç Tutarlılık Katsayısı Sonuçları.....	33
4.3. Sosyodemografik Bilgi Formundan Elde Edilen Sonuçlar	34
4.4. Sosyodemografik Verilerin Analizine Ait Bulgular.....	36
4.4.1. Üç ve Üstü Gruplara Ait Karşılaştırma Sonuçları.....	36
4.4.1.1. İnsan ilişkilerinde manipülasyon ölçeğine ait sonuçlar.....	37
4.4.2. İkili Karşılaştırma Sonuçları.....	39
4.4.2.1. İnsan ilişkilerinde manipülasyon ölçeğine ait sonuçlar.....	39
4.5. Korelasyon Sonuçları.....	40
4.5.1. Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları.....	40
4.5.1.1. İnsan ilişkilerinde manipülasyon ölçeğine ait sonuçlar.....	42
4.5.1.2. Saldırgan manipülasyon alt boyut puanlarına ait sonuçlar.....	42
4.5.1.3. Duygusal manipülasyon alt boyut puanlarına ait sonuçlar.....	43
4.5.1.4. Kurban seçimi alt boyut puanlarına ait sonuçlar.....	44
4.5.1.5. Kendini gizleme alt boyut puanlarına ait sonuçlar.....	44
4.5.1.6. Strateji alt boyut puanlarına ait sonuçlar.....	45
4.6. Manipülasyona Dair Çoklu Regresyon Analizine Ait Bulgular.....	46
4.6.1. Ön Şartların Sağlanıp Sağlanmadığına İlişkin Sonuçlar.....	46
4.6.1.1. Normallik sınaması.....	46

4.6.1.2. Değişkenler arasında doğrusal ilişkinin olması ve tahminlere ait hataların normal dağılması durumunun test edilmesi.....	47
4.6.1.3. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantılık olmaması durumu.....	48
4.6.1.4. Elde edilen veriler içinde uç değerlerin olmaması durumu.....	49
4.6.1.5. Eş varyanslık (homoskedastiklik) olması durumu.....	49
4.6.1.6. Hataların birbirinden bağımsız olması durumu.....	49
4.6.2. Çoklu Regresyon Analizine Ait Sonuç.....	50
5. TARTIŞMA	52
5.1. Manipülasyonun Sosyodemografik Veriler Bağlamında Tartışılması.....	52
5.2. İlgili Değişkenlere Ait Korelasyon Sonuçlarının Tartışılması.....	55
5.3. Manipülasyona Ait Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması.....	61
6. SONUÇLAR.....	65
7. ÖNERİLER.....	70
KAYNAKLAR.....	72
EKLER.....	88
ÖZGEÇMİŞ.....	103

KISALTMALAR

APA	: American Psychiatric Association (Amerikan Psikiyatri Birliği)
DSM	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı)
ICD	: International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (Uluslararası Hastalıklar ve İlgili Sağlık Sorunlarının İstatistiksel Sınıflandırılması)
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
WHO	: World Health Organization
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı)
TDK	: Türk Dil Kurumu

SEMBOLLER

f	: Frekans
F	: Varyans Analizi
N	: Örneklem Sayısı
p	: İstatistiksel Manidarlık
R²	: Belirlilik Katsayısı

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 4.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının Normallik Sınaması İçin Hesaplanan Betimsel Değerlere Ait Sonuçlar.....	31
Tablo 4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İç Tutarlılık Katsayısı (Cronbach's Alpha) Sonuçları.	33
Tablo 4.3. Yetişkinlerin Tanımlayıcı Özelliklerine Ait Frekans ve Yüzde Sonuçları.	34
Tablo 4.4. Yetişkinlerin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarına Ait Frekans ve Yüzde Sonuçları.....	35
Tablo 4.5. Yetişkinlerin Bazı Tanıtıcı Özellikleri ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Genel Puanların Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.	37
Tablo 4.6. Yetişkinlerin Tanıtıcı Özelliklerinden Olan Cinsiyet Değişkeni İle İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Genel ve Alt Boyut Puanlarına Ait Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları.	39
Tablo 4.7. İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği genel ve Alt Boyutları İle Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Envanteri, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Genel ve Alt Boyut Puanlarına Ait Korelasyon Sonuçları.....	41
Tablo 4.8. Çoklu Regresyon Analizinde Kullanılan Ölçeklerin Normallik Sınaması İçin Hesaplanan Betimsel Değerlere Ait Sonuçlar.	47
Tablo 4.9. Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiyi Açıklayan Korelasyon Testi Sonuçları.	48
Tablo 4.10. Yetişkinlerin Std. Residual ve Cook's Distance Değerlerine Ait Sonuçlar.	49
Tablo 4.11. Yetişkinlerin Manipülasyon Ölçeği Toplam Puanlarının Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizine Ait Sonuçlar.	50

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 4.1. Çoklu Regresyon Analizinde Kullanılan Verilere Ait Saçılma Diyagramı Sonuçları.	47

ÖZET

KİŞİLERARASI İLİŞKİLERDEKİ MANİPÜLASYONUN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, KENDİLİK NESNESİ İHTİYAÇLARI VE KARANLIK ÜÇLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Bu çalışmada yetişkinlerin sosyal ilişkilerinde manipülasyona başvurma düzeylerinin çocukluk çağı travmaları, kendilik nesnesi ihtiyaçları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çocukluk çağı travmaları, kendilik nesnesi ihtiyaçları ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin birlikte manipülasyon üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir. Ayrıca kişilerin manipülasyona başvurma düzeyleri üzerinde yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, ebeveynlerden algılanan çocuk yetiştirme tutumu, anne-baba eğitim düzeyine göre farklılık olup olmadığı değerlendirilmiştir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı bu araştırmanın örnekleme, uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen 18-65 yaş aralığındaki 480 kişiden oluşmaktadır. Araştırmada Sosyodemografik Bilgi Formu, İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33), Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Envanteri, Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler tek yönlü varyans analizi, bağımsız gruplar t-testi, Pearson momentler çarpımı korelasyonu ve çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir. Analizler neticesinde ulaşılan sonuçlar tablolar halinde sunulup değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre manipülasyon ile çocukluk çağı travmaları, karanlık üçlü kişilik özellikleri, idealizasyon/ikizlik ihtiyacından kaçınma ve aynalanma/idealizasyon/ikizlik ihtiyacına yaklaşma ihtiyaçları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu; karanlık üçlü kişilik özelliklerinden subklinik psikopati, makyavelizm ve subklinik narsisizm; çocukluk çağı travmaları; aynalanma/idealizasyon/ikizliğe yaklaşma ve idealizasyon/ikizlikten kaçınma ihtiyaçlarının birlikte manipülasyon davranışının %47'sini yordadığı ve yetişkinlerin ikili ilişkilerinde manipülasyonu kullanma düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre farklılaştığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Çocukluk Çağı Travmaları, Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri, Kendilik Nesnesi İhtiyaçları, Manipülasyon.*

ABSTRACT

EXAMINATION OF MANIPULATION IN THE INTERPERSONAL RELATIONSHIPS WITHIN THE CONTEXT OF CHILDHOOD TRAUMAS, SELFOBJECT NEEDS AND DARK TRIAD PERSONALITY TRAITS

This research is aimed to investigate levels of resorting to manipulation of adults in their social relationships within the framework of childhood traumas, self object needs, and dark triad personality traits. In line with this objective, the predictor effect of childhood traumas, self object needs, and dark triad personality traits on manipulation are investigated together. Also, it is formed an estimate of whether there is a difference in people's levels of resorting to manipulation based on their ages, educational background, level of income, child-rearing attitude that is perceived from parents, and parents' level of education. The sample of this research in which the correlational survey model is used is 480 people whose ages are between 18-65 are determined with the proper sample method. The Emotional Manipulation Scale in relations, Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33), Selfobject Needs Inventory, and Short Dark Triad (SD3) are used for this research. The data from the research is investigated with a one-way analysis of variance, independent samples t-test, Pearson product-moment correlation, and multiple regression analysis. The results of the analysis are introduced and interpreted with tables. Based on the results of the research, there is a positive relationship between manipulation and childhood traumas, dark triad personality traits, avoidance orientation from idealization/twinship, and approach orientation toward mirroring idealization/twinship; one of the traits of dark triad personality traits subclinical psychopathy, Machiavellism, and subclinical narcissism; childhood traumas; approach orientation toward mirroring, idealization/twinship and avoidance orientation from idealization/twinship all together predict 47% of the manipulation and it is detected that the level of using manipulation adults in their bilateral relationships differ based on sociodemographic attributes.

Keywords: *Childhood Trauma, Dark Triad Personality Traits, Manipulation, Selfobject Needs Inventory.*

1. GİRİŞ

Psikolojik manipölasyon; aldatıcı ve yönlendirici davranış ve tutumlar aracılığıyla diğerlerinin algısında ve hareketlerinde çıkar amaçlı değişim yaratmayı hedefleyen bir etki biçimidir (Braiker, 2004). Manipölasyonda; etki altında bırakma, kasıtlı biçimde yönlendirme ve kişiyi istemediği davranışlarda bulunmaya zorlama söz konusudur (Chapaux-Morelli and Couderc, 2017).

İlişkilerinde manipölasyona başvuran kişilerin manipüle etme biçimleri; suçluluk duygusu uyandırma, sessizliği kullanma, değersizlik hissi açığa çıkarma, gözdağı vermek, duygu sömürüsü, asıl düşüncelerini ve gerçek kişiliğini açığa vurmama, baştan çıkarıcı tavırlar, yalanı kullanma biçiminde kendini göstermektedir (Bursten, 1972). Ayrıca hedef belirleme ve çeşitli yöntemler kullanma gibi stratejiler de söz konusudur (Yılmaz, 2017).

Manipölatif kişilerin hedefi, mevcut durumun doğurduğu koşullar ve manipölasyona maruz bırakılmak istenen kurbanın kişilik özellikleri; bu yöntemlere hangi biçimde ve ne ölçüde başvurulacağı hususunda belirleyici role sahiptir (Björnsson, 2016).

Yapılan araştırmalarda manipölatör kişilerde anti-sosyal davranış ve narsistik kişilik örüntülerine rastlanma oranının yüksek düzeyde olduğu bulgulanmıştır (Grieve and Mahar, 2010). Bu türde kişilik örüntülerine sahip kişilerin kolayca inkara başvurabilmeleri, benmerkezcil bir yapıya sahip olmaları ve yaptıklarını kendilerine hak görmeleri; manipölasyon mağduru tarafından durumun anlaşılması önünde engel teşkil edebilmektedir.

İnsan ilişkilerinde manipölatif davranış ve tutumların ortaya çıkışı üzerinde etki sahibi olabilecek faktörler net olarak bilinmemekle birlikte; uyum bozucu davranış paternlerinin ve bazı olumsuz kişilik özelliklerinin açığa çıkmasında çocukluk dönemindeki olumsuz deneyimlerin etkisi göz önüne alındığında; insan ilişkilerinde manipölasyon ile çocukluk çağı ruhsal travmalarının ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Çocukluk çağı travmaları ihmal ve istismarı kapsayan; ebeveynler ya da diğer kişiler tarafından gerçekleştirilebilen, uygun olmayan, çocuğun gelişimi üzerinde hasar verici etkiye sahip olan eylem ya da eylemsizlikler bütünüdür (Ovayolu, 2007).

Çocukluk çağı ruhsal travmaları çocukluk ve ergenlikte yaşantılanan duygusal, cinsel ve fiziksel ihmal ve istismarları kapsamaktadır (Tıraşçı ve Gören, 2007). Çocuğun kendilik algısının gelişimi üzerinde olumsuz etkiler doğurabilen bu istismar ve ihmal yaşantıları hem çocukluk hem yetişkinlik dönemini etkilemektedir. Çocukluk ve ergenlikte maruz kalınan bu yaşantılar; yalnızca çocukluk dönemi üzerinde değil, yaşamın ilerleyen dönemlerinde de kişinin ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerinde pek çok olumsuz sonuca yol açabilmektedir (Kendall-Tackett, 2002).

İlgili çalışmalarda çocukluk dönemi istismar yaşantılarının yaşamın ilerleyen dönemlerinde aleksitimi, somatizasyon, kişilik bozukluğu ve dissosiyatif bozukluklar ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Kooiman et al., 2004; Çelikel ve Beşiroğlu, 2008; Spitzer et al., 2008). Nitekim çocukluk ve ergenlik döneminde ebeveyn ya da bakım veren ile kurulan ilişkide maruz kalınan ihmal ve istismar yaşantıları; istenmeyen kişilik özelliklerinin ve uyum bozucu davranışların gelişmesine zemin hazırlamaktadır.

Çocukluk döneminde ebeveynle kurulan ilişkinin sağlıklı ve dengeli bir ilişki olması; kendilik nesnesi ihtiyaçlarının uygun düzeyde karşılanabilmesi ve sağlıklı bir kendiliğe ulaşabilmek adına büyük önem arz etmektedir.

Kendilik, kişinin kendisinin bir parçası olarak algıladığı diğer kişiler (kendilik nesneleri) ile kurulan ilişki bağlamında gelişmektedir. Kendilik ve kendilik nesnesi arasındaki bu ilişki, hayat boyu varlığını sürdürmektedir (Kohut, 1984).

Ödipal dönemde yaşantılanan kendilik nesnesi aktarımlarında, tepkilerin zamanla ve kademeli bir biçimde geri çekilmesiyle beraber bu tepkilere hissedilen gereksinim azalmaktadır (Ornstein, 2008). Çocukluk döneminde yeterli düzeyde karşılanmayan kendilik nesnesi tepkileri, yaşamın ilerleyen zamanlarında kendilik bozukluklarına sebebiyet verebilmektedir. Bu durum, ilişki kurma ve devam ettirmede yaşanan zorluklar ile kendini göstermektedir. Kişi erken dönemde yeterli düzeyde kendilik nesnesi tepkilerini deneyimlese dahi, yaşam sürecinde zorlantılar olduğunda geçici kendilik nesnesi tepkilerine ihtiyaç hissedebilmektedir (Kohut, 1984).

Kohut’a (1977; 1984) göre; temelde üç çeşit kendilik nesnesi ihtiyacı söz konusudur. Bunlardan ilki, aynalanma yani diğerleri tarafından fark edilme ve güç istencidir; ikincisi, idealizasyon yani idealize edilen öteki ile bir ve bütün olma istenci; üçüncüsü, ikizlik yani aidiyet ve bu bağlamda ilişkililik gereksinimidir. Bu üç ihtiyaç, kişilerarası ilişkiler zemininde var olmaktadır. Kendilik bozukluğu söz konusu olduğunda kişi, diğer kişilerin tepkilerini kendinden ayrı bir tepki olarak görmek yerine onların tepkilerini kendinin bir parçası olarak anlamlandırmakta ve yorumlamaktadır (Yurduşen ve Gençöz, 2018).

İlgili çalışmalar, kendilik nesnesi ihtiyaçlarının uygun şekilde karşılanmaması durumunun kişilerde depresyon ve uyum problemlerine yol açabildiğini göstermektedir (Mahler, 1971; Mattanah et al., 2004). Bu noktada, çocukluk çağı travmalarının ve gelişimsel süreçte kendilik nesnesi ihtiyaçlarının uygun şekilde karşılanmaması durumunun; kişilerarası ilişkilerde uyum bozucu davranışları açığa çıkartan karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Karanlık üçlü kavramı, halihazırda patolojik seviyede olmayan ama klinik altı düzeyde de olsa antisosyal kişilik yapısına ait özellikleri barındıran kişilik özelliklerinden üç tanesini ön plana almaktadır. “Karanlık” kelimesi kişilerarası ilişkilerdeki uyumlu olma halini ve fonksiyonelliği bozan ve kötü olarak görülen kişilik özelliklerine dikkat çekmektedir. Bu üç kişilik özelliği: “Makyavelizm, klinik olmayan psikopati ve klinik olmayan narsisizm”dir (Paulhus and Williams, 2002).

Nitekim kişiliğin zarar verici ve kötücül tarafı şeklinde nitelendirilen bu kişilik özellikleri her ne kadar farklı yapılar olsa da bazı ortak yönleri olduğu saptanmıştır (Jonason and Webster, 2010). Bu ortak yönler ilişkilerde düşmanca tavırlar, negatif davranış biçimleri, ahlaki açıdan uygun bulunmayan davranışlar, süregelen bir umarsızlık ve verilen tepkilerde kötü niyet gütmektir (Banks et al., 2013). Bu özellikleri büyük ölçüde barındıran kişilerin suça karışma ve toplum içinde önemli sorunlara sebebiyet vermeye eğilimli bir yapıları olduğu bulgulanmıştır (Hewitt and DeLisi, 2016).

Muris et al. (2017) karanlık üçlüyü oluşturan kişilik yapılarının üçünün de tutarlı davranışlarda bulunmama, sağlıklı ve içten ilişkiler kurmama, ilişkileri devam ettirmede zorlantılar, antisosyal davranış örüntüleri sergileme gibi olumlu olmayan sonuçlarla ilişkisini saptamışlardır. Nitekim karanlık üçlü kişilik yapılarına sahip

kişilerde utanç ve suçluluk duygularının normalden az hissedilmesi ve kişilerarası ilişkilerde manipülatif davranış ve tutumlar sergilemeye odaklanma hali söz konusudur (Gordon and Platek, 2009). Ayrıca bu kişiler genellikle sağlıklı baş etme biçimlerini kullanmaktadırlar (Kealy et al., 2017). Bunun yanı sıra karanlık üçlü kişilik örüntüleri sergileyen kişilerde çıkarları uğruna yalan söylemekte sakınca görmeme, toplumsal kural ve beklentileri yok sayma, gerçeğin üzerini örtme ve böylece doğru biçimde algılanmasını engelleme, hilekarlık etme gibi tutum ve davranışların daha fazla görüldüğü saptanmıştır (Muris et al., 2017). Bu noktada, karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerde manipülatif tutum ve davranışların görülmesi beklendik olmaktadır.

İlgili alanyazın incelendiğinde kişilerarası ilişkilerdeki manipülasyona dair çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. İnsan ilişkilerinde manipülatif davranış ve tutumlara yol açan etmenlerin saptanması; kişilerarası ilişkilerin doğasının daha iyi anlaşılması ve sağlıklı ilişkiler kurulabilmesi adına büyük önem arz etmektedir. İlgili literatür incelendiğinde; çocukluk çağı travmalarının, kendilik nesnesi ihtiyaçlarının ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin kişilerarası ilişkilerdeki manipülasyonu yordayıcı gücüne dair yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu tez çalışması ile hem alanyazındaki eksikliğe yönelik katkıda bulunulmuş hem de insan ilişkilerindeki manipülasyon çeşitli faktörler açısından ele alınmıştır. Bu doğrultuda, bu tez çalışmasının alanyazına katkı sağlayan özgün bir çalışma niteliğinde olduğu düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışmasının amacı; insan ilişkilerinde manipülasyonun ortaya çıkışında kendilik nesnesi ihtiyaçlarının, çocukluk çağı travmalarının ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin yordayıcı etkisinin incelenmesidir. Bunun yanı sıra manipülasyonun; yaş, gelir düzeyi, eğitim durumu, kişilerin ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumlarına dair algısı, anne-baba medeni durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi gibi demografik değişkenlerle ayrı ayrı incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Karanlık üçlü kişilik özelliklerinden subklinik narsisizm ile kişilerarası ilişkilerde manipülasyon arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Karanlık üçlü kişilik özelliklerinden makyavelizm ile kişilerarası ilişkilerde manipölasyon arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Karanlık üçlü kişilik özelliklerinden subklinik psikopati ile kişilerarası ilişkilerde manipölasyon arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Çocukluk çağı travmaları ile kişilerarası ilişkilerde manipölasyon arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5: Kendilik nesnesi ihtiyaçlarından aynalanma/ idealizasyon/ ikizliğe yaklaşma ihtiyacı ile kişilerarası ilişkilerde manipölasyon arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H6: Kendilik nesnesi ihtiyaçlarından idealizasyon/ ikizlikten kaçınma ihtiyacı kişilerarası ilişkilerde manipölasyon arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H7: Kendilik nesnesi ihtiyaçlarından aynalanmadan kaçınma ihtiyacı ile kişilerarası ilişkilerde manipölasyon arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H8: Çocukluk çağı travmaları, subklinik psikopati, makyavelizm, subklinik narsisizm, aynalanma/idealizasyon/ikizliğe yaklaşma ihtiyacı ve idealizasyon/ikizlikten kaçınma ihtiyacı kişilerarası ilişkilerde manipölasyonu yordamaktadır.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan örneklemin, evreni temsil edecek yeterlilikte olduğu varsayılmaktadır. Veri toplama araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları göz önüne alındığında, ilgili ölçeklerin araştırma amacına uygun olduğu ve araştırmaya katılım gösteren bireylerin ölçek maddelerini samimi bir biçimde yanıtladığı varsayılmakla birlikte %5 hata oranı göz önüne alınmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki yaşayan 18-65 yaş aralığındaki bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, uygun örnekleme yöntemi ile araştırmaya dahil olan 480 yetişkin ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Manipölasyon

Kökeni Fransızca'ya dayanan manipölasyon sözcüğünün anlamı, bilgiler üzerinde ekleme çıkarma yaparak gerçeğı olduğundan farklı bir biçimde sunmaktır (www.tdk.gov.tr., Erişim tarihi: 8 Nisan 2022). Bir diğer ifadeyle manipölasyon; mevcut durum üzerinde kontrol ve etki sahibi olmak adına bilinçli bir biçimde kandırmayı ve yönlendirmeyi amaçlayan davranış ve tutumlardır (Altuncu, 2013).

Manipölasyon, içerisinde üç olguyu barındıran bir süreçtir. Bunlardan ilki, manipölasyonun sosyal bir olgu olmasıdır. Nitekim manipölasyon sosyal ilişkilerde kendini var etmekte ve gücü temel alan bir sömürü ile ortaya çıkmaktadır. Sosyal bir olgu olmasının yanında manipölasyon, kişilerin zihinsel süreçlerindeki etkisinden dolayı bilişsel bir olgudur. Sosyal ve bilişsel bir olgu olmasının yanı sıra aynı zamanda söylemsel etkileşimli bir olgu olan manipölasyon; iletişim, konuşma, görsel ve yazılı unsurları içeren manipölatif tavırlar ile karakterizedir (Van Dijk, 2006). Biçimsel ve kavramsal olarak insanın olduğu tüm alanlarda mevcutiyetini sürdüren ve disiplinlerarası bir kavram olan manipölasyon (Sırmalı, 2019); insan ilişkileri, sanat, pazarlama, siyaset ve medyada kendini göstermektedir.

Manipölasyonun bir diğer tanımı; manipölasyonu uygulayan kişinin kendi menfaatleri doğrultusunda manipölasyona maruz kalan kişi üzerinde yarattığı etki ile o kişinin davranış, tutum ve düşüncelerini örtük bir biçimde değiştirmeyi hedeflemesidir (Dotsenko, 2000). Schiller'e (2005) göre, manipölasyonu etkili kılan en önemli faktör görünmez yani örtük bir biçimde yapılmasıdır. Manipölasyonun amacına ulaşmasındaki temel nokta, manipölasyon mağdurunun yaşadığı şeyleri doğal ve önüne geçilmez bir süreç olarak görmesini sağlamaktır.

Onay ihtiyacı ve diğerinin beklentilerini karşılandığında sevicecek olma düşüncesi ile kabul görme arzusu; kişiyi manipölasyona maruz kalma konusunda hedef haline getiren önemli faktörlerdir (Sırmalı, 2019). Bununla birlikte, manipölasyon söz konusu olduğunda, insanlar manipölasyon mağduru kişiyi suçlama eğilimindedirler. Manipölasyona maruz kalmada kişinin farkındalığının düşük oluşu,

duygularının bilincinde olmayışı ve eğitimsizlik gibi faktörler etki sahibi olsa da mağdur kişiyi asıl suçlu olarak görmek de manipülatif bir yaklaşımdır. Bu noktada kişiyi manipülasyona açık hale getirdiği düşünülen özelliklerin aksi yönde davranarak yani bir diğer ifadeyle; kişinin yaşadığı durumun ve karşı tarafın niyetinin farkında olması, kişilerarası ilişkilerini yorumlamada duygularının etkisinin bilincinde olması, bu doğrultuda duygularını düzenleyebilmesi ve rasyonel bir yaklaşım sergileyebilmesi neticesinde manipülasyonu fark edip karşı koyabilmesi mümkün hale gelmektedir (Gültekin, 2016).

2.1.1. Kişilerarası İlişkilerde Manipülasyon

Kişilerarası ilişki, tanıdık olma halinden samimi olma durumuna kadar pek çok farklı seviyede kendini gösteren, farklı ihtiyaçlardan açığa çıkan ve karşılıklı olarak deneyimlenen duygu ve davranışlar bütünüdür (İmamoğlu, 2008). Kişilerarası ilişkilerin kişinin kendisine ve diğer insanlara dair anlayış ve farkındalığının artması, özgüvenin yükselmesi gibi pek çok katkısı vardır (Demir ve ark., 2005).

Kişinin ilişki kurma durumu üzerinde etkili olan bazı faktörler: içinde bulunduğu kültürel yapı, kişiliği, benlik algısı, kişisel tecrübeleri, psikolojik yapısı ve bu bağlamda onay görme ihtiyacının düzeyi, hayat tarzı, statü ve güç algısıdır (Maisonneuve, 2005). Kişiyi diğer insanlar ile ilişki kurmaya ve güç istencine yönelten temel ihtiyaç kişinin güvende hissetme arzusudur. Kişilerin güç gereksinimi yeterli düzeyde karşılanabildiğinde ilişki örüntüleri genellikle sağlıklı olmaktadır fakat güç gereksinimleri yeterli düzeyde giderilmediğinde ya da engellemeye maruz kaldığında gücü elde etme çabası diğerlerine yönelik istismar ile sonuçlanabilmektedir. Bununla birlikte sevgi ve duygusal samimiyet gereksinimlerinin karşılanmasında bir eksiklik olduğunda ise ilişkisel saldırganlık gibi olumsuz davranış örüntüleri açığa çıkabilmektedir (Cillessen and Mayeux, 2004).

Literatür incelendiğinde, manipülasyonunun bir ilişkisel saldırganlık biçimi olarak da ele alındığı görülmektedir. İlişkisel saldırganlık; maruz kalan kişinin insan ilişkilerini ve sosyal konumunu bozmayı amaçlayan ve bu doğrultuda manipülasyon ve dışlama gibi yöntemlerin kullanıldığı bir davranış şeklidir (Archer and Coyne, 2005). İlişkisel saldırganlık yöntemlerinden biri olan manipülasyon; mevcut çıkarlar doğrultusunda kişi ya da kişilere uygulanan ve yönlendirme, aldatma, kandırma gibi

taktikler içeren davranış ve tutumlardır. Bunlar çocuksu bir tutum sergilemek, baskı kurmak, cana yakın bir imaj çizmek gibi davranışlardır (Buss et al., 1987).

Sosyal ilişkilerde psikolojik bir etki olarak kabul edilen manipülasyonun temel gayesi insanın zihinsel yapısı üzerinde etki sahibi olmaktır (Kara Murza, 2000). Manipülasyon kandırmayı amaçlayan ve istismar edici yöntemlerle diğer kişinin düşünce sistemini ve davranış örüntülerini değiştirip yeniden şekillendirmeyi hedefleyen bir etki türüdür (Braiker, 2004). Manipülasyon mağduru kişi kendi davranış ve düşünceleri üzerinde kendi kontrolü olduğunu düşünse de aslında manipülatörün örtük etkisi ve baskısına maruz kalmaktadır (Rudinow, 1978).

Çoğunlukla olumsuz olmakla birlikte manipülasyonun amacı ve etkisi her zaman olumsuz olmamaktadır. Baskı söz konusu olmadığında, istismar amacı taşınmadığında ve kişiye seçim hakkı sunulduğunda manipülasyon zararlı olarak nitelendirilmemektedir (Buss et al., 1987).

İlgili literatürde, manipülasyon pozitif ve negatif biçimde gruplanarak incelenmiştir. Pozitif manipülasyondaki davranış örüntüleri olumlu duygusal yaklaşım sergilemek, güvende ve rahat hissettirmek, gurur duygusunu perçinlemek ve dostça bir tutum sergilemek iken; negatif manipülasyonda huzursuz etmeye çalışmak, düşmanca yaklaşmak, engelleyici davranmak ve suçlu hissettirmek söz konusudur (Berkovich and Eyal 2017; Özdemir ve Turan, 2018). Zararlı yani olumsuz manipülasyonun temel farkı; örtük bir amaç ile mağdurun zaafalarını keşfedip zarar verme isteğiyle gizli ya da açık bir saldırganlık içermesidir. Nitekim kurban üzerinde olumsuz etkilere yol açabilen manipülasyon; bir psikolojik şiddet türü olarak tanımlanmaktadır (Clemner, 2017). Bu tür manipülatif tutum ve davranışlar küçümseme, duygusal istismar, korku hissi uyandırma ve gözdağı verme şeklinde görülebilmektedir (Asensi, 2008).

Psikolojik şiddet hatalı, kusurlu ve yanlış hissetmeye yol açacak şekilde kişiyi manipülasyona maruz bırakmak (gaslighting) veya diğer insanlar hakkında yanlış algılar oluşturacak şekilde konuşma yani başka bir ifadeyle dedikodu yapma biçiminde gerçekleşebilmektedir (Thomas, 2016). Manipülasyonda kurban durumundaki kişi karakteri, düşünceleri, hisleri ve mantığı doğrultusunda hareket edemez hale gelir ve bu durumun farkına varması uzun sürebilir (McGinn, 2014). Mağdur kişi bağlamında ele alındığında; duygusal şiddetin fark edilememesiyle

birlikte manipölatör ile oluşan duygusal yakınlıkla kişinin kendi gereksinimlerini ve dūřüncelerini yok sayması sonucu psikolojik şiddete olanak sunan bir ortamın oluştuğu bir süreç söz konusudur (Sebastian et al., 2010). Buna karşın, kişinin maruz kaldığı manipölasyonun etkisinden kurtulması ve manipölasyonun son bulması mümkündür. Her ne kadar kişilik özelliklerinin etkisi olsa da, manipölasyonu uyguluyor olmak öğrenilen bir durumdur ve bu doğrultuda manipölasyona maruz kalmaktan kurtulmak imkansız değildir (Peaks Recovery Centers, 2021).

İlgili alışmalar incelendiğinde; manipölasyon amacıyla kullanılan diğer yöntemler duygu sömürüsü ile istenileni yaptırmak, mahrum bırakma yolunu kullanmak, övgü, kendini kurban kişi gibi göstermek ve öfke ya da aşağılama ile kişiyi kışkırtmaktır (Buss, 1987; Björnsson, 2016). Türk költürü bağlamında yapılan araştırmalar sonucunda manöplatif stratejiler Yılmaz (2018) tarafından beş alt boyutta sınıflandırılmıştır. Bunlar “duygusal manipölasyon, kurban seğıimi, strateji kulanma, saldırgan manipölasyon, kendini gizleme”dir.

Duygusal manipölasyon, manipölatörün kendi çıkarları doğrultusunda mağdurun duyguları üzerinde etki sahibi olmasıdır (Grieve and Mahar, 2010). Bu psikolojik şiddette duyguları üzerinden mağduru hakimiyet altına almak söz konusudur. Bu durumun neticesinde duygusal manipölasyona maruz kalan kişide çaresizlik, umudun azalması, benlik saygısında zedelenme ve devamında kronik depresyon ve anksiyete gibi rahatsızlıklar açığa çıkmaktadır (Haji and Cuypers, 2006).

Saldırgan manipölasyonda ise; provoke amacı taşıyan suçlayıcı ve aşağılayıcı tutumlar aracılığıyla kişinin özgüvenini azaltma niyeti söz konusudur. Temel amaç mağdurun manipölatif kişiye bağımlı bir hal almasını sağlamaktır (Bursten, 1972).

Kurban seğıimi stratejisi manipölasyon uygulanacak kişinin, bulunduğu ortam ve kişilik yapısı göz önüne alınarak seğıilmesi esasına dayanır. Manipölasyonda açık hedef olarak görölen kişilerin kişilik özellikleri incelendiğinde; hayır cevabını vermekte güçlük yaşayan, yüksek düzeyde onaylanma ihtiyacı hisseden, olumsuz duyguları yaşamaktan ve yüzleşmekten korkan, özgüveni düşük kişiler olduğu görölmektedir (Bursten, 1972; Cornish et al., 2018). Kurban seğıimi, genellikle narsistik kişilik yapılanmasına sahip kişiler tarafından kullanılan; yoğun ilgi, abartılı

sevgi gösterisi, ardarda sürprizler ve hediyelerin manipölasyon için bir araç olarak kullanıldığı bir stratejidir (Buss et al., 1987).

Kendini gizleme ise, mevcut niyeti doğrultusunda kişinin kendi deneyimlerini, fikirlerini ve hislerini diğer kişi veya kişilerden kasıtlı olarak saklaması durumudur (Larson et al., 2015).

Bir manipölasyon yöntemi olarak strateji kullanma; istenilen amaca ulaşmak adına diğerlerini stratejik bir biçimde etki altına almaktır (Grieve, 2011). Manipölasyonu uygulayan kişiler kendi istek ve ihtiyaçlarını gizleyen, kendi menfaatleri için diğer insanlara zarar verecek tutum ve davranışlardan geri durmayan ve hangi kişide hangi stratejinin etkili olacağının bilincinde olan insanlardır (Akkaya ve Taner 2009). Bu stratejilerin nasıl, hangi zamanlarda, ne ölçüde ve ne şekilde uygulanacağına kişinin ihtiyacı, hedefi, mağdurun kişilik örütöleri ve içinde bulunulan ortam belirleyicidir (Björnsson, 2016).

2.2. Çocukluk Çağı Travmaları

Travma, kişinin fiziksel bütönlüğüne dair tehdit içeren, ölüm, ağır yara alma gibi durumlara maruziyet ya da tanık olma halidir. Travmaya maruz kalan kişilerde çaresizlik, aşırı düzeyde panik, dehşet ve korku duyguları görölmektedir. DSM-5'e göre travma kabul edilen durumlar; ölüme tanıklık, cinsel istismar mağduru olmak, ölüm tehditine maruz kalmak, yaralanmak veya bu tür yaşantılara şahit olmaktır (APA, 2013). Ayrıca tecavüza uğramak, çocuk istismarı, evliliğin bitmesi ve dışlanmaya maruz kalmak gibi yaşantılar da travmatik olarak kabul edilmektedir (Budak, 2009).

Dünya Sağlık Örgütü'ne (2014) göre çocuk istismarı; mevcut güç ve güven ilişkisi bağlamında 18 yaşından küçük çocuk veya ergenin gelişimsel sürecine, sağlıklı olma haline, hayatta kalmasına ya da onuruna yönelik olası ya da gerçekleşmiş bir zarar ile neticelenen ihmal, taciz, duygusal ve/veya fiziksel iyi oluşu tehdit eden olumsuz tavır ve tutumlar bütünüdür (WHO, 2014).

Çocuğun büyüme ve gelişme sürecinde çocuktan sorumlu olan kişi veya kişiler ya da başka bir yetişkinin çocuğun psikolojik ve fiziksel gelişimini olumsuz etkilediği bütün durumlar çocuk ihmali ve istismarı kapsamında değerlendirilmektedir (Tıraşcı ve Gören, 2007). Bu durumlara ek olarak çocukluk döneminde maruz kalınan göç, savaş ve aile içi sorunlar da çocukluk dönemi

travması kabul edilmektedir (Taner ve Gökler, 2004). İlgili araştırmalar bilinçli ve amaçlı bir şekilde insan eliyle oluşturulan travmaların iyileşmesi ve travmaya maruz kalmadan önceki hayata dönme sürecinin; doğal bir biçimde meydana gelen travmalara göre daha zor ve sancılı bir biçimde deneyimlendiğini göstermektedir (Herbert, 2018).

Beyin kimyasallarında değişimlere sebep olacak seviyedeki ağır çocukluk çağı travma yaşantıları sonraki dönemlerde davranışlar ve duygular üzerinde olumsuz etkiler oluşturabilmektedir (De Young et al., 2011). Kişinin dış dünyayı algılayıp anlamlandırmaya çalıştığı çocukluk döneminde maruz kalınan travmaların hipotalamus-hipofiz-adrenal aksında düzenleme ile ilgili deformasyon yaratarak stresli durumlarla baş etmede zorluğa ve sosyal ilişki süreçlerinde problemlere yol açtığı saptanmıştır (Tarullo and Gunnar, 2006). Beyindeki bu değişimler neticesinde bu çocukların yetişkinlikte bedensel ve ruhsal sağlıklarına zarar verecek davranışlarda bulundukları; bununla birlikte ilişkilerinde kısıtlayıcı ve korumacı bir tutum sergiledikleri görülmüştür (Shonkoff et al., 2012).

Çocukluktaki travmatik yaşantılar; istismar ve ihmal olarak iki başlık altında değerlendirilmektedir. İstismar yaşantıları cinsel, fiziksel ve duygusal iken; ihmal yaşantıları fiziksel ve duygusal olarak ele alınmaktadır (WHO, 2002). İhmal, çocuğun psikolojik ve fiziksel gereksinimlerinin bakım veren tarafından yeterli düzeyde karşılanmamasıdır (McCroy and Keen, 2014). İstismar yaşantılarına kıyasla daha fazla maruz kalınan ihmal durumu süreklilik arz ettiğinde çocuğun uyum düzeyi azalmakta ve çocuk, bağ kurmada zorluklar yaşamaktadır (Öztürk ve ark. 2020). Çocuk istismarı ise, bakım veren kişi ya da kişilerce bilişli bir şekilde uygulanan ve çocuğun zarar görmesine ya da ölümüne sebebiyet verebilecek cinsel taciz, sözlü saldırı, şiddet ve benzeri davranışları kapsamaktadır. İstismarın temelinde çocuğa yönelik kötü davranış ve tutumlar yer almaktadır (McCoy and Keen 2014). Bu davranışlara göz yummak, özendirmek ve bundan fayda amacı gütmeye çalışmak da istismar kapsamındadır (Sadock, 2007).

2.2.1. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, fiziksel bir zarara sebebiyet vermese de ileri seviyede hakaret, küçümseme ve korkutma içeren sözel ifadeleri kapsamaktadır (Tıraşçı ve Gören, 2007). Çocukluk döneminde maruz kalınan duygusal istismar genellikle güç

ve yaş bağlamında otoritesi bulunan kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir (Kara ve ark., 2004). Bu tür olumsuz yaşantılar çocuğun benlik ve beden algısı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır (Kulaksızoğlu, 2004).

Duygusal istismar kapsamında değerlendirilen düşmanca tavırlar, aşağılanma, onur kırıcı eleştiriler, gelişim dönemin üstünde sorumluluğun dayatılması gibi yaşantılar çocuğun uyumu ve sağlıklı davranış örüntüleri geliştirmesi önünde engel teşkil etmektedir (Polat, 2007).

2.2.2. Fiziksel İstismar

Çocuğun fiziki bütünlüğünün zarar görmesi olarak tanımlanan fiziksel istismar genellikle çocuğun bakımını üstlenen kişi tarafından yapılmaktadır ve en fazla rastlanan fiziksel istismar biçimi, çocuğa şiddet uygulanmasıdır (Kara ve ark., 2004). Yaşamın ilerleyen dönemlerinde açığa çıkan saldırganca davranışlar, duygusal rahatsızlıklar ve suça yönelim gibi durumların çocukluk dönemi istismarıyla ilişkili olduğu ve bunun yanı sıra ebeveyn olduklarında çocuklarına yönelik olumsuz davranışlarda bulunan kişilerin kendi çocukluklarında istismara maruz kalmış olma oranının yüksek olduğu saptanmıştır (Kulaksızoğlu, 2004).

Çocukluk döneminde şiddet gören bazı kişilerin o dönemde hissettiği güvensizlik, dehşet ve öfke duygularını yetişkinlik sürecinde diğer insanlara yönelik şiddet biçiminde dışa vurdukları görülmektedir (Paavilainen and Tarkka, 2003).

2.2.3. Cinsel İstismar

Yetişkin bir kişinin cinsel istek ve ihtiyaçlarını çocuk ve/veya ergen üzerinde güç kullanma, korkutma ve baskı kurma gibi yollar aracılığıyla giderme girişimidir (Aktepe, 2009). Çocukluk dönemi cinsel istismarı yalnızca yetişkinler tarafından yapılmamaktadır. Çocuk ile istismarcı arasında dört yaştan fazla yaş farkı olduğunda da çocuk üzerinde cinsel amaçlı zorlama ve ikna girişimleri cinsel istismar kapsamındadır (İşeri, 2008).

Çocuğa tecavüz, müstehcen konuşmalar, çocuğu pornografik görsellere maruz bırakmak, fuhuş, cinsel bölgelere temas etmek ya da ettirmek gibi davranışlar; çocuğun onayı olsa da olmasa da cinsel istismardır (Güner ve ark., 2010).

2.2.4. Fiziksel İhmal

Fiziksel ihmal çocuğun, bakımından sorumlu kişi ya da kişilerce sağlıklı olma, barınma, güvende olma, temiz bir ortamda yaşama ve temiz olma, eğitim ve beslenme gibi temel gereksinimlerinin yok sayılması veya karşılanmamasıdır (Koç, 2007).

İlgiden mahrum bırakılması, terk edilmesi, evden atılması, yalnız bırakılması, yaşamını sürdürmesini sağlayacak temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, hasta olması durumunda tedavi sunulmaması, beden ve kıyafet temizliğinin gerçekleştirilmemesi gibi durumlar çocuğun fiziksel ihmale maruz kaldığını göstermektedir (Yurdakök ve İnce, 2010). Burada yoksulluk ile ihmal arasında ayırt edilmesi gereken temel husus; bakım veren kişi ya da kişilerin çocuğun gereksinimlerini karşılayabilecek düzeyde maddi olanakları olmasına karşın bu gereksinimleri kasıtlı olarak karşılamaması fiziksel ihmal kapsamında değerlendirilmektedir (WHO, 2002).

2.2.5. Duygusal İhmal

Benzer kavramlar gibi gözükse de duygusal ihmali duygusal istismardan ayıran en temel faktör; duygusal ihmalde, çocuğun ihtiyaç duyduğu ilgi ve sevgi çocuğa yeterli düzeyde gösterilmemektedir (Yiğit ve Erden, 2015). Duygusal ve sosyal gelişim sürecinde çocuğun uygun bir biçimde desteklenmemesi, ilgiyi sakınmak, sevgi yoksunluğu ve çocuğun psikolojik süreçlerinin göz ardı edilmesi gibi durumlarda duygusal ihmalin varlığı söz konusudur (Yurdakök ve İnce, 2010)

İhmale maruz kalmış çocukların arkadaşlık ilişkileri geliştirmekte zorlandığı ve akademik süreçlerde sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Young et al., 2011).

2.3. Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri

Karanlık üçlü kavramı birbiri ile ilişkili olan, sosyal normlar çerçevesinde istendik olmayan ve kişiliğin karanlık ve zarar verici yönlerine vurgu yapan; olumsuz tutum ve davranışlar içeren fakat kişinin günlük hayattaki işlevselliğini bozmayan; narsisizm, psikopati ve makyavelizm olmak üzere üç özelliği kapsayan bir terimdir (Paulhus and Williams, 2002).

Karanlık üçlü olarak ele alınan özellikler spektrumda patolojik olan ile normal olan özelliklerin arasında yer almaktadır ve subklinik yani klinik altı düzey biçiminde değerlendirilmektedir (Spain et al., 2014). Başka bir ifadeyle, klinik altı

düzeye kıyasla kişilik bozukluğunda kişinin günlük hayatındaki işlevselliğini bozacak ve kişide ciddi problemlerin gelişmesine sebebiyet verecek düzeyde katı, değişmesi zor ve süreklilik arz eden özellikler mevcuttur (Özsoy ve Ardiç, 2017; Saltoğlu ve Irak, 2020).

Karanlık kişilik özellikleri makyavelizm bağlamında kandırma, algı üzerinde değişim yaratma, menfaatleri her şeyin önüne koyma; narsisizm bağlamında yoğun kontrol ve hayranlık uyandırma arzusu, sadece kendini düşünüp önceleme hali; psikopati bağlamında ise dürtü ile hareket etme ve düşmanca tutum ve tavırlar ile karakterizedir (Baugman et al., 2014). Karanlık üçlüyü oluşturan özelliklerin yapılarının ortak yönleri çıkarıcılık, amaç merkezli olma, sağlıklı olmayan kişilerarası ilişkiler, kandırma, yönlendirme arzusu ve uyumda zorluktur (Özsoy ve Ardiç, 2017).

İlgili çalışmalarda bu kötücül özelliklerin açığa çıkmasında kalıtsal etmenlerin etkisinin fazla olmasının yanı sıra çevresel etmenlerin de etkili ve önemli olduğu saptanmıştır (Furnham et al., 2013). Nitekim olumsuz yaşantılarla baş etme yolu olarak da bu karanlık özelliklerin gelişebildiği düşünülmektedir. Bu konuyla ilgili başka bir yaklaşımda ise bu kötü özelliklere kalıtsal olarak yatkınlığı olan kişilerin olumsuz deneyimlere maruz kaldığında bu özelliklerin yoğun düzeyde açığa çıktığı ileri sürülmektedir (Saltoğlu ve Irak, 2020). Şehirlerdeki artan nüfus ile rekabetin artması, kültüren dejenerasyon, güç ve yüksek statü arzusu gibi sebepler bu karanlık özelliklerin artış göstermesinde etkili olmaktadır (Cairncross et al., 2013).

2.3.1. Narsisizm

Narsisizm bazı psikolojik ihtiyaçların giderilmesindeki eksikliğin ve sahip olunmayan bazı özelliklerin yokluğunun bastırılması ile var edilen şişirilmiş benlik olarak tanımlanmaktadır (Özsoy ve Ardiç, 2017). Narsisizm kişinin takdir edilme, başarılı olma, imrenilme, kontrolü elinde tutma arzularını ve sevilme gereksinimini dışa vurduğu bir özelliktir (DeShong et al., 2015).

Narsisizm normal ve patolojik olmak üzere iki düzeyde ele alınmaktadır (Garcia, 2009). Normal narsisizm her kişide görülebilen narsistik özelliklerin belli bir yelpazede değerlendirilmesi iken; patolojik narsisizmde ise kişinin işlevlerini bozacak düzeyde psikolojik sağlığının bozulması söz konusudur (Tozar, 2019).

Normal narsisizm, kişinin yüksek özgüveni ve kendine biçtiği aşırı değerden dolayı diğer kişilerin öneri ve eleştirilerini umursamaması şeklinde ifade edilmektedir (Karaaziz ve Atak, 2013). Nitekim her kişi, belli bir düzeyde narsisizmin özelliklerini gösterebilmektedir (Halpern et al., 2016). Patolojik narsisizmde ise kişiler tavsiye ve eleştirileri yok saymakla birlikte bunlara aşırı düzeyde tepki verirler ama bir taraftan da içten içe bu eleştirilere ve tavsiyelere yüksek düzeyde gereksinim duyarlar. Dışarıya çizdikleri imajın aksine patolojik narsistlerde örtük bir özgüven eksikliği söz konusudur (Karaaziz ve Atak, 2013). Bu sınıflandırmaya ek olarak subklinik narsisizm adı altında ele alınan narsisizm biçiminde ise kişi klinik düzeyin bir alt safhasında narsisizm özellikleri göstermektedir fakat klinik narsisizm belirtilerini henüz tanışamamaktadır (Paulhus and Williams, 2002).

İlgili çalışmalara göre narsisizmin kabul edilen iki formu vardır; bunlar kırılğan narsisim ve büyüklenmeci narsisizmdir. Kırılğan narsisizm çekingenlik, tatmin olmamak ve tetikte olmak ile karakterizeyken; büyüklenmeci narsisizmde ise saldırgan tutum, manipülasyona başvurma, bilinçli olarak zarar verme ve tüm bunları açıkça yapma hali söz konusudur (Miller and Maples, 2011).

İlgili alanyazın incelendiğinde, narsist kişilerde yoğun olarak rastlanan bazı ortak özellikler olduğu görülmektedir. Örneğin bu kişiler dış görünüşlerini ve psikolojik yapılarını fazlaca beğenmekte ve diğerlerinin ihtiyaçlarını ve duygularını göz ardı etmektedirler. Öncelikleri yalnızca kendileridir ve temel arzuları her daim göz önünde olmaktadır. Diğerlerinin problemleri ile ilgileniyor gibi gözükseler de aslında, kendi sorunları dışındaki sorunlar yeterince önemli değildir ve temel arzuları herkesin ilgi odağı olmaktadır (Toplu Yaşlıoğlu ve Atılgan, 2018). Bu doğrultuda diğerleri üzerinde kontrol kurma ve onların algılarını yönlendirici bir etkiye sahip olmak narsistler için oldukça olağan bir durumdur. Ayrıca narsistler için iyi bir statüye sahip olmak büyük önem arz eder (Özsoy ve Ardic, 2017). Narsist kişiler statü ve başarıya ulaşmak için ilişkilerinden yarar sağlamayı doğru ve gerekli görürler (Buffardi and Campbell, 2008).

Tüm bu özelliklerin yanı sıra, yapılan bazı çalışmalarda narsisizmin olumlu pek çok özelliğinin bulunduğu saptanmıştır. Bu araştırmaların sonuçlarına göre; narsistik özellikler gösteren kişilerin dikkatleri cezbeden, romantik ilişkilerde tercih edilirliliği yüksek ve toplumda iyi bir konuma sahip olan kişiler oldukları görülmüştür

(Young and Pinsky, 2006; Campbell and Campbell, 2009). Narsist kişiler, olumlu bir ilk izlenim bırakabilen, girişken ve sevecen özellikleri ile göz önünde olmaktadır (Majors, 2016). Ayrıca narsist kişilerde öz denetimin diğer karanlık üçlü kişilik yapılarına göre daha yüksek olduğuna dair çalışmalar da mevcuttur (Jonason and Tost, 2010). Nitekim narsisizm; psikopati ve makyavelizme göre kişinin kendisine ve diğerlerine daha az zararı olan ve nispeten daha olumlu etkilere sahip bir özellik olarak değerlendirilmektedir (Rauthmann and Kolar, 2013)

2.3.2. Makyavelizm

Makyavelizm amaçları uğruna kişinin manipüle edici, rahatsızlık verici, çıkarıcı ve saldırgan davranışlarda bulunmasıdır. Makyavelizmde diğer kişilerin duygu, düşünce ve gereksinimlerini umursanmaksızın içinde bulunulan durum doğrultusunda gerekli görülen davranış ve tutumlar sergilenmektedir (Calhoon, 1969).

Makyavelist kişiler isteklerini gerçekleştirmek adına diğer kişileri, ilişkilerini ve toplumsal normları gözden çıkarmakta ve kasıtlı bir biçimde uyguladığı stratejiler ile insanları manipüle etmektedirler (Jones et al., 2009). Makyavelizm, kişinin diğerlerini güvenilmez ve güçsüz görmesi ve bu doğrultuda kişisel menfaatlerini diğerlerinden önde tutmayı normal kabul etmesi şeklinde de ifade edilmektedir (Kerig and Stellwagen, 2010).

Makyavelizmin gelişiminde üç etken ileri sürülmektedir: ilki, insanların kötü olduğuna dair inançtır; ikincisi, menfaatlerin değerlerden daha öncelikli ve kıymetli olduğu algısıdır; üçüncüsü ise, diğer kişileri yönlendirmenin daha yararlı olacağı düşüncesidir (Toplu Yaşlıoğlu ve Atılın, 2018).

Makyavelist kişiler duygusal soğuklukları ve serin kanlılıklarından dolayı manipülasyon aracı olarak kişide suçluluk duygusu yaratmayı ve duygusal stratejileri rahatlıkla uygulayabilmektedirler (Vangelisti et al., 1991). Bu kişilerin alaycı bir dünya algıları vardır ve manipülasyona maruz kalmaktansa manipülatör olmanın çok daha iyi olduğunu savunmaktadırlar (Wai and Tiliopoulos, 2012). Makyavelizmde diğerlerinin güvenilmez olduğu inancından dolayı sağlıklı sosyal ilişkiler kuramamak, manipülatif davranmak, sosyal normlara uyulmamasında bir sorun görmemek, çıkarı uğruna olmadığı biriymiş gibi davranmak ve benzeri tutum ve davranışlar söz konusudur (Christie and Geis, 1970; Jones and Paulhus, 2014).

Makyavelist kişilerde belirgin bir şekilde; çıkarıcı ve kuşkucu yaklaşım, kandırma, diğerlerini belli bir amaç doğrultusunda aldatma ve yönlendirme, taktiksel ve manfaatler doğrultusunda hareket etme, duygusal uzaklık, acımasızlık gibi özellikler görülmektedir (Furtner et al., 2011). Bu tür özellikler her kişide belli bir düzeyde bulunmaktadır fakat makyavelist kişilerde daha fazladır (Shafer, 2008). Bir diğer ayırt edici unsur; bu davranış ve tutumların istikrarlı ve tekrarlayıcı bir biçimde sergilenmesi durumunda kişinin makyavelist özelliklere sahip olduğu söylenebilir (Özsoy ve Ardiç, 2017) Kişilerde bu özelliklerin yoğun olarak görülmesi halinde paronaya, nevroitiklik ve psikotizm özelliklerini içeren kişilik bozuklukları gelişebilmektedir (McHoskey, 2001).

2.3.3. Psikopati

Psikopati saldırganca tutumlar, zarara sebebiyet verme, kayıtsızlık, ahlaka uygun olmayan davranışlar ve dürtüsellik ile tanımlanan bir kişilik yapısıdır (Özsoy ve Ardiç, 2017). Psikopati, antisosyal davranış örüntülerinin yanı sıra duygusal işlev bozuklukluğuna dair belirtiler de içermektedir (Hoffer et al., 2018). Davranışsal açıdan öz kontrol eksikliği ve etik normları yok sayma hali (Guay et al., 2018); duygusal açıdan pişmanlık duymama, empati duygusunu uygun düzeyde hissetmeme ve tutarsızlık hali söz konusudur (Espinoza et al., 2018).

Psikopatiye sahip kişiler normlara aldırmaksızın davranırlar, kendi isteklerini gidermeyi ön planda tutarlar ve doğru-yanlış ayrımını önemsemezler (Campbell et al., 2009). Psikopatinin temel göstergeleri umarsızlık ve başkalarının acılarına karşı duyarsızlıktır. Psikopatiye sahip bir kişinin istikrarlı bir biçimde kendini gösteren sorumsuz olma hali onda pişmanlık ya da utanç duygusunu doğurmaz; bu kişiler diğerlerinin duyguları ile ilgili duyarsızdırlar (Aydoğan ve Serbest, 2019).

Psikopatik özellikler barındıran insanların kişilik yapıları incelendiğinde olumsuz olarak atfedilen saldırgan tutum ve davranışlar sergileme, kayıtsızlık, sorumluluk bilincinde olmama gibi durumların yanı sıra sevimlilik, cezbedicilik ve insanlar üzerinde güzel bir etki bırakabilmek gibi bazı olumlu özelliklere de sahip oldukları görülmektedir (Ray and Ray, 1982). Nitekim bilindik sadistik görünümünden farklı olarak kibar, arkadaş canlısı, itibar sahibi ve iyi bir aileye sahip gibi görünse de davranış ve düşüncelerinin zemininde antisosyal örüntüler barındıran gizli psikopati biçimleri de mevcuttur. Örtük psikopatiye sahip kişiler cazip görüntüleri ve kibar

tavırları ile çoğunlukla diğerlerini kendi istekleri doğrultusunda yönlendirme ve kandırma amacı gütmektedirler (Fidanboyu ve ark., 2012).

İlgili literatürde psikopatinin birincil ve ikincil olmak üzere iki başlıkta ele alındığı çalışmalar mevcuttur (Berg et al., 2013). Birincil psikopati sığ duygusal tepkiler (empati kurmama, suçluluk duygusu hissetmeme, sorumluluk duymama ve umarsızlık) ve sosyal ilişkilerle (yüzeysel ilişkiler kurma ve diğerlerini kandırma); ikincil psikopati ise anti sosyal davranış unsurları (suç işlemeye yatkınlık, çocukluk döneminde suça karışma) ve yaşam şekli (diğerleri ile bağımlı ilişkiler kurma ve dürtüsel davranışlar) ile karakterizedir (Hare and Neumann, 2006). Bir diğer ifadeyle ikincil psikopati endişeli olma hali, dürtüsellik ve saldırganlık ile kendini gösterirken; birincil psikopati daha serinkanlı, acımasız, hilekar ve manipülatif tutumlar içermektedir (Lee and Salekin, 2010; Berg et al., 2013).

Öte yandan, psikopatinin klinik ve subklinik olarak iki ayrı biçimi vardır. Klinik psikopatiye göre daha hafif düzeyde psikopatik özelliklerle karakterize olan subklinik psikopatiye sahip kişilerin insan ilişkileri, bilişleri, davranışları ve duygusal örüntüleri klinik psikopatiye sahip kişilerden farklı seyretmese de onlara nazaran daha hafif düzeyde belirtiler göstermektedirler (Gustafson and Ritzer, 1995). Eşik altı düzeyde psikopatik özellikler gösteren kişiler, klinik psikopatisi olan kişilerin aksine sosyal hayatta yeterli düzeyde yer edinebilir; eş, arkadaş, anne-baba olabilir ya da bir meslek icra edebilirler fakat ilişkileri çoğunlukla diğer kişi bağlamında tutarsız, tek yönlü, sağlıksız ve bezdiricidir (Hersen et al., 2006).

Psikopatinin gelişimi ve ortaya çıkışında nörolojik, genetik ve çevresel faktörlerin rol oynadığına dair araştırmalar mevcuttur (Viding et al., 2007; Viding and Jones, 2008; Gao et al., 2010). Bu doğrultuda kişide psikopatik örüntüler nörolojik yatkınlığın ve genetik faktörlerin oluşturduğu zeminde çevresel etmenlerin de etkisiyle ortaya çıkabilmektedir (Fidanboyu ve ark., 2012).

Karanlık üçlüyü oluşturan özellikler içinde en istenmeyen ve kötücül olarak değerlendirileni psikopatidir (Jonason and Middleton, 2015). Bu kişilik özelliğini en tehlikeli yapan unsur; uç seviyelerde ve sık sık antisosyal kişilik örüntüleri sergilemesi ve bunun engellenemez biçimde olmasıdır (Paulhus and Williams, 2002; Vize et al., 2018).

2.4. Kendilik Psikolojisi

Kendilik psikolojisi, kendilikle ilgili gereksinimlerin kendilik gelişimi üzerindeki etkisine odaklanmaktadır. Gelişimsel bir perspektif ile yaklaşarak; çocukluk döneminde yaşın gerektirdiği gelişimsel gereksinimlerin doğru ve uygun bir şekilde karşılanmaması ya da ortaya çıkan gereksinimlerin yüksek düzeyde uyarılmasından kaynaklı kendilik nesneleri ile kendilik arasındaki ilişkinin zarar gördüğünü vurgular (Danielian, 1988).

Kendilik, diğer kişilerin düşüncelerini, hislerini ve davranışlarını algılama ve anlamlandırma temeline dayanan sistematik bir kavramdır. Ayrıca kişinin kendi yaşantılarını algılama ve düzenlemesi ile ilgili bir çerçeve sunmaktadır (Markus et al., 1985). Kendilik yapısı, bilişte yer edinmenin yanı sıra ruhsal bir dayanağı olan ve süreklilik arz eden bir olgudur; zihinde mevcuttur ama zihnin bir ögesi değildir (Kohut, 1971). Kişinin ötekilerden bilişsel ve fiziki anlamda ayrılmış ve farklı olduğunu ifade eden kendilik terimi, bu duruma dair içsel temsilleri içeren ruhsal bir yapı şeklinde tanımlanmaktadır (Volkan, 1997).

Kohut'a (1977) göre kendilik, genetik aktarımlar ile yaşantıların biraraya gelmesiyle biçim kazanan ve kişiliğin çekirdeğinin önemli bir ögesini oluşturan bir yapıdır. Kendilik alt kısımlardan oluşur ve belli bir sürecin sonunda sağlıklı yaşantılar ve çevre ile bütünlüklü bir biçim alır. Kendilik psikolojisi yaklaşımına göre benlik ile nesne arasındaki ilişkinin gelişimi ömür boyu sürmektedir (Ringel and Blandell, 2012). Bu yaklaşıma göre bebek, kendiliğini var etme gücünü kendinde barındırır halde doğmaktadır. Kendilik, kişide var olan mizaç ve fizyolojik özellikler ile bakımveren tepkilerinin birbirleri üzerindeki etkisi neticesinde gelişmektedir. Başka bir ifadeyle kendilik gelişimi için; nesne terimi ile isimlendirilen ve kendiliğin oluşumunu ve sürekliliğini destekleyecek şekilde çeşitli yaşantıların deneyimlenmesine olanak sunan diğer kişinin varlığına yani kendilik nesnesine ihtiyaç duyulmaktadır (Wolf, 1988). Kendilik psikolojisi, kendilik nesnelerinin kişinin kendiliğinin bütünleşmesindeki katkılarını esas almaktadır.

2.4.1. Kendilik Nesnesi

Kendilik psikolojisinin yapı taşlarından biri olan kendilik nesnesi kavramı (Kohut, 1977), çocuğun hayatında önemli bir role sahip olan kişileri ifade

etmektedir. Başka bir ifadeyle kendilik nesneleri, kendiliğin uzantısı biçiminde algılanan ‘diğerleri’dir (Özen, 2011).

Kendilik psikolojisi yaklaşımının ileri sürüldüğü dönemde, narsisizm tedavi edilmesi mümkün olmayan bir durum olarak görülüyordu fakat Kohut tarafından psikanalitik yaklaşıma kazandırılan kendilik nesnesi kavramı ile narsisizmin tedavisinin gerçekleştirilebileceğine yönelik bir bakış açısı ortaya çıkmıştır. Kohut’a (1971, 1977) göre diğer kişiler ile ilişkilenmenin bir biçimi olan narsisizmin temelinde eksiklik hissi yer almaktadır ve bu durumun üstesinden gelmeye olanak sağlayan yegane unsur, yine diğer kişiler ile kurulan ilişkilerdir. Bu yaklaşıma göre, kendilik nesnesi deneyimlerinin oluşmaya başlamasından sonraki sürecin tamamı narsistik gelişim hattı bağlamında değerlendirilmektedir (Anlı, 2005). Narsisizm, kendiliğin bir unsuru olarak diğer kişinin deneyimlenmesidir ve sağlıklı olarak değerlendirilebilecek bir kendilik oluşumu için kendilik nesnelerinin yeterli ve uygun düzeydeki tepkilerine ihtiyaç vardır (Kohut, 1984).

Çocuğun yaşamında önemli bir yere sahip kişiler olarak ifade edilen kendilik nesnelerinin çocukta açığa çıkan kaygı hissini rahatlatmak dışındaki bir diğer işlevi yoğun ve travmatik olmamak kaydıyla uygun düzeyde hayal kırıklıkları yaşamasını sağlayarak çocuğun kendisi için yapıp edilenleri tek başına da gerçekleştirmesine olanak sunup kendini düzenleme becerisini edinmesini sağlamak ve kendine olan güvenini sağlamlaştırmaktır. Başka bir ifadeyle, kendilik nesnesinin gelişimi ve olgunlaşması sürecinde uygun şekilde deneyimlenen hayal kırıklıkları önemli ve gereklidir (Kohut, 1971; 1977). Fakat çocuk tarafından deneyimlenen hayal kırıklığı travmatik düzeyde veya ihtiyaç duyulan düzeyin altında olduğunda; bu durum, kendilik gelişiminde olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Bu durum kendiliğin sürekliliğini korumanın aksine parçalanmışlık hissine, gerçekliğe uygun olmayan içsel yaşantılara ve kendilik bozukluklarına sebep olabilmekte ve bu doğrultuda kişinin birincil narsisizmde saplanması olası olmaktadır (Kohut, 1971; 1977). Bu saplanma; kişide narsistik öfke, utanç hissine toleranssızlık ve kendine verdiği değeri yadsıma gibi olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Anlı, 2005). Böyle bir durumda kendine olan güvenini uygun ölçüde düzenleme becerisi geliştirmede yaşadığı zorlukla birlikte kişi, aşağılık hissi ile abartılı benlik algısı arasında savrulur ve kendi değerini oluşturmada başkalarına yoğun bir ihtiyaç hisseder (McLean, 2007).

Kendilik nesnesi ile olan yaşantılarında kendilik nesnesi işlevini sağlıklı bir biçimde gerçekleştiremeyen bir bakım verene maruz kalması neticesinde çocuğun dönüştürücü içselleştirmeden yoksun kalması ve sürekli bir biçimde hayal kırıklığı yaşaması çocukta cansızlaşmış ve tükenmiş bir kendilik yapısı gelişimine yol açar (Ornstein, 1990). Başka bir deyişle, kendilik nesnelerinin çocuktaki gereksinimleri yeterli seviyede karşılamayışı çocuğun gelişim sürecinde aksama ve kırılmalara sebep olmakta ve bunun sonucunda parçalı halde bulunan kendilik bütünleşememekte ve çocuğun gelişimi olumsuz yönde etkilenmektedir (Baker and Baker, 1987). Nitekim Kohut'a (1971) göre sağlıklı bir biçimde gerçekleşen kendilik nesneleri ilişkileri, psikopatolojiye yani kendilik bozukluklarına yol açan en önemli etmendir.

Kendilik psikolojisinin gelişimsel yaklaşımına göre, bakım veren kişinin çocuğa empatik uyumu; çocuğun ileriki zamanlarda yani yetişkinlik döneminde fonksiyonel kendilik nesneleri edinmesi ve bu doğrultuda yetişkinlikte de çocuksu canlılığı sürdürmesi adına önem arz etmektedir. Kendilik nesneleriyle olan ilişkilerine ve yaşantılarına duyduğu gereksinim, çocuğun psikolojik varlığında etkili olan temel bir unsurdur. Sağlıklı kendilik oluşumu ve gelişimine olanak sunan yaşantılar kendilik nesnesi deneyimleridir. Bu yaşantıların varlığına duyulan gereksinim ise kendilik nesnesi ihtiyaçları, başka bir ifadeyle birincil narsistik ilişkisel ihtiyaçlar olarak adlandırılmaktadır (Kohut, 1971).

2.4.2. Kendilik Nesnesi İhtiyaçları

Kendilik nesnesi yaşantıları üç şekilde deneyimlenmektedir. Bunlardan ilki idealizasyondur yani bir diğer ifadeyle çocuğun yetkinliğinin üstündeki durumlarda güvенеbileceği ve idealize ettiği bir nesnenin varlığının gerekliliğidir. İkincisi aynalamadır; aynalama terimi ile, çocuğun duygusal ve bilişsel gelişimine yardımcı olan ve çocuğun kusursuzluk arzusunu kabul eden nesnenin gerekliliği ifade edilmektedir. Üçüncüsü ise ikizliktir; ait olma ihtiyacı üzerine temellenen bu kavram çocuğun kendisi ile özdeşim kurabileceği ve kabul göreceği nesnenin gerekliliğini vurgulamaktadır (Mitchell and Black, 2014). Bu doğrultuda gelişimsel bağlamda üç çeşit kendilik nesnesi ihtiyacı söz konusudur (Kohut, 1971; 1977; 1984).

İdealizasyon ihtiyacında çocuğun güçlü hissetme arzusunun beraberinde idealize edilmiş kişi ile birlik arzusu ve bu sayede hayat amacına yönelik ideallerin

oluşturulması gereksinimi; aynalanma ihtiyacında çocuğun hissettiği başarı ve gururun bakım vereni tarafından da hissedilmesi ve gelişim dönemi bağlamında çocuğun büyüklenmecilik isteğinin giderilmesi; ikizlik ihtiyacında ise diğer kişiler ile benzer ve onlara ait hissetme gereksinimi ve bu doğrultuda kimlik duygusu ve kendilik değerinin gelişimi vurgusu esastır (Kohut, 1971; Kohut, 1984; Arble and Bernett, 2017).

Kohut'un kuramının temelinde ikiz transferansı yani aidiyet ve bağlanma; idealizasyon yani benlik saygısı geliştirme; aynalama yani tutarlı ve süregelen bir kimlik duygusu geliştirme gibi birincil narsistik ilişkisel gereksinimlerin giderilmesinin önemi vurgulanmaktadır (Kohut, 1971). Bu ihtiyaçlar yeterli düzeyde karşılanmadığında kişi kendilik nesnesi ihtiyaçlarını yoğun olarak hissedebileceği gibi, bu ihtiyaçlarını kabulden kaçınma durumu da söz konusu olabilmektedir. İlgili araştırmalar neticesinde kendilik nesnesi gereksiniminin yüksek düzeyde olmasının reddedilmeye duyarlılık ve kaygılı bağlanma ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak bu ilişkisel ihtiyaçlardan kaçınmaya yönelik ihtiyacı yüksek düzeyde hisseden kişilerin kaçınan bağlanma ve yakınlıktan korkma düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur (Banai et al., 2005).

Kendilik nesnesi ihtiyaçları olması gerektiği düzeyde karşılanmadığında yaşanan boşluk ve eksiklik hissiyle birlikte, “diğeri” ile kurulan ilişkiye her daim ihtiyaç hissedilmektedir. Bu doğrultuda “diğeri” ile kurulan ilişki ikizlik gereksinimini karşılamasının yanı sıra idealizasyon ve narsistik aynalanma gereksinimlerinin karşılanması için de alan yaratmaktadır (Kohut, 1971).

Özetle sağlıklı bir kendilik gelişimindeki temel unsur; erken çocukluk döneminde kendilik nesnesi gereksinimlerinin yeterli ölçüde ve uygun bir biçimde giderilmesidir. Bu ihtiyaçlar, bebeklikte annenin mevcudiyetine yani temasına, sesine ve görünümüne duyulan yoğun gereksinim şeklinde görülürken; belli bir zamandan sonra çocuğun fiziki yokluğa dayanabilme gücü artar. Ergenlikte bu gereksinimler arkadaşlara yöneltilmekte; beliren yetişkinlik ve sonraki dönemlerde ise romantik ilişkide bulunan kişi aracılığıyla kendilik nesnesi ihtiyaçları karşılanmaktadır (Wolf, 1988). Birincil narsistik ilişkisel ihtiyaçlar yani başka bir ifadeyle kendilik nesnesi ihtiyaçları; erken çocukluk döneminde aşırı düzeyde hissedilmekle birlikte, yetişkinlikte bu ihtiyaçlara duyulan gereksinim azalmaktadır fakat zorlayıcı yaşam

olaylarında, kendilik nesneleri ile kurulan ilişkilere duyulan gereksinimin düzeyi artabilmektedir (Kohut, 1971; 1977).

2.5. Alanyazındaki İlgili Yayın ve Araştırmalar

Çocukluk çağı travmaları, birincil narsistik ilişkiel ihtiyaçlar, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve kişilerarası ilişkilerdeki manipölasyon ile ilgili araştırmalara bu bölümde yer verilmiştir.

Çocukluk döneminde maruz kalınan travmalar kişinin psikolojisinde olumsuz etkiler doğurabilmektedir. Cinsel istismarın uyku sorunları, madde kullanım bozukluğu ve depresyona; duygusal istismarın akranlarla kurulan ilişkide problemlere; fiziksel istismarın ise öz saygıda düşüş ve saldırganlığa yol açtığı rapor edilmiştir (Güler ve ark., 2002; Glaser, 2008; Wingo et al., 2010). Çocuklukta ihmal ve istismar yaşayan kişilerin intihar girişiminde bulunma riski 7,6 kat yüksek olarak bulunmuştur (Zoroğlu ve ark., 2003). Fiziksel istismar mağduru çocuklarda büyüme geriliği görülme oranının daha fazla olduğu bulunmuştur. Çocukluk döneminde fiziksel istismar daha çok annelerden deneyimlenirken, ergenlikte ise babalardan maruz kalınan fiziksel istismar daha fazladır (Taner ve Gökler, 2004).

Bağlanma türleri ve depresyon ile çocukluk travmaları arasındaki ilişkinin ele alındığı bir çalışmada ise cinsel istismar ile kaygılı bağlanma arasında; fiziksel ve duygusal istismar ile kaygılı ve çekingen bağlanma arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak fiziksel istismarın depresyonu yordadığı rapor edilmiştir (Gündüz ve ark., 2013).

Duygusal istismarı demografik değişkenler bağlamında inceleyen bir çalışmada anne-babası ayrı ve gelir düzeyi düşük üniversite öğrencilerinin çocukluk döneminde duygusal istismara maruz kalmış olma düzeyinin yüksek olduğu bulunmuştur (Zeren ve ark., 2017).

16-64 yaş aralığındaki kadınlar ile gerçekleştirilen bir yurtdışı çalışmasında şehirdeki kadınların %23,5'inin, kırsaldaki kadınların ise %28,2'sinin istismara maruz kalmış olduğu rapor edilmiştir. İstismar faillerinin ortalama yaşı 30 iken, kadınların istismara uğradığı ortalama yaş 9'dur. Bu istismarlarının büyük bir kısmına erkekler tarafından ve aile yakınlarından maruz kalınmıştır (Fanslow et al. 2007).

Çocukluk dönemindeki cinsel istismar yaşantılarının etkilerini araştıran çalışmalarda bu dönemde cinsel istismar mağduru olmuş olan kişilerin yetişkinlikte kaygı bozukluğu, depresyon, yeme bozukluğu ve travma sonrası stres belirtileri yaşadığı saptanmıştır (Mullen and Fleming, 1998; Fergusson et al., 2008).

Özdemir (2020) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada çocukluk travmaları ile kendilik patolojisi arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Nitekim kendilik patolojisinin temelinde çocuklukta deneyimlenen ve çocuğun duygularında olumsuz etkileri olan travmatik yaşantılar yer almaktadır. Burada temel husus, travmanın nasıl ve ne şekilde olduğundan ziyade çocukta bıraktığı etkinin ne olduğudur.

Kendilik nesnesi ihtiyaçları ile ilgili yapılan bir çalışmada utangaç/kaçınan kişiliklerin, kendilik nesnesi ihtiyaçlarından kaçınarak reddedilmekten ve hayal kırıklığı yaşamaktan kendilerini korumaya çalışıyor olabilecekleri görülmüştür (Banai et al., 2005).

Ergenlik dönemindeki kişilerin kendilik nesneleri ile kurdukları ilişkide kendilik nesnesinin kişiye uygun ölçüde tepki vermemesi, ketleyici olması ve desteğinin yeterli düzeyde olmaması kişide depresyon ve duygu düzenleme sorunlarına yol açabilmektedir. İlgili çalışmalarda, ergenlik döneminde de anne-babaların kendilik nesnesi işlevini sürdürdüğü ve ergen üzerinde akranlardan daha fazla etki sahibi olduğu görülmektedir (Morris et al., 2007; Yap et al., 2008; Sheeber et al., 2012).

Kendilik nesnesi ihtiyaçlarının cinsiyet bağlamında incelendiği bir çalışmada kadınların aynalanma/idealizasyon/ikizliğe yaklaşma ihtiyacını; erkeklerin ise aynalanmadan kaçınma ve ikizlik/idealizasyondan kaçınma ihtiyaçlarını daha fazla duyumsadıkları görülmüştür. Ayrıca yine bu çalışmada, kişilik bozukluklarının tamamının ikizlik/idealizasyondan kaçınma ve idealizasyon/ikizlik/aynalanmaya yaklaşma ihtiyaçları ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Bingöl, 2022).

Karanlık üçlü kişilik özelliklerini ele alan çalışmalar incelendiğinde ise; Jonason ve Tost (2010) tarafından 358 kişi ile gerçekleştirilen bir araştırmada psikopati ve makyavelizm puanı yüksek kişilerin düşük özdenetime sahip olduğu; narsisizm puanı ile düşük özdenetim arasında bir ilişki bulunmadığı saptanmıştır.

Başka bir çalışmada ise zorbalık eğilimi ile karanlık üçlü kişilik arasındaki ilişki incelenmiş ve 18-70 yaş aralığında 657 kişiden oluşan örneklemden elde edilen

veriler doğrultusunda psikopati, makyavelizm ve narsisizmin zorbalık ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak narsistik özellikler gösteren kişilerin direkt fiziksel zorbalıktan ziyade dolaylı zorbalığa başvurdıkları görülmüştür (Baughman et al., 2012).

Karanlık üçlü ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada kişilerde makyavelist davranış ve tutumların düzeyi arttıkça yaşam doyumunun azaldığı bulunmuştur (Ali and Chamorro-Premuzic, 2010). Bu araştırmayla benzer sonuçlar elde edilen bir başka araştırmada makyavelizm ve psikopati eğilimi arttıkça yaşam doyumunun azaldığı; yaşam doyumu ile narsisizm özelliği arasında ise bir ilişki bulunmadığı saptanmıştır (Satıcı ve ark., 2018).

İlişki tercihleri ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin ele alındığı bir araştırmada karanlık üçlü kişilik özellikleri sergileyen kişilerin ciddi bir romantik ilişki yerine kısa süreli ilişkileri tercih etmeye eğilimli oldukları görülmüştür (Jonason et al., 2012).

Mizah stilleri ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi saptamak adına ikiz 114 yetişkin ile yapılan bir araştırmada narsistik özellikler sergileyen kişilerin katılımcı ve kendini gerçekleştiren tarzda mizaha başvurdıkları görülürken; psikopatik ve makyavelist özellikler sergileyen kişilerin kendini yıkıcı ve saldırgan tarzda mizahı kullandıkları görülmüştür (Veselka et al., 2010).

Başka bir araştırmada narsist kişilerin partnerlerine psikolojik şiddet uygulama oranlarının nispeten daha fazla olduğu ve cinsiyete göre farklılaşmaksızın bu durumun mağdur olan partnerin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmüştür (Gewirtz-Meyhan and Finzi-Dottan, 2018).

Duygusal manipülasyon ile psikopati ve aleksitimi arasındaki ilişkinin ele alındığı bir çalışmada psikopati ile duygusal manipülasyonun ilişkili olduğu görülmüştür. Aleksitimi ile duygusal manipülasyon arasında ise ilişki bulunmamıştır (Grieve and Mahar, 2010).

Bir başka araştırmada ise ilişkide maruz kalınan istismar ile manipülasyon eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu araştırmaya göre ilişkide partneri tarafından manipülasyona maruz kaldığına dair algısı yüksek olan kişilerin manipülasyon eğilimlerinin de yüksek olduğu görülmüştür (Kadalkal, 2021).

Manipölasyon stratejilerinin araştırıldığı bir araştırmanın sonucunda kişilerin ilişkilerinde manipölasyonu uygularken zorlama, gerileme, alçalma, sessiz kalma, cazibeyi kullanma ve rasyonel bir biçimde yaklaşma şeklinde altı farklı stratejiye başvurduğu saptanmıştır (Buss et al., 1987).

Grieve (2011) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada düşük düzeyde samimiyet ve yüksek düzeyde kendini izleme ile manipölasyon arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca düşük düzeyde vicdanlılık da manipölasyon ile ilişkili bulunmuştur. Başka bir ifadeyle kendini izleme düzeyleri yüksek olan, vicdanlılık ve samimiyet düzeyleri düşük olan kişilerin manipölasyon eğilimlerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6000 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen bir araştırmada duygusal manipölasyonun, partneri cinsel birlikteliğe zorlamada bir yöntem olarak kullanıldığı saptanmıştır. Kadınların %14'ünün, erkeklerin ise %30'unun partnerini cinsel ilişkiye ikna etme amacıyla duygusal manipölasyona başvurduğu rapor edilmiştir (Koss et al., 1987).

Başka bir çalışmada üniversite öğrencilerinin kendini sabotaj düzeyi ile manipölasyona başvurma eğilimleri arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kendini sabotaj düzeyleri yüksek olan kişilerin manipölasyon eğilimlerinin de yüksek olduğu görülmüştür (Köse, 2019).

İlgili araştırmalar göz önüne alındığında, manipölasyonun sınırlı sayıda değişkenler ile ele alındığı fakat çocukluk travmaları, karanlık üçlü kişilik özellikleri ve kendilik nesnesi ihtiyaçları bağlamında incelenmediği görülmektedir. Bu tez çalışmasında kişilerarası ilişkilerdeki manipölasyonun subklinik narsisizm, subklinik psikopati, makyavelizm; idealizasyon/ikizlikten kaçınma ihtiyacı, aynalanmadan kaçınma ihtiyacı, aynalanma/idealizasyon/ikizliğe yaklaşma ihtiyacı ve çocukluk dönemi travmaları bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Manipölasyonun kişilerarası ilişkilerdeki olumsuz etkileri göz önüne alındığında; yalnızca mağdur açısından değil, manipulatör açısından da araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın alanyazına katkı sunacağına ve manipölasyona yönelik ileride yapılan çalışmalara ışık tutacağına inanılmaktadır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Çocukluk çağı travmaları, kendilik nesnesi ihtiyaçları ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin kişilerarası ilişkilerdeki manipülasyonu yordayıcı gücünün incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kapsamında, yordayıcı korelasyonel araştırma deseni kullanılmıştır. Nicel tür araştırma modellerinden olan ilişkisel tarama modeli, değişkenler arası mevcut durumu saptamaya olanak sağlar (Karasar, 2014). Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri kendilik nesnesi ihtiyaçları, çocukluk çağı travmaları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri iken; bağımlı değişkeni ilişkilerde manipülasyondur.

3.2. Araştırma Örneklemi

Araştırmanın evreni, Türkiye’deki yetişkinler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, 2021 yılının kasım ve aralık aylarında araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan 272 kadın, 208 erkek olmak üzere 480 yetişkin oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi 18-65 yaş aralığındaki katılımcılardan oluşmaktadır ve bu doğrultuda 18 yaş altındaki ve 65 yaş üstündeki kişiler çalışmaya dahil edilmemiştir. Örneklem oluşturulurken, uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, çalışmanın amaçları göz önüne alınarak kolay bir şekilde ulaşılabilen gönüllü kişilerden verilerin toplanması esasına dayanır (Büyüköztürk ve ark., 2014). Araştırma kapsamında ulaşılan örneklemin, evreni temsil edecek güçte olduğu varsayılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katkıda bulunan kişilerin demografik bilgilerini saptamak amacıyla “Demografik Bilgi Formu”, kişilerarası ilişkilerde manipülasyonu ölçmek amacıyla “İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği”, kişinin çocukluk ve ergenlik döneminde maruz kaldığı istismar ve ihmal yaşantılarını değerlendirebilmek için “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği”, kişiliğin karanlık yönleri olarak değerlendirilen Makyavelizm, psikopati ve narsisizmi ölçmek için “Karanlık Üçlü Ölçeği” ve

kendilik nesnesi ihtiyaçlarına yaklaşma ve kaçınmaya yönelik duyulan ihtiyacı ölçmek için “Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Envanteri” kullanılmıştır.

3.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Çalışmaya katılım sağlayanların demografik bilgilerini saptamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda kişinin yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, anne-baba eğitim durumu, anne-baba medeni durumu ve ebeveynlere dair algılanan çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili sorular bulunmaktadır.

3.3.2. İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği

Yılmaz (2018) tarafından geliştirilen bu ölçek, 5 faktörlü yapıya sahiptir. Ölçeğin alt boyutları ‘duygusal manipülasyon, saldırgan manipülasyon, kendini gizleme, kurban seçimi ve strateji’dir. Ölçek 5’li likert olmak üzere 39 maddeden oluşmaktadır. Öleekten alınan puanın yüksekliği; ilgili boyuttaki artışı ve genel manipülasyon düzeyinin arttığını göstermektedir. Öleecin Cronbach alfa değeri 0.89 olarak bulgulanmıştır (Yılmaz, 2018).

3.3.3. Çocukluk Çağı Travmaları Öleeci

Şar ve ark. (2012) tarafından Türkçe’ye uyarlanan bu ölçek, Bernstein ve ark. tarafından geliştirilmiştir. 28 maddeden oluşan öleecin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş türkçe versiyonu 33 maddeden oluşmaktadır. Gözden geçirilmiş versiyonun geçerlik ve güvenilirlik çalışması Şar ve arkadaşları (2020) tarafından yapılmıştır. Ölecek 5’li likert tipinde uygulanmaktadır. Toplam puan öleecin genişletilmiş formunda (6 bölümlü) 25-150 arasında hesaplanmaktadır. Öleekte ‘duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmâl, duygusal ihmâl, cinsel taciz, aşırı koruma-kontrol’ olmak üzere 6 alt boyut bulunmaktadır. Öleecin crombach alfa değeri 0.87 olarak saptanmıştır (Şar ve ark., 2020).

3.3.4. Kısaltılmış Karanlık Üçlü Öleeci

Jones ve Paulhus (2014) tarafından geliştirilen Özsoy ve arkadaşları (2017) tarafından Türkçe’ye uyarlanan bu ölçek 5’li likert tiptedir ve 27 madde içermektedir. Subklinik narsizm, makyavelizm ve subklinik psikopati olmak üzere 3 alt boyutun her biri 9 maddeden oluşmaktadır. Cronbach alfa değeri alt boyutlar için sırasıyla .79, .70 ve .79 olarak saptanmıştır. Ters kodlu maddeler dikkate alınarak

her bir alt boyut için hesaplanan puanın yüksekliği; kişide narsist, psikopatolojik ve makyavelist özelliklerin varlığına işaret etmektedir (Özsoy ve ark., 2017).

3.3.5. Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Envanteri

Kendilik nesnesine yaklaşma ya da kaçınmaya dair hissedilen ihtiyacın düzeyini anlamak amacıyla Banai ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilen bu envanterin Türk kültüründeki psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi Yurduşen ve Gençöz (2018) tarafından yapılmıştır. Envanter 7’li likert şeklinde uygulanmaktadır ve 38 maddeden oluşmaktadır. Orijinal ölçekte 5 alt boyut bulunmasına rağmen, Türk kültürüne uyarlandığında 3 alt boyut saptanmıştır: “aynalanma/idealizasyon/ikizlik ihtiyacına yaklaşma”, “idealizasyon/ikizlik ihtiyacından kaçınma” ve “aynalanmadan kaçınma”. Sırasıyla alt boyutlar için Crombah Alfa değerleri .84, .79 ve .65 olarak bulgulanmıştır. Alt boyuttan alınan puan ilgili ihtiyaca ne derece ihtiyaç duyulduğunu ya da o ihtiyaçtan kaçınma istediğinin ne düzeyde olduğunu ifade etmektedir (Yurduşen ve Gençöz, 2018).

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın bu kısmında, araştırma amacı doğrultusunda gerçekleştirilen analizlere yer verilmiştir. Verilerin analizi aşamasında 21.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizine başlamadan evvel hatalı ya da eksik doldurulan formlar ve Mahalonobis uzaklık değeriyle uç değerlere sahip olduğu belirlenen veriler analiz dışı bırakılmıştır. İlgili değişkenlere ait puanların normal dağılım gösterme durumunu saptamak amacıyla basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) katsayılarına bakılmıştır. Değişkenler normal ve doğrusal dağılım gösterdiğinden; değişkenler arasındaki ilişkileri saptamak için Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi kullanılmıştır. İlgili değişkenlerin kişilerarası ilişkilerdeki manipülasyon üzerindeki yordayıcı etkisini saptamak adına çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Manipülasyon puanlarının demografik değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek adına bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde bu araştırmadan elde edilen verilerin analizleri yer almaktadır. Bu çerçevede sırası ile normallik sınanmasına, iç tutarlık katsayılarına, sosyodemografik bilgi formundan elde edilen sonuçlara, korelasyon sonuçlarına, iki ve üçlü karşılaştırma sonuçlarına, son olarak da regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Normallik Sınaması

Verilerin analizine geçmeden önce verilerin analizi sırasında hangi test tekniklerinin kullanılacağını belirlemek için araştırmada kullanılan ölçeklerin normallik sınaması yapılmıştır. Normal dağılıma ilişkin olarak, normallik testinin incelenmesinde kullanılan Kolmogorov-Smirnov ve Shaphiro Wilk değerlerinin, büyük örneklem olması halinde 0,05'ten küçük çıkması sebebiyle verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek adına merkezi yığılma ölçülerinin (aritmetik ortalama, ranj ve medyan) birbirlerine yakın olması, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin ± 3.00 değerleri arasında olması, mümkün olduğunca 0,00'a yakın olması betimsel göstergeler olarak kabul edilse de basıklığa ve çarpıklığa ilişkin değerlerin alan yazında değişkenlik gösterdiği görülmektedir. İlgili alanyazında bu değerlerin ± 3 aralığında olması durumunda değerlerin normal dağılımın bir yansıması olarak kabul edilebildiği belirtilmiştir (Kalaycı, 2009). Farklı kaynaklarda ise bu değerlerin ± 7 aralığında da olabileceği ifade edilmiştir (Bollen, 1998; Blanca et al., 2013). Sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin ve Alt Boyutlarının Normallik Sınaması İçin Hesaplanan Betimsel Değerlere Ait Sonuçlar (n:480)

Ölçekler ve Alt Boyutları	Ölçütler							
	Ort	Ortanca (Medyan)	SS	Ranj	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)	Min. Puan	Max. Puan
İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Genel	78,20	73,50	24,23	147,0	0,99	1,17	39,0	186,00
Saldırgan Manipülasyon	7,75	7,00	3,37	20,0	1,65	2,96	5,00	25,00
Duygusal Manipülasyon	16,91	15,00	6,42	37,0	1,58	2,83	10,0	47,00
Kurban Seçimi	14,80	15,00	4,66	23,0	0,20	-0,43	6,00	29,00
Kendini Gizleme	20,49	20,00	7,08	34,0	0,52	-0,10	9,00	43,00
Strateji	20,00	19,50	7,02	36,0	0,57	-0,08	9,00	45,00
Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Envanteri Boyutları								
Aynalanma- İdealizasyon- İkizlik İht. Yaklaş.	88,57	90,00	20,06	109,0	-0,13	-0,37	30,0	139,00
İdealizasyon-İkizlik İhtiyacından Kaçınma	27,43	26,00	11,49	60,0	0,85	0,53	11,0	71,00
Aynalanmadan Kaçınma	24,64	24,00	7,41	36,0	0,21	-0,35	6,00	42,00
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Genel	47,45	43,00	15,30	71,0	1,19	0,99	30,0	101,00
Duygusal İstismar	7,16	5,50	3,28	16,0	1,82	2,88	5,00	21,00
Fiziksel İstismar	6,17	5,00	2,46	15,0	2,72	6,60	5,00	20,00
Fiziksel İhmal	8,09	7,00	3,55	16,0	1,05	0,19	5,00	21,00
Duygusal İhmal	9,94	9,00	4,40	18,0	0,76	-0,16	5,00	23,00
Cinsel İstismar	5,89	5,00	2,52	14,0	3,31	9,81	5,00	19,00
Aşırı Koruma Kontrol	10,20	9,00	4,13	19,0	0,70	-0,14	5,00	24,00
Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Genel	71,06	71,00	13,69	83,0	0,18	-0,17	31,0	114,00
Makyavelizm	25,44	26,00	6,88	36,0	0,02	-0,24	9,00	45,00
Narsizm	26,93	27,00	5,13	32,0	-0,02	0,14	12,0	44,00
Psikopati	18,70	18,00	5,88	32,0	0,84	0,52	9,00	41,00

Ort: Aritmetik Ortalama – SS: Standart Sapma

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi araştırmada kullanılan ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri, standart sapma değerleri ve aritmetik ortalamaları değerlendirildiğinde; çoğu ölçeğin çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal dağılım gösterdiği yani “-1,5 ile +1,5” aralığında yer aldığı saptanmıştır. Bazı ölçeklerin ise çarpıklık ve basıklık değerlerinin “-3,00 ve +3,00” aralığındaki olduğu görülmektedir. Bu değerlerin, normallliği karşılayan aralıkta olduğu söylenebilir. Nitekim basıklık ve çarpıklıkla ilgili değerlerin alan yazında farklı aralıklarda değerlendirildiği görülmekte ve ± 3 aralığındaki değerlerin normal dağılımın bir göstergesi olduğu kabul edilmektedir (Kalaycı, 2009).

Yine Tablo 4.1’de görüldüğü gibi bazı ölçeklerin alt boyutlarının basıklık değerleri incelendiğinde de basıklık değerinin üst sınırını ± 7 olduğu görülmektedir.

Nitekim alanyazında bu aralıktaki sonuçlarında normal dağılım değeri olduğu varsayımını destekler nitelikte olan çalışmaların da olduğu görülmektedir (Bollen, 1998; Blanca et al., 2013). Özellikle çocukluk travmaları ölçeği cinsel taciz alt boyutunda; çarpıklık değeri normal olup basıklık değeri yüksek olmasına rağmen bu tür verilerde normal dağılım sergilemekte ve iyi sonuçlar elde edilmektedir (Bollen, 1998).

Tablo 4.1'deki sonuçlar çerçevesinde araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen verilerin analizde parametrik teknikler kullanılmıştır. Yani sürekli değişkenlerin arasındaki ilişkiyi saptamak için “Pearson Çarpım Korelasyon Tekniği”, ikili grupların karşılaştırılmasında “Bağımsız Grup t-Testi” , üç ve üçten fazla grupların karşılaştırılmasında “Tek Yönlü Varyans Analizi” kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi testi sonuçları anlamlı çıktığında hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunu test etmek için önce varyansların homojenliğinin sağlanıp sağlanmadığına bakılmıştır. Varyansların homojenliği sağlandığında “Scheffe Testi” tekniği kullanılmıştır. Varyansların homojenliği sağlanmadığı durumda ise “Tamhane’s T2” tekniği kullanılmıştır (Karagöz, 2020).

4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklere Ait İç Tutarlılık Katsayısı Sonuçları

Tablo 4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Genel ve Alt Boyutlarına Ait İç Tutarlılık Katsayısı (Cronbach's Alpha) Sonuçları (n: 480)

Ölçekler ve Alt Boyutları	Ölçütler	
	Soru Sayısı	Cronbach's Alpha Değeri
İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Genel	39	,935
Saldırgan Manipülasyon	5	,727
Duygusal Manipülasyon	10	,829
Kurban Seçimi	6	,678
Kendini Gizleme	9	,804
Strateji	9	,822
Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Envanteri Boyutları		
Aynalanma- İdealizasyon-İkizlik İhtiyacına Yaklaşma	21	,869
İdealizasyon-İkizlik İhtiyacından Kaçınma	11	,833
Aynalanmadan Kaçınma	6	,697
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Genel	33	,911
Duygusal Taciz	5	,747
Fiziksel Taciz	5	,773
Fiziksel İhmal	5	,805
Duygusal İhmal	5	,824
Cinsel Taciz	5	,880
Aşırı Koruma Kontrol	5	,770
Kısıtlanmış Karanlık Üçlü Ölçeği Genel	27	,788
Makyavelizm	9	,729
Narsizm	9	,504
Psikopati	9	,670

Özdamar'a (1999) göre ölçeğin "cronbach alfa" iç tutarlılık katsayısı; " $.80 \leq \alpha < 1.00$ " aralığında ise ölçek yüksek derecede, " $.79 \leq \alpha < .80$ " aralığında ise orta düzeyde, " $.39 \leq \alpha < .79$ " aralığında ise düşük düzeyde güvenilirlerdir. Sonuç olarak Tablo 4.2'de görüldüğü gibi araştırmada kullanılan ölçeklerin büyük bir çoğunluğunun iç tutarlık katsayıları yüksek derece güvenilir olduğu, bazı ölçek ve alt boyutlarının ise orta düzeyde güvenilir olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlara göre; ölçekleri ve alt boyutları oluşturan maddelerin tümünün, istenen özelliği ölçtüğü görülmektedir (Tavşancıl, 2019). Başka bir ifadeyle, araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutları; ölçtüğü özellik ve özellikler açısından homojendir. Bu sonuçlara göre, araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutları güvenilir ölçüm araçlarıdır.

4.3. Sosyodemografik Bilgi Formundan Elde Edilen Sonuçlar

Bu kısımda araştırmada kullanılan sosyodemografik bilgi formundan elde edilen verilere ait frekans ve yüzde sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıda sırası ile tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4.3. Yetişkinlerin Tanımlayıcı Özelliklerine Ait Frekans ve Yüzde Sonuçları (n:480)

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	272	56,7
Erkek	208	43,3
Yaş Grupları		
18-25 Yaş Arası	88	18,3
26-40 Yaş Arası	127	26,5
41-55 Yaş Arası	265	55,2
Yaş; Ortalama, Ss: 41,58±13,19 – Medyan:43,00 - Min:18,00 - Max:65,00		
Gelir Durumu		
00-3500 Arası	132	27,5
3501-5000 Arası	98	20,4
5001-7500 Arası	136	28,3
7501 Ve Üstü	114	23,8
Eğitim Durumu		
İlkokul Mezunuyum	11	2,3
Ortaokul Mezunuyum	23	4,8
Lise Mezunuyum	105	21,9
Üniversite Okumaktayım	40	8,3
Üniversite Mezunuyum	242	50,4
Lisansüstü	59	12,3
Anne Eğitim Durumu		
Hiç Okula Gitmemiş	106	22,1
İlkokul Mezunu	242	50,4
Ortaokul Mezunu	43	9,0
Lise Mezunu	60	12,5
Üniversite Mezunu	28	5,8
Yüksek Lisans Ve Üstü	1	,2
Baba Eğitim Durumu		
Hiç Okula Gitmemiş	35	7,3
İlkokul Mezunu	232	48,3
Ortaokul Mezunu	61	12,7
Lise Mezunu	81	16,9
Üniversite Mezunu	63	13,1
Yüksek Lisans Ve Üstü	8	1,7
Anne ve Babanız Durumu		
Beraberler	241	50,2
Boşandılar/Ayrıldılar	14	2,9
Annem Öldü	25	5,2
Babam Öldü	120	25,0
Annem ve Babam Öldü	80	16,7

Tablo 4.3’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin kişisel özellikleri incelendiğinde; % 56,7’sinin “kadın”, %55,2’sinin “41-55 yaş” grubunda, yaş

ortalamasının ise “41,58” olduğu, % 28,3’ünün gelirinin “5001-7500 TL” arasında olduğu, % 50,4’ünün “üniversite mezunu”, annelerinin % 50,4’ünün “ilkokul mezunu” olduğu, babalarının ise % 48,3’ünün “ilkokul mezunu” olduğu, % 50,2’sinin anne babalarının “beraber oldukları” belirlenmiştir.

Tablo 4.4. Yetişkinlerin Algıladıkları Anne-Baba Tutumlarına Ait Frekans ve Yüzde Sonuçları (n:480)

Değişkenler	n	%
Annenizin Çocuk Yetiştirme Tutumunu Aşağıdaki Tanımlardan Hangisi Size Göre En İyi İfade Etmektedir?		
Otoriter (Katı, Baskıcı, Aşırı Kuralcı ve Aşırı Disiplinli)	83	17,3
Tutarsız (Örneğin, Bir Davranışı Bazen Onaylarken Bazen Cezalandırabilen)	47	9,8
Aşırı Koruyucu (Aşırı İlgi ve Alaka Gösteren)	147	30,6
İhmalkâr (İlgisiz, Vurdumduymaz)	11	2,3
Demokratik (Yol Gösteren Ama Alacağı Kararlar Konusunda Onu Serbest Bırakan)	178	37,1
Vefat/Ayrılık/Terk Nedeniyle Annemi Hiç Tanımadım	14	2,9
Babanızın Çocuk Yetiştirme Tutumunu Aşağıdaki Tanımlardan Hangisi Size Göre En İyi İfade Etmektedir?		
Otoriter (Katı, Baskıcı, Aşırı Kuralcı ve Aşırı Disiplinli)	104	21,7
Tutarsız (Örneğin, Bir Davranışı Bazen Onaylarken Bazen Cezalandırabilen)	37	7,7
Aşırı Koruyucu (Aşırı İlgi ve Alaka Gösteren)	64	13,3
İhmalkâr (İlgisiz, Vurdumduymaz)	40	8,3
Demokratik (Yol Gösteren Ama Alacağı Kararlar Konusunda Onu Serbest Bırakan)	209	43,5
Vefat/Ayrılık/Terk Nedeniyle Babamı Hiç Tanımadım	26	5,4

Tablo 4.4’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin anne tutumları incelendiğinde; % 37,1’inin “demokratik” tutum, % 30,6’sı “aşırı koruyucu” tutum, % 17,3’ü “otoriter” tutum, % 9,8’i “tutarsız” tutum, % 2,3’ü “ihmalkâr” tutum algıladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca % 2,9’u ise annelerinin “hiç tanımadıklarını” belirtmişlerdir. Dağılımda en yüksek yüzde demokratik tutum en düşük yüzde ise ihmalkâr tutum olduğu belirlenmiştir.

Yine Tablo 4.4’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin baba tutumları incelendiğinde; % 43,5’inin “demokratik” tutum, % 21,7’sinin “otoriter” tutum, % 13,3’ünün “aşırı koruyucu” tutum, % 8,3’ü “ihmalkâr” tutum % 7,7’si

“tutarsız” tutum, algıladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca % 5,4’ü ise babalarını “hiç tanımadıklarını” belirtmişlerdir. Dağılımda en yüksek yüzde demokratik tutum en düşük yüzde ise tutarsız tutum olduğu belirlenmiştir.

4.4. Sosyodemografik Verilerin Analizine Ait Bulgular

Bu kısımda kişisel veri toplama aracındaki bazı değişkenler ile insan ilişkileri manipülasyon ölçeği genel ve alt boyutlarına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

4.4.1. Üç ve Üstü Gruplara Ait Karşılaştırma Sonuçları

Araştırmanın bir başka amacı da, araştırmaya katılan yetişkinlerin, insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği genel ve alt boyut puanlarının; “yaş grupları, gelir durumu, eğitim durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne-babanın medeni hali, annenin çocuk yetiştirme tutumu ve babanın çocuk yetiştirme tutumu” değişkenlerine göre anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda “tek yönlü varyans analizi” tekniği kullanılmıştır. Edinilen sonuçlar aşağıda sırası ile tablolar halinde sunulmuştur.

4.4.1.1. İnsan ilişkilerinde manipülasyon ölçeğine ait sonuçlar

Tablo 4.5. Yetişkinlerin Bazı Tanıtıcı Özellikleri ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Genel Puanlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları (n:480)

Değişkenler	Betimsel Sonuçlar			İstatistiksel Analiz					
	n	Ort ¹	SS ²	Gruplar	KT ³	Sd	KO ⁴	F	p
Yaş Grupları									
a 18-25 Yaş Arası	88	91,3	28,1	G. Arası	19103,5	2,0	9551,7	17,3	,000
b 26-40 Yaş Arası	127	76,8	23,2	G. İçi	262066,0	477	549,4		
c 41-55 Yaş Arası	265	74,4	21,7	Toplam	281169,5	479			
Levene Testi: F:5,05, -p,007:					Fark Sonuçları: a>b – a>c				
Gelir Durumu									
a 00-3500 Arası	132	81,0	26,9	G. Arası	3202,6	3	1067,5	1,82	,141
b 3501-5000 Arası	98	80,7	24,0	G. İçi	277966,9	476	583,9		
c 5001-7500 Arası	136	75,7	23,7	Toplam	281169,5	479			
d 7501 ve Üstü	114	75,7	21,1	Fark Sonuçları:---					
Levene Testi: F:1,89 p:,129									
Eğitim Durumu									
a İlkokul Mezunuyum	11	78,6	26,8	G. Arası	4770,4	5	954,0	1,63	,149
b Ortaokul Mezunuyum	23	82,1	34,3	G. İçi	276399,1	474	583,1		
c Lise Mezunuyum	105	79,8	25,2	Toplam	281169,5	479			
d Üniversite Okumaktayım	40	86,6	27,5	Fark Sonuçları:---					
e Üniversite Mezunuyum	242	76,3	22,2						
f Lisansüstü	59	75,5	21,9						
Levene Testi: F:1,778-p:,116									
Anne Eğitim Durumu									
a Hiç Okula Gitmemiş	106	76,1	22,1	G. Arası	1854,2	4	463,5	,788	,533
b İlkokul Mezunu	242	77,9	24,0	G. İçi	279315,3	475	588,0		
c Ortaokul Mezunu	43	76,9	27,6	Toplam	281169,5	479			
d Lise Mezunu	60	81,3	26,1	Fark Sonuçları:---					
e Üniversite ve Üstü	29	83,1	23,9						
Levene Testi: F:,841 -p:,500									
Baba Eğitim Durumu									
a Hiç Okula Gitmemiş	35	82,6	25,2	G. Arası	1130,9	4	282,7	,480	,751
b İlkokul Mezunu	232	77,1	24,1	G. İçi	280038,6	475	589,5		
c Ortaokul Mezunu	61	78,4	24,1	Toplam	281169,5	479			
d Lise Mezunu	81	77,6	25,7	Fark Sonuçları:---					
e Üniversite ve Üstü	71	79,7	22,6						
Levene Testi: F:,192-p:,943									
Anne ve Babanız Durumu									
a Beraberler	241	80,4	24,7	G. Arası	2740,3	4	685,0	1,16	,324
b Boşandılar/Ayrıldılar	14	77,2	22,4	G. İçi	278429,2	475	586,1		
c Annem Öldü	25	79,4	25,7	Toplam	281169,5	479			
d Babam Öldü	120	75,3	23,3	Fark Sonuçları:---					
e Annem ve Babam Öldü	80	75,5	23,7						
Levene Testi: F:,244-p:,913									
Annenizin Çocuk Yetiştirme Tutumu									
a Otoriter	83	76,0	24,2	G. Arası	7540,9	5	1508,1	2,61	,024
b Tutarsız	47	82,4	28,7	G. İçi	273628,6	474	577,2		
c Aşırı Koruyucu	147	82,7	25,9	Toplam	281169,5	479			
d İhmalkâr	11	83,3	22,5	Fark Sonuçları: c>e					
e Demokratik	178	74,5	20,4						
f Annemi Hiç Tanımadım	14	71,7	27,2						
Levene Testi: F2,85: p:,015									
Babanızın Çocuk Yetiştirme Tutumu									
a Otoriter	104	79,0	22,9	G. Arası	4373,7	5	874,7	1,49	,189
b Tutarsız	37	87,0	32,4	G. İçi	276795,8	474	583,9		
c Aşırı Koruyucu	64	77,5	24,4	Toplam	281169,5	479			
d İhmalkâr	40	79,5	24,1	Fark Sonuçları: ---					
e Demokratik	209	76,9	23,5						
f Babamı Hiç Tanımadım	26	72,0	18,5						
Levene Testi: F:1,44, p:,207									

Ort¹: Aritmetik Ortalama - SS²:Standart Sapma - KO⁴:Kareler Ortalaması – KT²: Kareler Toplamı

Yaş grupları değişkenine ait sonuçlar: Tablo 4.5'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin; insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği genel puanlarının yetişkinlerin “yaş grupları” değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir ($F:17,39$; $sd:2$; $p: ,000$). Bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için varyansların homojenliği sağlanmadığı için Scheffe testi yerine “Tamhane’s T2” tekniği uygulanmıştır.

Yapılan analizlerin sonucunda farklılık; “18-25 yaş” grubunda olan yetişkinler ile “26-40 yaş” grubunda olan yetişkinler arasında ($I-J_{\text{Tamhane's T12}}:114,49 - p: ,000 - .05$) ve “18-25 yaş” grubunda olan yetişkinler ile 41-65 yaş grubunda olan yetişkinler arasındadır ($I-J_{\text{Tamhane's T12}}:16,86 - p: ,000 - .05$). Bu sonuca göre; “18-25 yaş” grubunda olan yetişkinlerin insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği genel puanları, “26-40 yaş” grubunda ve “41-65 yaş” grubunda olan yetişkinlere göre daha yüksektir. Yaş grupları değişkenine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anne çocuk yetiştirme tutumları değişkenine ait sonuçlar: Tablo 4.5'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan yetişkinlerin; insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği genel puanlarının bireylerin “annelerinin çocuk yetiştirme tutumları” değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermiştir ($F:2,61$; $sd:5$; $p: ,024$). Bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için varyansların homojenliği sağlanmadığı için Scheffe testi yerine “Tamhane’s T2” tekniği uygulanmıştır.

Yapılan analizlerin sonucunda farklılık; anne tutumlarını “aşırı koruyucu” olarak gören gruptaki yetişkinler ile anne tutumlarını “demokratik olarak” gören gruptaki yetişkinler arasındadır ($I-J_{\text{Tamhane's T12}}:8,202 - p: ,030 - .05$). Bu sonuca göre; anne tutumlarını “aşırı koruyucu” olarak gören yetişkinlerin insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği genel puanları, anne tutumlarını “demokratik” olarak gören yetişkinlere göre daha yüksektir. Annelerinin çocuk yetiştirme tutumları değişkenine ait diğer gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Diğer değişkenlere ait sonuçlar: Tablo 4.5'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan yetişkinlerin; “gelir durumu, eğitim durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne-babanın durumu ve babanın çocuk yetiştirme tutumu”

değişkenleri ile insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği genel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.4.2. İkili Karşılaştırma Sonuçları

Araştırmanın bir başka amacı da; araştırmaya katılım sağlayan yetişkinlerin, insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği genel ve alt boyut puanlarının; “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda bağımsız grup t-testi tekniği kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Yetişkinlerin Tanıtıcı Özelliklerinden Olan Cinsiyet Değişkeni ile İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Genel Puanlarına Ait Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları (n:480)

Ölçek ve Boyutlar	Cinsiyet	n	Ort	Ss	sd	İstatistiksel Analiz
İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Genel	Kadın	272	75,2	22,9	478	t değeri: -3,12 p değeri: ,002 p<.05
	Erkek	208	82,1	25,4		

4.4.2.1. İnsan ilişkilerinde manipülasyon ölçeğine ait sonuçlar

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği genel puanları yetişkinlerin cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir (t: -3,12– p: ,002 - .05). Bu sonuca göre erkeklerin manipülasyon ölçeği genel puanları, kadınlara göre daha yüksektir.

4.5. Korelasyon Sonuçları

Bu kısımda araştırmada kullanılan insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği ile diğer ölçekler arasındaki ilişkilere ait korelasyon sonuçlarına yer verilmiştir.

4.5.1. Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmanın bir başka amacı da yetişkinlerin; insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği genel ve alt boyutları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri alt boyutları, çocukluk çağı travmaları ölçeği ve kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ve alt boyut puanlarını karşılaştırmaktır. Bu doğrultuda “Pearson Çarpım Korelasyon Katsayısı” tekniği kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.7’ de sunulmuştur.

Tablo 4.7. Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. AİİİY	1																			
2. İİİK	,199**	1																		
3. AK	,143**	,265**	1																	
4. ÇÇTÖG	,176**	,358**	,033	1																
5. Duygusal İstismar	,169**	,267**	-,013	,839**	1															
6. Fiziksel İstismar	,143**	,343**	,067	,748**	,689**	1														
7. Fiziksel İhmal	,057	,319**	,082	,704**	,426**	,397**	1													
8. Duygusal İhmal	,087	,230**	,030	,815**	,588**	,416**	,645**	1												
9. Cinsel İstismar	,154**	,314**	-,010	,584**	,496**	,619**	,250**	,231**	1											
10. Aşırı Koruma Kontrol	,196**	,199**	-,002	,763**	,609**	,465**	,333**	,542**	,329**	1										
11. KKÜÖĞ	,408**	,444**	,177**	,351**	,290**	,325**	,227**	,202**	,285**	,292**	1									
12. Makyavelizm	,366**	,272**	,112*	,240**	,160**	,192**	,176**	,161**	,141**	,239**	,825**	1								
13. Narsisizm	,321**	,225**	,149**	,113*	,111*	,151**	,066	,024	,107*	,092*	,673**	,333**	1							
14. Psikopati	,241**	,520**	,151**	,437**	,390**	,400**	,265**	,261**	,404**	,320**	,775**	,460**	,303**	1						
15. İİMÖĞ	,437**	,475**	,027	,379**	,350**	,355**	,226**	,210**	,398**	,254**	,576**	,504**	,255**	,529**	1					
16. Saldırgan Manipülasyon	,211**	,457**	,024	,379**	,359**	,353**	,264**	,248**	,368**	,194**	,440**	,325**	,165**	,499**	,757**	1				
17. Duygusal Manipülasyon	,373**	,439**	-,040	,378**	,363**	,367**	,199**	,207**	,435**	,238**	,469**	,418**	,138**	,484**	,894**	,727**	1			
18. Kurban Seçimi	,453**	,349**	,081	,279**	,200**	,257**	,254**	,141**	,232**	,210**	,501**	,458**	,310**	,360**	,743**	,461**	,564**	1		
19. Kendini Gizleme	,374**	,396**	,040	,286**	,265**	,258**	,150**	,166**	,284**	,217**	,477**	,441**	,207**	,413**	,860**	,508**	,667**	,570**	1	
20. Strateji	,376**	,398**	,051	,279**	,261**	,261**	,152**	,159**	,283**	,196**	,497**	,453**	,228**	,428**	,882**	,541**	,695**	,583**	,978**	1

** : $p < 0.01$ - * : $p < 0.05$; -AİİİY: Aynalanma/İdealizasyon/İkizlik İhtiyacına Yaklaşma -İİİK: İdealizasyon/İkizlik İhtiyacından Kaçınma -AK: Aynalanmadan Kaçınma

-ÇÇTÖG: Çocukluk Çağı Travmaları Ö. Genel -KKÜÖG: Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Genel -İİMÖG: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği Genel

4.5.1.1. İnsan ilişkilerinde manipölasyon ölçeğine ait sonuçlar

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin; insan ilişkilerinde manipölasyon ölçeği genel puanları ile çocukluk çağı travmaları ölçeği genel, duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz; kendilik nesnesi ihtiyaçlarından aynalanma- idealizasyon- ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanmadan kaçınma boyutları; kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel, makyavelizm, narsizm ve psikopati puanlarını karşılaştırmak için yapılan Pearson Çarpım Korelasyon Katsayısı Tekniği sonuçlarına göre; insan ilişkilerinde manipölasyon ölçeği genel puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri; aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($r=,437$; $p<,000$), idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma boyutları ($r=,475$; $p<,000$), çocukluk çağı travmaları ölçeği genel ($r=,379$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,350$; $p<,000$), fiziksel taciz ($r=,355$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,398$; $p<,000$), kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ($r=,576$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,504$; $p<,000$) ve psikopati ($r=,529$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

Yine Tablo 4.7’de görüldüğü gibi insan ilişkilerinde manipölasyon genel puanları ile fiziksel ihmal ($r=,226$; $p<,000$), duygusal ihmal ($r=,210$; $p<,000$) ve aşırı koruma kontrol ($r=,254$; $p<,000$) ve narsisizm ($r=,255$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

4.5.1.2. Saldırgan manipölasyon alt boyut puanlarına ait sonuçlar

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin; insan ilişkilerinde manipölasyon ölçeği saldırgan manipölasyon alt boyutu puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma-idealizasyon- ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanmadan kaçınma boyutları; kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel, makyavelizm, narsizm ve psikopati; çocukluk çağı travmaları ölçeği genel, duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz puanlarını karşılaştırmak için yapılan Pearson Çarpım Korelasyon Katsayısı Tekniği sonuçlarına göre; insan ilişkilerinde manipölasyon ölçeği saldırgan manipölasyon alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma boyutu ($r=,457$; $p<,000$),

çocukluk çağı travmaları ölçeği genel ($r=,379$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,359$; $p<,000$), fiziksel taciz ($r=,353$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,368$; $p<,000$), kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ($r=,440$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,325$; $p<,000$) ve psikopati ($r=,499$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

Yine Tablo 4.7’de görüldüğü gibi insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği saldırgan manipülasyon alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma- idealizasyon- ikizlik ihtiyacına yaklaşma boyutu ($r=,211$; $p<,000$), fiziksel ihmal ($r=,264$; $p<,000$), duygusal ihmal ($r=,248$; $p<,000$), aşırı koruma kontrol ($r=,194$; $p<,000$) ve narsisizm ($r=,165$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

4.5.1.3. Duygusal manipülasyon alt boyut puanlarına ait sonuçlar

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin; “insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği duygusal manipülasyon alt boyutu ile çocukluk çağı travmaları ölçeği genel, duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz; kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanmadan kaçınma boyutları; kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel, makyavelizm, narsizm ve psikopati” puanlarını karşılaştırmak için yapılan Pearson Çarpım Korelasyon Katsayısı Tekniği sonuçlarına göre;

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği duygusal manipülasyon alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($r=,373$; $p<,000$), idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma boyutları ($r=,439$; $p<,000$), çocukluk çağı travmaları ölçeği genel ($r=,378$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,363$; $p<,000$) fiziksel taciz ($r=,367$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,435$; $p<,000$), kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ($r=,469$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,418$; $p<,000$) ve psikopati ($r=,484$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

Yine Tablo 4.7’de görüldüğü gibi insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği duygusal manipülasyon alt boyutu ile fiziksel ihmal ($r=,199$; $p<,000$), duygusal ihmal ($r=,207$; $p<,000$), aşırı koruma kontrol ($r=,238$; $p<,000$), narsizm ($r=,138$;

$p<,000$) puanları arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

4.5.1.4. Kurban seçimi alt boyut puanlarına ait sonuçlar

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin; insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği kurban seçimi alt boyutu puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma- idealizasyon- ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanmadan kaçınma boyutları; çocukluk çağı travmaları ölçeği genel, duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz; kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel, makyavelizm, narsizm ve psikopati puanlarını karşılaştırmak için yapılan Pearson Çarpım Korelasyon Katsayısı Tekniği sonuçlarına göre; insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği kurban seçimi alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($r=,453$; $p<,000$), idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma boyutları ($r=,349$; $p<,000$), kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ($r=,504$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,458$; $p<,000$), psikopati ($r=,360$; $p<,000$) ve narsisizm ($r=,310$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

Yine Tablo 4.7’de görüldüğü gibi insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği kurban seçimi alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları ölçeği genel ($r=,279$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,200$; $p<,000$), fiziksel taciz ($r=,257$; $p<,000$), fiziksel ihmal ($r=,254$; $p<,000$), duygusal ihmal ($r=,141$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,232$; $p<,000$) ve aşırı koruma kontrol ($r=,210$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

4.5.1.5. Kendini gizleme alt boyut puanlarına ait sonuçlar

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin; insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği kendini gizleme alt boyutu puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma- idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanmadan kaçınma boyutları; kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel, makyavelizm, narsizm ve psikopati; çocukluk çağı travmaları ölçeği genel, duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz puanlarını karşılaştırmak için yapılan Pearson Çarpım Korelasyon Katsayısı Tekniği sonuçlarına göre; insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği kendini

gizleme alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($r=,374$; $p<,000$), idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma boyutları ($r=,396$; $p<,000$), kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ($r=,477$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,441$; $p<,000$), psikopati ($r=,413$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

Yine Tablo 4.7’de görüldüğü gibi insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği kendini gizleme alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları ölçeği genel ($r=,286$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,265$; $p<,000$), fiziksel taciz ($r=,258$; $p<,000$), fiziksel ihmal ($r=,150$; $p<,001$), duygusal ihmal ($r=,284$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,284$; $p<,000$), aşırı koruma kontrol ($r=,217$; $p<,000$) ve narsisizm ($r=,207$; $p<,000$), puanları arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

4.5.1.6. Strateji alt boyut puanlarına ait sonuçlar

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan yetişkinlerin; insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği strateji alt boyutu puanları ile, kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma, idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma, aynalanmadan kaçınma boyutları; çocukluk çağı travmaları ölçeği genel, duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz; kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel, makyavelizm, narsizm ve psikopati puanlarını karşılaştırmak için yapılan Pearson Çarpım Korelasyon Katsayısı Tekniği sonuçlarına göre; insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği strateji alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($r=,376$; $p<,000$), idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma boyutları ($r=,398$; $p<,000$), kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ($r=,497$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,453$; $p<,000$), psikopati ($r=,428$; $p<,000$), puanları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

Yine Tablo 4.7’de görüldüğü gibi insan ilişkilerinde manipülasyon ölçeği strateji alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları ölçeği genel ($r=,279$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,261$; $p<,000$), fiziksel taciz ($r=,261$; $p<,000$), fiziksel ihmal ($r=,152$; $p<,000$), duygusal ihmal ($r=,159$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,283$; $p<,000$), aşırı koruma kontrol ($r=,196$; $p<,000$) ve narsisizm ($r=,228$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

4.6. Manipölasyona Dair Çoklu Regresyon Analizine Ait Bulgular

4.6.1. Ön Şartların Sağlanıp Sağlanmadığına İlişkin Sonuçlar

Çoklu regresyon analizinde bağımlı değişken olarak manipölasyon ölçeği genel puanları, bağımsız değişkenler olarak da (sırası ile); çocukluk çağı travmaları genel puanları, kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği psikopati alt boyutu, kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği makyavelizm alt boyutu, kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği narsisizm alt boyutu, aynalanma, idealizasyon ve ikizliğe yaklaşma ihtiyacı, idealizasyon/ikizlikten kaçınma ihtiyacı ölçeklere ait puanlar analize tabi tutulmuştur.

Regresyon analizine girecek olan bağımlı değişkenin eşit aralıklı veya eşit oranlı ölçme düzeyi ve sürekli değişken olması kuralı çerçevesinde analizde kullanılan ölçekler değerlendirildiğinde ölçeklerin bu kurala uyduğu görülmektedir.

4.6.1.1. Normallik sınaması

Çoklu regresyon analizinin temel varsayımlarından birisi değişkenlerin normallik varsayımını karşılamasıdır. Bu varsayımın karşılanmasında merkezi yığılma ölçülerinin (aritmetik ortalama, mod ve medyan) birbirlerine yakın olması; çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin ± 1.00 değerleri arasında olması, mümkün olduğunca 0,00'a yakın olması betimsel göstergeler olarak kabul edilmektedir (Tabachnik and Fidel, 2015).

Bu amaçla çoklu regresyon analizi işlemlerine geçmeden önce analizde kullanılacak olan ölçeklerin normallik sınaması yapılmıştır. Normallik analizleriyle birlikte verilerdeki uç değerler z değerleri üzerinden de incelenmiş ve uç değer bulunmadığı gözlenmiştir. Normallik analizlerinden elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.8. Çoklu Regresyon Analizinde Kullanılan Ölçeklerin Normallik Sınaması İçin Hesaplanan Betimsel Değerlere Ait Sonuçlar (N:480)

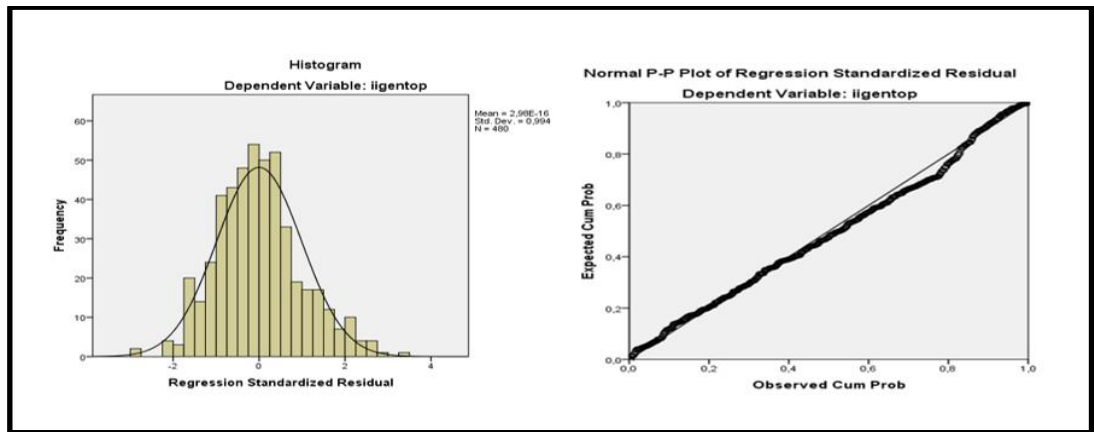
Ölçütler	Ort.	Ortanca	SS	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)	Ranj
Manipülasyon Ölçeği Genel	78,2	73,5	24,2	1,0	1,2	147,0
Çocukluk Çağı Travmaları Genel Puanları	47,5	43,0	15,3	1,2	1,0	71,0
Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Psikopati Alt Boyutu	18,7	18,0	5,9	0,8	0,5	32,0
Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Makyavelizm Alt Boyutu,	25,4	26,0	6,9	0,0	-0,2	36,0
Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Narsisizm Alt Boyutu	26,9	27,0	5,1	0,0	0,1	32,0
Aynalanma, İdealizasyon ve İkizliğe Yaklaşma İhtiyacı	88,6	90,0	20,1	-0,1	-0,4	109,0
İdealizasyon/İkizlikten Kaçınma İhtiyacı	27,4	26,0	11,5	0,8	0,5	60,0

Ort: Aritmetik Ortalama – SS: Standart Sapma

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi elde edilen veriler, çoklu regresyon analizine alınan tüm değişkenlerin normal dağıldığını teyit etmektedir.

4.6.1.2. Değişkenler arasında doğrusal ilişkinin olması ve tahminlere ait hataların normal dağılması durumunun test edilmesi

Bu durumun test edilmesi için scatterdot saçılma diyagramı durumları incelenmiş olup dağılımları doğrusal olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar şekil 4.1’de verilmiştir.

Şekil 4.1. Çoklu Regresyon Analizinde Kullanılan Verilere Ait Saçılma Diyagramı Sonuçları

4.6.1.3. Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantılık (multicollinearity) olmaması durumu

Bu şartı test etmek için bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon değerlerine bakılmıştır. Elde edilen sonuçların yani r değerinin 0,80 den büyük olmaması gerekmektedir. Eğer elde edilen değerler 0,80 den büyük ise çoklu bağlantılık (multicollinearity) problemi ortaya çıkmaktadır. Yani bağımsız değişkenler arasında yüksek korelasyon çıkarsa determinasyon katsayısı yani açıklanan varyans da yüksek olacaktır. Dolayısı ile bağımsız değişkenler birbirlerini çok fazla etkiledikleri için bağımlı değişken üzerindeki etki net bir şekilde okunamayacaktır. Böyle bir sonuç, regresyon analizi sonucunun olumsuz etkilenmesi ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Bu amaç için yapılan korelasyon testi sonuçları tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 4.9. Bağımsız Değişkenler Arasındaki İlişkiyi Açıklayan Korelasyon Testi Sonuçları (n:480)

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1-Çocukluk Çağı Travmaları Genel Puanları	1					
2-Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Psikopati Alt Boyutu	,437**	1				
3-Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Makyavelizm Alt Boyutu	,240**	,460**	1			
4-Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği Narsisizm Alt Boyutu	,113**	,303**	,333**	1		
5-Aynalanma/ İdealizasyon/ İkizliğe Yaklaşma İhtiyacı	,176**	,241**	,366**	,321**	1	
6-İdealizasyon/ İkizlikten Kaçınma İhtiyacı	,358**	,520**	,272**	,225**	,199**	1

Tablo 4.9'da görüldüğü gibi bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon sonuçları incelendiğinde r değerlerinin hepsinin 0,80'den küçük olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantılık (multicollinearity) olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.6.1.4. Elde edilen veriler içinde uç değerlerin olmaması durumu

Bu durumu test etmek için “Std. Residual” ve “Cook's Distance” değerleri hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.10. Std. Residual ve Cook's Distance Değerlerine Ait Sonuçlar

Ölçütler	Min. Değer	Max. Değer	Ort.	SS	n
Std. Residual	-2,97	3,29	,000	,994	480
Cook's Distance	,000	,072	,002	,006	480

Ort: Aritmetik Ortalama – SS: Standart Sapma

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi Std. Residual değerlerinin “+3,30 arasında” olması gerekmektedir. Analiz sonucunda Std. Residual değeri 3,29 olduğu görülmektedir. Analizlere başlamadan önce ayrıca “Mahalonobis Düzeltmesi” uygulanmıştır. Elde edilen Cook's Distance değerinin de “maximum +1.00” olması gerekmektedir. Yine Tablo 4.10’da görüldüğü gibi analizden elde edilen Cook's Distance değeri 0,72<+1 dir.

4.6.1.5. Eş varyanslık (homoskedastiklik) olması durumu

Dağılımın normal dağılmasının sağlanması neticesinde bu şart da sağlanmıştır.

4.6.1.6. Hataların birbirinden bağımsız olması durumu

Hataların birbirinden bağımsız olması durumu test etmek için Durbin-Watson değerine bakılmıştır. Durbin-Watson değerinin “1-3 arasında” olması gerekmektedir. Analiz sonucundan elde edilen Durbin-Watson değeri Dw:2,059 olup bu değer “1-3” arasından olduğu için hataların birbirinden bağımsız olduğu söylenebilir.

4.6.2. Çoklu Regresyon Analizine Ait Sonuç

Tüm ön şartlardan sonra yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Yetişkinlerin Manipülasyon Ölçeği Toplam Puanlarının Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizine Ait Sonuçlar (n:480)

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t değeri	P Değeri	İkili r Değeri	Kısmi R Değeri
Sabit	-3,025	5,231	---	-,578	.563	---	---
Çocukluk Çağı Travmaları Genel Puanları	,179	,060	,113	3,005	.003	,379	,137
Kısıtlanmış Karanlık Üçlü Ölçeği Psikopati Alt Boyutu	,833	,183	,202	4,556	.000	,529	,205
Kısıtlanmış Karanlık Üçlü Ölçeği Makyavelizm Alt Boyutu	,858	,140	,244	6,129	.000	,504	,271
Kısıtlanmış Karanlık Üçlü Ölçeği Narsisizm Alt Boyutu	-,134	,174	-,028	-,772	.441	,255	-,035
Aynalanma/İdealizasyon/İkizliğe Yaklaşma İhtiyacı	,295	,045	,244	6,623	.000	,437	,291
İdealizasyon/İkizlikten Kaçınma İhtiyacı	,465	,084	,221	5,558	.000	,475	,248
Karşılaştırma Sonuçları:	R Değeri		: ,691				
	R ² Değeri		: ,477				
	Düzeltilmiş R ² değeri		: ,470				
	F değeri ₍₆₋₄₇₃₎		: 71,90				
	p değeri		: .000				
Bağımlı Değişken: Manipülasyon Ölçeği Genel							

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi; “çocukluk çağı travmaları genel puanları, kısıtlanmış karanlık üçlü ölçeği psikopati alt boyutu, kısıtlanmış karanlık üçlü ölçeği makyavelizm alt boyutu, kısıtlanmış karanlık üçlü ölçeği narsisizm alt boyutu, aynalanma/idealizasyon/ikizliğe yaklaşma ihtiyacı ve idealizasyon/ikizlikten kaçınma ihtiyacı boyutları” değişkenleri birlikte yetişkinlerin manipülasyon ölçeği genel puanları ile orta düzeyde (Büyüköztürk, 2015) ve anlamlı bir ilişki vermektedir (R: ,691, R²: ,477, p<.001). Regresyon analizinde R ve R² değeri, sıfır ile bir aralığında bir değer olmalıdır. Bunun anlamı değer sıfıra ne kadar yakın ise değişkenler arası ilişki o kadar zayıftır. Bire yakın olan değer, iki değişkenin aynı yönlü hareketini gösterir (Karagöz, 2021).

Analize alınan altı bağımsız değişken birlikte, manipülasyondaki toplam varyansın %47'sini açıklamaktadır. Yani bağımlı değişkendeki değişimin %47'si, bağımsız değişkenlerin bütünü tarafından açıklanmaktadır. Sonuç olarak tespit edilen açıklayıcılığın oranı %47 olarak bulunmuştur (Düzeltilmiş $R^2=0,47$).

Tablo 4.11'de görüldüğü üzere; elde edilen F değerinin ($F:71,90$) anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<,000$). Bu sonuca göre modele dahil edilen bağımsız değişkenler bağımlı değişken üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir.

Yine Tablo 4.11'de görüldüğü gibi, bağımsız değişkenlerden hangilerinin bağımlı değişken üzerinde anlamlı etkisi olduğu ile ilgili sonuçlara bakıldığında; çocukluk çağı travmaları genel puanları, ($\beta: 0,113$; $p<,003$), kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği psikopati alt boyutu, ($\beta: 0,202$; $p<,000$), kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği makyavelizm alt boyutu, ($\beta: 0,244$; $p<,000$), aynalanma/ idealizasyon/ikizliğe yaklaşma ihtiyacı ve ($\beta: 0,244$; $p<,000$), idealizasyon/ ikizlikten kaçınma ihtiyacı boyutları ($\beta:0,221$; $p<,000$) puanlarının pozitif yönlü olarak manipilasyon davranışını anlamlı ölçüde etkilediği saptanmıştır.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde insan ilişkilerinde manipülasyonun çeşitli demografik özellikler bağlamında incelenmesi neticesinde elde edilen sonuçların yanı sıra manipülasyonun karanlık üçlü kişilik özellikleri, kendilik nesnesi ihtiyaçları ve çocukluk çağı travmaları ile ilişkisi yorumlanmıştır. Ayrıca çocukluk çağı travmaları; makyavelizm, narsisizm, psikopati; idealizasyon/ikizlikten kaçınma ihtiyacı ve aynalanma/idealizasyon/ikizliğe yaklaşma ihtiyacı değişkenlerinin yetişkinlerin ilişkilerindeki manipülasyonları ne derece yordadığına dair bulgular, ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

5.1. Manipülasyonun Sosyodemografik Veriler Bağlamında Tartışılması

Bu tez araştırmasına katılım sağlayan kişilerin ilişkilerinde manipülasyonu kullanma düzeyleri cinsiyet açısından karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla manipülasyona başvurduğu görülmüştür.

İlgili alanyazın incelendiğinde, manipülasyon uygulama düzeyinin ve kullanılan yöntemlerin cinseyete göre farklılık göstermediğine dair çalışmaların yanı sıra bu araştırmadaki bulguları destekleyecek nitelikte çalışmalar olduğu da görülmüştür. Kişilerin başvurdukları manipülasyon yöntemlerinin incelendiği bir çalışmada; baskı kurma, küçük düşmesini sağlama, cezbediciliği kullanma, sorgulayıcı tavır takınma, sessizlik ve kendini çekme olmak üzere altı adet manipülasyon yöntemi rapor edilmiştir ve bu yöntemlere başvurmada kadın ve erkek açısından bir farklılık bulunmadığı saptanmıştır (Buss et al., 1987).

Kişilerarası ilişkilerdeki manipülatif yaklaşımları araştırmak adına karanlık üçlü kişilik özelliklerini cinsiyet bağlamında inceleyen bir çalışmanın sonucunda kadın ve erkeklerin manipülatif tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Direk, 2020).

Bu tez çalışmasından elde edilen sonuçları destekleyecek nitelikteki bir çalışmada ise, üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre manipülasyon düzeylerinde

farklılık olup olmadığı araştırılmış ve erkeklerin kadınlara kıyasla manipülasyona daha fazla eğilimli olduğu saptanmıştır (Köse, 2019). Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara benzer olarak, yurtdışında gerçekleştirilen bir çalışmada da erkeklerin kadınlara göre daha manipülatif olduğunu gösteren bulgular mevcuttur (Brewer and Abell, 2015).

Bazı toplumlarca erkekliğe atfedilen özelliklerin saygın ve baskın formu olarak tanımlanan (Harding, 2007) ve şiddet, duygusal olarak uzak olma, saldırganca tutum gibi yöntemlerle kişilerarası ilişkilerde gücün, davranışın ve sözün sahibi olmak ile karakterize edilen ve kültürel bir olgu olan (Connell, 1998; Cengiz ve ark., 2004) hegemonik erkekliğin duygusal manipülasyon üzerinde yordayıcı gücünün incelendiği bir çalışmada ise hegemonik erkekliğin hem kadın hem erkeklerdeki manipülatif davranışlar üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür (Waddell et al., 2020).

Yaş grupları açısından ele alındığında beliren yetişkinlik dönemindeki yani “18-25 yaş” aralığındaki kişiler; genç yetişkinlik (26-40 yaş) ve orta yetişkinlik dönemindeki (41-65 yaş) kişilere göre ilişkilerinde daha fazla manipülasyon uygulamaktadır.

İlgili alanyazın incelendiğinde, bu çalışmadan elde edilen bulgudan farklı olarak Köse’nin (2019) çalışmasında üniversite öğrencilerinin manipülasyon eğilimlerinin yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği rapor edilmiştir. Bu çalışmanın yanı sıra manipülasyonla ilişkili olduğu kabul edilen narsisizm düzeyinin de üniversiteli öğrencilerde yaşa göre farklılaşmadığı ortaya konmuştur (Tozoğlu, 2017).

Alanyazındaki bulgular ile mevcut çalışmadan elde edilen sonuçlardaki farklılığın değerlendirilmesinde, “18-25” yaş aralığına ait gelişim dönemini tanımlamak için ileri sürülen beliren yetişkinlik dönemi özelliklerini anlamanın önemli olduğu düşünülmektedir. Endüstrileşmiş ülkelerde genellikle üniversite dönemine denk gelen bu yaş aralığında yer alan kişiler, yaşamlarına dair pek çok yeni durumu ve değişimi deneyimlemektedirler. Kimliği keşfetme, odağın kendinde olması, istikrarlı olmama, fırsatların çokluğu ve arada kalmışlık hissi ile karakterize edilen (Arnett, 2000) bu dönemde sosyal ilişkilerin önemi yadsınamaz. Kişilerarası ilişkilerde olumlu bir izlenim bırakmanın ve yeni kişilerle tanışıp sosyalleşmenin

öneminin farkında olan beliren yetişkinlerin ilişkilerinde herhangi bir olumsuzlukta doğrudan saldırganlık yerine örtük bir biçimde olumsuz tavır ve duygularını dışa vuruyor olmaları beklendik olmaktadır. Bu durum, beliren yetişkinlerde ilişkisel saldırganlığın ve manipülatif yaklaşımların görülme olasılığını arttırmaktadır. Özellikle dedikodu yapma, menfaati uğruna kişileri kullanma, istemediği kişiyi sosyal ortamdan dışlama ve ona yönelik kötü bir algı oluşturma gibi ilişkisel saldırganlık davranışları bu yaş aralığında sıkça görülmektedir (Archer and Coyne, 2005). Tüm bunlar göz önüne alındığında, beliren yetişkinlik döneminde manipülatif eğilimlerin fazla olması beklendik olmaktadır.

Kişilerin anneleriyle kurdukları ilişkide algıladıkları yetiştirilme tutumu açısından manipülasyon eğilimi değerlendirildiğinde aşırı koruyucu bir tutuma maruz kaldığı algısına sahip kişilerin, annesinden demografik bir tutum gördüğünü belirten kişilere göre manipülasyon uygulama düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşırı koruyucu bir tutum sergileyen ebeveynler çocuklarının yaşına aldırış etmeksizin onların bütün gereksinimlerini karşılamaya çalışmaktadırlar ve bu durum çocuğun öz yeterlik algısının olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır (Aquilino and Supple, 2001). Anne-babalarından koruyucu bir tutum algılayan çocuklar ileriki dönemlerde atılgan olmayan, hangi yaşta olursa olsun kendini koruyacak birine ihtiyaç duyan, özgüvensiz, kişilerarası ilişkilerinde pasif, kendi işlerini başkalarına dayatan kişiler haline gelmektedirler (Kulaksızoğlu, 2004). Her ne kadar kendi işlerini ve sorumluluğunu başkalarına yüklemek istiyor olsalar da bu kişiler genellikle diğer insanlara güvenmekte zorluk yaşamaktadırlar (Kaya ve ark., 2012). Bu bilgiler doğrultusunda bu kişilerin ilişkilerinde pasif bir biçimde de olsa manipülasyona başvurmaları beklendik olmaktadır.

İstanbul'da 400 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen bir nesillerarası çalışmada annelerinden algıladıkları yetiştirilme tutumu aşırı koruyucu olan kişilerin psikolojik dayanıklılıklarının, annelerinden duygusal olarak sıcak bir tutum gören kişilerden daha düşük düzeyde olduğu saptanmıştır (Cüre Acer, 2020). Psikolojik dayanıklılığı düşük kişilerin sosyal ilişkilerinde kendilerini korumak adına algı yönetimi ve yönlendirme gibi manipülatif ve tutumlara başvurmalarının olası olduğu göz önüne alındığında; bu araştırma sonuncunun bu tez çalışmasında ulaşılan

sonuçlar ile paralellik gösterdiği düşünülse de psikolojik dayanıklılık ile maniplasyon arasındaki ilişkinin araştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bir başka çalışmada, anne babasını koruyucu ve otoriter algılayan niversite ğrencilerinin kendini kabul, olumlu kişilerarası ilişki ve çevresel hakimiyet puanlarının ebeveynlerini demokratik algılayanlara göre daha düşük düzeyde olduğu rapor edilmiştir (Karabeyeser, 2013).

Yine ebeveyn tutumlarının incelendiği bir çalışmada korumacı ebeveyn tutumu ile yetiştirildiğine dair bir algıya sahip kişilerin belirsizliğe tahammülsüzlüğünün demokratik ebeveyn tutumu algısına sahip kişilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışmadan elde edilen sonuç doğrultusunda korumacı ve otoriter ebeveynler tarafından yetiştirilen kişilerin yüksek düzeyde kısıtlayıcı bir yaklaşıma maruz kaldıkları için belirsizliğe tahammül geliştirmekte zorluk yaşamış olabileceği ileri srlmştir (Geçgin ve Sahran, 2017).

Ergenler üzerinde yapılan bir çalışmada ise ebeveyninden koruyucu, tutarsız ve otoriter bir tutum gördüğüne dair bir algıya sahip kişilerin düşmanlık ve öfke düzeylerinin; sıcak ebeveyn tutumu algılayan kişilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Murriss et al., 2004). Tüm bu araştırmalar neticesinde, koruyucu tutum sergileyen ebeveynler tarafından yetiştirilen kişilerde düşük düzeyde kendini kabul, belirsizliğe tahammülsüzlük, yüksek düzeyde düşmanlık ve öfke olduğu rapor edilmiştir. Bu doğrultuda bu kişilerin ilişkilerinde maniplatif eğilimler sergilemesi olası olmakla birlikte bu özellikler ile maniplasyon arasındaki ilişkinin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Kındap Tepe ve Sayıl'ın (2012) yaptığı bir araştırmada anne babadan algılanan psikolojik kontrol ile erkek ergenlerdeki ilişkisel saldırganlık davranışlarının ilişkili olduğu bulunmuştur. Maniplasyonun bir tür ilişkisel saldırganlık biçimi olduğu göz önüne alındığında, bu çalışmadan elde edilen bulgular hem ebeveyn kontrolü hem de cinsiyet bağlamında bu tez araştırmasında ulaşılan sonuçlar ile paralellik göstermektedir.

5.2. İlgili Değişkenlere Ait Korelasyon Sonuçlarının Tartışılması

İlgili sonuçlar değerlendirildiğinde, çocukluk döneminde travmaya maruz kalmış kişilerin ilişkilerinde maniplasyona başvurma düzeylerinin daha yüksek

olduğu görülmüştür. Çocukluk dönemi travmalarından duygusal taciz, cinsel taciz ve fiziksel taciz yaşantılarına maruz kalan kişilerin; fiziksel ihmal ve duygusal ihmale maruz kalan kişilere göre manipülasyon uygulama düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak çocukluk döneminde travma yaşantıları olan kişilerin saldırgan manipülasyon ve duygusal manipülasyon uygulama düzeyleri de anlamlı olarak yüksektir.

Çocukluk çağı travmaları ile manipülasyon arasındaki ilişkiye dair araştırmalarının sınırlılığı göz önüne alınarak bu konularla ilgili olduğu düşünülen çalışmalara ulaşılmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (2006) verilerine göre erken çocukluk döneminde yaşanan travmatik yaşantıların çocuğun duygusal gelişimi üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle çocukta empati gelişimi olumsuz yönde etkilenmektedir (WHO, 2006). Nitekim çocukluğunda travmaya maruz kalan kişiler, yetişkinlikte saldırgan eğilimler sergileyebilmektedir (Critchfield et al., 2008).

Çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimler narsistik zedelenmeye sebebiyet verdiğinden bu kişilerde intikam ve öfke duyguları daha fazla görülebilmektedir (Ornstein, 1981). Bunun yanı sıra bu kişiler duygudurum bozuklukları, kimlik sorunları, travma sonrası stres ve süreklilik arz eden sağlıklı ilişkiler kurmada zorluk yaşayabilmektedirler (Briere and Scott, 2016).

Alanyazında dikkat çeken bir diğer husus; çocuklukta cinsel tacize maruz kalan kişilerde sosyal ilişkilerde zorluklar ve iki uçlu durum göze çarpmaktadır. Başka bir ifadeyle bu kişilerin yakınlıktan korkup kaçınma davranışlarında bulunabildikleri veya diğeri üzerinde kontrol oluşturmaya çalışarak aşırı yakınlık sergiledikleri görülmektedir (Aktepe, 2009).

Yurt dışında, kadınlarla gerçekleştirilen çalışmada çocukluk döneminde cinsel tacize maruz kalan kadınların oranının %48 olduğu ve bu kişilerin %36'sının temas yoluyla, %42'sinin temas olmaksızın istismara maruz kaldığı; %7'sinin ise tecavüze uğramış olduğu rapor edilmiştir. Çocukluk döneminde cinsel taciz ya da tecavüze maruz kalmış olan kişilerin yetişkinliklerinde uzun süreli ilişkiler kurmakta zorlanabildiği ve diğer kişilere nazaran seyrek bir biçimde cinsel birliktelik yaşadığı saptanmıştır (Dennerstein et al., 2004).

Çocukluk dönemi travmalarının uzun ya da kısa vadede görülebilen diğer sonuçları; duygudurum bozuklukları, sosyal ilişkilerde sorunlar, psikosomatik belirtiler ve olumsuz benlik algısıdır (Bilim, 2012; Baryshnikov et al., 2018).

Erkeklerin çocukluk döneminde yaşadığı cinsel istismarın sıklığını inceleyen bir yurtdışı araştırmasında psikolojik bir bozukluk nedeniyle kliniğe başvuran erkeklerin %36'sının, normal örnekleme yer alan yani başka bir ifadeyle herhangi bir psikolojik bozukluğa dair tanı almamış erkeklerin ise %26'sının çocukluk döneminde cinsel istismar yaşantısının olduğu rapor edilmiştir (Alaggia and Mishna, 2014).

Dikkat çeken bir başka araştırmaya göre erkeklerin hem daha fazla istismara maruz kaldığı hem de daha fazla manipülasyona başvurduğu görülmüştür. Bu bulgu doğrultusunda bu araştırmada erkeklerin istismara maruz kaldıklarına dair algıları doğrultusunda ilişkilerinde daha fazla manipülasyona başvuruyor olabileceği ileri sürülmüştür (Kadalkal, 2021).

Bu tez çalışmasına katkı sunan katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda, katılımcıların manipülasyon uygulama düzeyleri arttıkça kendilik nesnesi ihtiyaçlarından ikizlik-idealizasyon ihtiyacından kaçınma ve idealizasyon-aynalanma-ikizlik ihtiyacına yaklaşma düzeylerinin de arttığı saptanmıştır. Bununla birlikte saldırgan manipülasyon, kurban seçimi, strateji, duygusal manipülasyon ve kendini gizleme yöntemlerini kullanarak manipülasyona başvuran kişilerde de bu kendilik nesnesi ihtiyaçlarına yaklaşma ve kaçınma düzeyleri yüksektir.

Alanyazın incelendiğinde, kendilik nesnesi ihtiyaçları ile manipülasyon arasındaki ilişkiyi araştırmaya yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda, konuyla ilgili olabilecek çalışmalara ulaşılmıştır.

Kendilik psikolojisinin temelinde ilişkisel konular yer almaktadır. Erken çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından deneyimleyemediği ilişkisel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kişi, hayatı boyunca kendilik nesnelere gereksinim duymaktadır. Bu doğrultuda zayıf kendiliğin gelişimini sağlamak adına, idealize edilen kendilik nesnesi aracılığıyla aynalanan ilişkilere duyduğu gereksinim kaçınılmaz olmaktadır (Özdemir, 2020).

İlişkilerinde manipülasyonu kullanma eğiliminde olan kişilerin ortak özelliklerinden olan duygusal olarak yalıtılmış olma halinin kendilik nesnesi

perspektifinde çocukluk döneminde kendilik nesnesi ihtiyaçlarının uygun bir şekilde karşılanmayışından dolayı bu durumla baş edebilmek için yetişkinlikte uyum sağlayıcı bir işlev olarak açığa çıkan (Halpern, 2009); kendilik nesnelere duyduğu ihtiyacı gizleme ve kaçınma halinin doğurduğu idealizasyon-ikizlikten kaçınma ihtiyacının yoğun bir biçimde hissedilmesinden kaynaklanması olasıdır.

Kohut'a (1984) göre bazı kişiler dürtü veya savunmaların doğurduğu çatışmalardan ziyade; bütünlük hissinin yokluğu, kırılabilirlik ve özsaygıdaki beklenmedik azalmalar gibi sebeplerle kendilik duyumlarında açığa çıkan eksikliklerden dolayı acı duymaktadır (Mitchell, 1988).

Özellikle narsist kişilerde yoğun bir biçimde kendini gösteren değersizlik duygusu ile baş edebilmek adına kişi diğerlerinin hayranlığı kazanmak için kendini göstermeye dair bir ihtiyaç (aynalanma ihtiyacı) duyabilmektedir. Bu doğrultuda duygusal gereksinimlerini karşılayabilecek ve kendiliğine dair büyülenmeci algılarını doğrulayabilecek kişiyle ilişki kurmaya duydukları yoğun gereksinim ile aynalanma-idealizasyon-ikizliğe yaklaşma ihtiyaçlarını hissetmesi beklendiği olmaktadır. Bununla birlikte başkalarına hissettiği yoğun ve güçlü ihtiyaç, kişinin kendilik algısı için nispeten korkutucu olabileceğinden sosyal ilişkilerden ve başkasına duyduğu aidiyet ihtiyacını dışa vurmaktan kaçınma hali; başka bir ifadeyle idealizasyon-ikizlik ihtiyaçlarından kaçınma ihtiyacını yoğun olarak hissetmesi olası olmaktadır (Banai et al., 2005).

Kendilik psikolojisi yaklaşımına göre erken çocuklukta anneyle kurulan simbiyotik ilişkideki aşırı ve travmatik düzeydeki hayal kırıklıkları nedeniyle kişinin benlik gelişimi olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu dönemde bakım veren ile kurulan ilişkide çocuğun kendilik gelişimini sekteye uğratan yaşantılar; yaşamın ileriki zamanlarında kişide bağlanma sorunlarına, depresif belirtilere ve uyum sorunlarına yol açmaktadır (Mattanah et al., 2004; Kins et al, 2012).

Yapılan bir çalışmada ikizlik-aynalanmaya yaklaşma ihtiyacı yüksek kişilerin kaygı ve depresyon düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek; duygu düzenleme, psikolojik iyi oluş ve özgüven puanları ise diğerlerine göre daha düşük düzeydedir. İdealizasyon ve ikizlikten kaçınma ihtiyacı yüksek olan kişilerde de psikolojik iyi oluşlarının düşük düzeyde olduğu; kaygı ve depresyon düzeylerinin ise yüksek olduğu rapor edilmiştir (Banai et al., 2005).

Başka bir çalışmada ise bağlanmadan kaçınma ve yakınlık korkusu düzeyleri yüksek kişilerin idealizasyon-ikizlikten ve aynalanmadan kaçınma ihtiyaçlarını yüksek düzeyde hissettikleri saptanmıştır (Lopez et al., 2013).

Kişilerarası ilişki boyutları ile kendilik nesnesi ihtiyaçlarının incelendiği bir çalışmada ise onay bağımlılık düzeyi arttıkça aynalanma/idealizasyon/ikizlik ihtiyacına yaklaşma ihtiyacının da arttığı; bununla birlikte diğer insanlara güven ve duygusal farkındalık düzeyleri düşük olan kişilerin de kendilik nesnesi ihtiyaçlarına yaklaşma ihtiyaçlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum, kendilik nesneslerinin tepkilerine daha yoğun bir biçimde ihtiyaç hisseden kişilerin çevresindekilerin onayına daha fazla gereksinim duyan kişiler olduğu şeklinde değerlendirilmektedir. İkizlik ve idealizasyondan kaçınma ihtiyacı yüksek olan kişilerin ise empati düzeyinin daha düşük olduğu, kişilerarası ilişkilerinde uyum sorunları yaşadığı ve duygusal farkındalığın diğerlerine göre daha düşük olduğu görülmüştür (Yurduşen ve Gençöz, 2018).

İlgili araştırmalar neticesinde kendilik nesnesi ihtiyaçları ile ilişkili olduğu görülen değişkenler doğrultusunda; bu ihtiyaçlara yaklaşma ve kaçınma eğilimi gösteren kişilerin ilişkilerinde manipülasyona başvurma olası görülmektedir. Nitekim bu tez çalışmasından elde edilen bulgular, bu hipotezi destekler niteliktedir.

Bu tez araştırmasındaki hipotezler doğrultusunda elde edilen bir diğer önemli bulgu, karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip olan kişilerin ilişkilerinde daha fazla manipülasyona başvurduklarıdır. Karanlık üçlü kişilik özellikleri için ayrı ayrı incelendiğinde; makyavelizm ve eşik altı psikopati özelliklerine sahip kişilerin; eşik altı narsisizm özelliği gösteren kişilere göre daha fazla manipülasyon uyguladıkları saptanmıştır. Bu kişiler saldırgan manipülasyon, kendini gizleme, strateji ve duygusal manipülasyon yöntemlerini de daha fazla uygulamaktadır. Kurban seçimi yöntemine başvuran kişilerde ise bu üç karanlık özelliğin de mevcut olduğu görülmüştür.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerin doğası gereği manipülasyonla ilişkisi beklendiğ olmasına karşın, ilgili alanyazın incelendiğinde manipülasyon ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik çalışmaların sınırlılığı dikkat çekmektedir.

Sosyo-duygusal zekanın karanlık diye nitelendirilen kişilik özellikleri ile ilişkisinin duygusal manipölasyon üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışmada 18-65 yaş aralığındaki örneklemden elde edilen bulgular doğrultusunda duygusal manipölasyonun karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Nagler et al., 2014).

Yılmaz'ın (2018) insan ilişkilerinde manipölasyon ölçeği geliştirme çalışmasındaki uyum geçerliliği bulguları incelendiğinde, manipölasyonun üç karanlık kişilik özelliğiyle de yüksek düzeyde ilişkili olduğu görölmüştür. Karanlık üçlüyü oluşturan özelliklerin yapısı incelendiğinde ikiyüzlölük, kötü niyet, saldırganca tutum, duygusal olarak uzak olma ve manipölatif olma gibi ortak yönleri olduğu görölmektedir (Paulhus and Williams, 2002). Bu doğrultuda karanlık üçlü kişilik özellikleri her biri ile manipölasyon arasında güçlü bir ilişkinin beklendik olmasına karşın bu tez çalışmasında narsisizm ile manipölasyon arasında ilişkinin beklenenden zayıf olması göze çarpmaktadır. Narsisizmin doğası incelendiğinde klinik altı düzeyde psikopati ve makyavelizm özelliklerine sahip kişilere göre narsist özellik gösteren kişilerin benlik saygısı anlamlı düzeyde yüksektir. Klinik altı düzeyde narsisizm belirtileri gösteren kişilerin daha az saldırgan oldukları ve ilişkilerinde daha iyi bir biçimde kendilerini ifade edebildikleri görölmüştür. Nitekim narsisizm ile ilgili alanyazın incelendiğinde toplumda kendini kanıtlamış bir imaj çizen, romantik ilişkilerde sıklıkla tercih edilen, göz önünde ve dikkati kolaylıkla üzerine çekebilen kişilerde görölen bir özellik olduğu için psikopati ve makyavelizme göre daha olumlu ve istendik olduğu göze çarpmaktadır (Campbell and Campbell, 2009; Falkenbach et al., 2013). Bu bilgiler, narsisizm ile manipölasyon arasındaki ilişkinin zayıf düzeyde oluşunu açıklar niteliktedir.

Başka bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin arkadaşlıklarındaki dedikodu, manipölasyon ve dışlama gibi ilişkisel saldırganlık davranışları üzerinde narsisizmin anlamlı bir etkisi olmadığı görölmüştür. Bu kişilerin manipölasyon eğilimlerini karanlık üçlü özelliklerinden yalnızca makyavelizmin yordadığı saptanmıştır (Karaaslan ve Gizir, 2021). Bu araştırmanın sonuçlarına benzer sonuçların rapor edildiği bir başka araştırmada Makyavelizm özelliğine sahip kadınların sosyal ilişkilerinde daha manipölatif olduğu ve maruz kalabilecekleri olası bir manipölasyonun daha hızlı bir biçimde farkına vardıkları görölmüştür (Abell et al., 2016).

Makyavelizm ile duygusal kopukluğun ele alındığı bir çalışmada ise makyavelizm özelliği yüksek kişilerin ikili ilişkilerinde duygusal olarak kopuk oldukları ve ilişkiye dair verilecek sözlerden kaçındıkları belirtilmiştir (Austin et al., 2007).

Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada duygusal ve bilişsel empati eksikliği ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırma neticesinde karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip kişilerin duygusal empati becerisinin düşük düzeyde olduğu saptanmıştır (Wai and Tiliopoulos, 2012). Bir başka çalışmada ise karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip kişilerin sosyal ilişkilerinde duyarısız olma, saldırganlık ve düşmanlık eğilimleri gösterdikleri belirtilmiştir (Lynam et al., 2011).

5.3. Manipülasyona Ait Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması

İlgili alanyazın ışığında kişilerarası ilişkilerdeki manipülasyonu yordama etkisine sahip olabileceği düşünülen değişkenlere yönelik yapılan analizlerden elde edilen veriler doğrultusunda kendilik nesnesi ihtiyaçlarından idealizasyon/ikizlikten kaçınma ihtiyacı ve aynalanma/idealizasyon/ikizliğe yaklaşma ihtiyacının; çocukluk çağı travmatik yaşantılarına maruz kalmış olmanın; klinik altı düzeyde narsisizm, klinik altı düzeyde psikopati ve makyavelizm özelliklerine sahip olmanın ilişkilerde manipülasyonun ortaya çıkışında anlamlı düzeyde etki sahibi olduğu bulunmuştur.

Manipülasyonu anlamak için üç temel unsur ön plana çıkmaktadır. Bunlardan ilki kişinin bir konuda verilecek bir kararı ya da gerçekleştirilecek bir davranışı, kişisel çıkarları doğrultusunda yönlendirmesidir. Burada temel husus bir kişinin düşünce ve davranışları üzerinde değişiklik oluşturmaya çalışırken bunun gizli bir biçimde yapılmasıdır. Başka bir ifadeyle, manipülasyona maruz kalan kişinin bu durumun farkına varmamasını sağlamak esastır. İkinci temel unsur manipülasyonun kasıtlı bir niyet içermesidir. Başka bir ifadeyle bir davranış ve tutumun manipülatif olduğunu belirleyen önemli ölçütler bilinçli bir şekilde ve mağdurun isteği dışında gerçekleştiriliyor olmasıdır. Üçüncü temel unsur ise manipülasyonun kişilerin özerkliğine etki ediyor olmasıdır. Dolaylı bir biçimde kişilerin kendi düşünce ve davranışları üzerindeki etkisini azaltmak amaçlanmaktadır (Wilkinson, 2012). Manipülasyonun ilişkide bulunan kişi ya da kişiler üzerindeki

olumsuz etkileri göz önüne alındığında; kişileri manipülasyona sevk eden olguları anlamak önem arz etmektedir.

Kişilerin manipülasyon uygulama eğilimleri üzerinde etki sahibi olduğu düşünülen çocukluk çağı istismarı, bakım vereni tarafından çocuğun maruz bırakıldığı olumsuz davranış ve tutumlar bütünüdür. Bu dönemde deneyimlenen istismarlar çocuğun gelişimi üzerinde olumsuz etkisi nedeniyle yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir (Taner ve Gökler, 2004). Kişinin psikolojik ve fiziksel sağlığını olumsuz etkilemesinin yanı sıra hem çocukluk hem yetişkinlik döneminde (Demirer, 2015) öfke kontrol sorunlarına, bozulmuş kendilik algısına, duygu düzenlemede güçlüklerle ve sosyal ilişkilerde problemlere yol açabilmektedir (Berber Çelik, 2010; Kaya, 2010; Eroğul ve Türk, 2013; Heleniak et al., 2016).

İlişkilerde manipülasyona başvurma durumu üzerinde etki sahibi olabileceği düşünülen bir diğer unsur olarak ele alınan kendilik nesnesi ihtiyaçlarına yaklaşma ve kaçınmaya yönelik ihtiyaçlar incelendiğinde; kişilerde tümgüçlülük duygusunun çocukluk döneminde yeterli ve sağlıklı bir biçimde hissettirilmemesi halinde yani başka bir ifadeyle erken çocuklukta başkalarının varlığına dair bir güven duygusu yeterli ölçüde hissedilmediğinde, yetişkinlik döneminde kendini kabul ettirme ve doğrulatma arzusu ile aynalanma-idealizasyon-ikizliğe yaklaşmaya dair yoğun bir ihtiyaç hissedilmesi olası olmaktadır (Banai, 2005; McWilliams, 2017).

Sosyal ilişkilerde manipülasyona başvurma eğilimini açıklamada önemli bir etkisi olduğu düşünülen bir diğer unsur olan karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip kişilerin umursamazlık, kişisel amaç uğruna kişileri kullanma, düşüncesizlik, uyumsuzluk, yalana başvurmaktan çekinmeme, samimiyetsizlik ve güvenilmez olma gibi ortak özellikleri söz konusudur (Jakobwitz and Egan, 2006; Saltoğlu ve Irak, 2020).

Kendiliknesneleri bağlamında ele alındığında, manipülatif ve büyüklenmecilik davranışları kişilerin idealleştirmeye dair örtük özlemlerinin bir dışavurumudur (Silverstein, 2005). Erken çocukluk döneminde idealize edilen nesneyle bütünlük ve birlik duygusunu yeterli ve beklenen düzeyde hissedemeyen kişilerde kendiliklerini yüceltmeye dair bir kendilik yapısı gelişebilmektedir ve bu durumun sonucunda, idealize edici özellikler barındıran diğer kişilerden kaçınma ihtiyacının hissedilmesi beklendik olmaktadır (Banai, 2005). Bu kişilerin diğerleriyle

kurdukları ilişkilerde içten içe tedirginlik hissetmeleri ve duygusal olarak uzak oluşlarının ise artan ikizlik kendilik nesnesi ihtiyacından yani diğer insanlarla aidiyet ve birlik duygusu geliştirmekten kaçınma ihtiyacı ile ilgili olabileceği ileri sürülmektedir (Silverstein, 2005; Morrison, 2015).

Büyükleme, manipülatif ve saldırgan davranışlar gösterme eğiliminde olan karanlık üçlü kişilik özelliklerine sahip kişilerin (Furnham et al., 2013; De Clercq et al., 2017) bu uyum bozucu özelliklerinin klinik altı düzeydeyken tespiti, bu kişilerin sosyal ilişkilerinde gerçekleştirebilecek olası sorunların önüne geçmek adına önem arz etmektedir.

Bu bilgiler ışığında çocukluk travmalarının, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ve kendilik nesnesi ihtiyaçlarına yaklaşma ve kaçınma ihtiyaçlarının kişilerarası ilişkilerdeki manipülasyon eğilimi üzerinde etki sahibi olabileceği düşünülmüştür. Nitekim bu tez çalışmasından elde edilen sonuçlar, bu hipotezi destekler niteliktedir.

Manipülasyona maruz kalan mağdur ile ilgili araştırmalar incelendiğinde; özgüveni düşük, olumsuz duyguları ile temas etmekten kaçınan, yönlendirmeye açık, çocukluk döneminde ailesinde koşulsuz kabulü hissedemediği için yaşamının ilerleyen dönemlerinde kabul edilme ve onay görme ihtiyacını yoğun olarak hisseden kişilerin manipülasyona maruz kalmada daha açık bir hedef olduğu saptanmıştır (Cornish et al., 2018).

Manipülasyonun yıkıcı etkilerinden dolayı manipülasyon mağduru kişi suçluluk, hayal kırıklığı, öfke, utanç ve korku gibi olumsuz duyguları yoğun bir biçimde hissedebilmektedir (Kadalkal, 2021). Bu doğrultuda manipülasyona maruz kalan kişide ortaya çıkan yoğun ümitsizlik hissi ve benlik saygısındaki azalma neticesinde depresyon ve yaygın kaygı bozukluğu gibi psikolojik sorunların açığa çıkması olası olmaktadır (Haji and Cuypers, 2006).

İlgili alanyazın incelendiğinde, manipülasyon araştırmalarında mağdurun kişilik özellikleri ve manipülasyonun mağdur üzerindeki etkileri ele alınmış olmakla birlikte; manipülasyonu uygulayan kişinin özellikleri ve manipülasyon uygulama eğilimini arttırmada etki sahibi olan hususların yeterince araştırılmadığı görülmüştür. Bu tez araştırmasının bulguları neticesinde aslında manipülatörün de mağdur durumunda yer aldığı yaşantılarının olduğu görülmüştür; başka bir ifadeyle,

manip lat r de bir mağdurdur. Bu perspektifin, manip lasyonun anlaşılma sürecinde önemli olduğu düşünülmektedir.

 ncelenen değişkenlere dair alanyazındaki bilgilerin ve ilgili araştırmalara ait sonuçların; bu çalışmada elde edilen sonuçları desteklediği g r lmektedir.  lgili değişkenlerin manip lasyon üzerindeki etkisine dair alanyazındaki araştırmaların sınırlılığı göz önüne alındığında, bu tez çalışmasında elde edilen bulguların alanyazına katkı sunduğu açıktır.

6. SONUÇLAR

Bu araştırmada insan ilişkilerinde manipülasyonun çocukluk çağı travmaları, kendilik nesnesi ihtiyaçları ve karanlık üçlü kişilik özellikleri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Buna ek olarak kişilerin ilişkilerinde manipülasyona başvurma düzeyleri yaş grupları, eğitim durumu, gelir düzeyi, anne-baba eğitim durumu, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları, anne-baba birliktelik durumu bağlamında incelenmiştir.

Bu doğrultuda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Araştırmaya katılım sağlayan kişilerin insan ilişkilerinde manipülasyon düzeyleri cinsiyet bağlamında incelendiğinde, erkeklerde manipülasyon düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yaş grupları bağlamında incelendiğinde ise “18-25 yaş” aralığındaki kişilerin manipülasyon düzeylerinin “26-40 yaş” grubunda ve “41-65 yaş” grubunda olan yetişkinlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Annenin çocuk yetiştirme biçimi açısından ele alındığında annesi “aşırı koruyucu” bir tutum gösteren kişilerin manipülasyon düzeylerinin annesi “demografik” bir tutum gösteren kişilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kişinin gelir durumu, eğitim durumu, annesinin eğitim durumu, babasının eğitim durumu, anne-babasının medeni hali ve babasının çocuk yetiştirme tutumu gibi faktörlerin manipülasyon düzeyi üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı saptanmıştır.

İnsan ilişkilerinde manipülasyon puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçlarından aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($p<,000$), idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma boyutları ($p<,000$) pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Aynalanma ihtiyacından kaçınma puanları ile manipülasyon puanları arasında ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

İnsan ilişkilerinde manipölasyon puanları ile çocukluk döneminde travmaya maruz kalmış olma düzeyi arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<,000$). Buna ek olarak çocukluk dönemi travmaları alt boyutlarından fiziksel taciz ($r=,355$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,350$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,398$; $p<,000$) puanları ile manipölasyon puanı arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Duygusal ihmal ($r=,210$; $p<,000$), fiziksel ihmal ($r=,226$; $p<,000$), ve aşırı koruma kontrol ($r=,254$; $p<,000$) alt boyut puanları ile manipölasyon puanları arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İnsan ilişkilerinde manipölasyon puanları ile karanlık üçlü kişilik özelliklerini sergileme düzeyi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,576$; $p<,000$). Ayrıca makyavelizm ($r=,504$; $p<,000$) ve psikopati ($r=,529$; $p<,000$) puanları ile manipölasyon puanları arasında da orta düzeyde pozitif bir ilişki mevcuttur. Narsisizm puanları ($r=,255$; $p<,000$) ile manipölasyon puanları arasında ise düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Saldırgan manipölasyon alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçlarından idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma puanları ($r=,457$; $p<,000$) arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynalanma-idealizasyon- ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($r=,211$; $p<,000$) puanları ile saldırgan manipölasyon arasında düşük düzeyde, anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Saldırgan manipölasyon alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları ölçeği genel ($r=,379$; $p<,000$), fiziksel taciz ($r=,353$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,359$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,368$; $p<,000$) pozitif yönde, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki vardır. Fiziksel ihmal ($r=,264$; $p<,000$), aşırı koruma kontrol ($r=,194$; $p<,000$) ve duygusal ihmal ($r=,248$; $p<,000$) puanları ile saldırgan manipölasyon arasında anlamlı, düşük düzeyde ve pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Saldırgan manipölasyon alt boyut puanları ile kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ($r=,440$; $p<,000$), psikopati ($r=,499$; $p<,000$) ve makyavelizm ($r=,325$; $p<,000$) puanları arasında pozitif yönde, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Narsisizm ($r=,165$; $p<,000$) puanları ile saldırgan manipölasyon arasında ise anlamlı, pozitif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki saptanmıştır.

Duygusal manipölasyon alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçlarından aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($r=,373$; $p<,000$), idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma ($r=,439$; $p<,000$) puanları arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Duygusal manipölasyon alt boyut puanları ile çocukluk ağı travmaları öleğı genel ($r=,378$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,435$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,363$; $p<,000$) ve fiziksel taciz ($r=,367$; $p<,000$) alt boyut puanları arasında anlamlı, pozitif ve orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Fiziksel ihmal ($r=,199$; $p<,000$), aşırı koruma kontrol ($r=,238$; $p<,000$) ve duygusal ihmal ($r=,207$; $p<,000$) alt boyutları ile duygusal manipölasyon arasında ise pozitif düzeyde anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki vardır.

Duygusal manipölasyon alt boyut puanları ile kısaltılmış karanlık üçlü öleğı genel ($r=,469$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,418$; $p<,000$) ve psikopati ($r=,484$; $p<,000$) puanları arasında anlamlı, orta düzeyde ve pozitif doğrusal bir ilişki vardır. Narsizm ($r=,138$; $p<,000$) puanları ile duygusal manipölasyon puanları arasında düşük düzeyde, anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Kurban seçimi alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma ($r=,349$; $p<,000$) ve aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma puanları ($r=,453$; $p<,000$) arasında pozitif yönde, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki vardır.

Kurban seçimi alt boyut puanları ile kısaltılmış karanlık üçlü öleğı genel ($r=,504$; $p<,000$), psikopati ($r=,360$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,458$; $p<,000$) ve narsisizm ($r=,310$; $p<,000$) puanları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı doğrusal bir ilişki bulunmuştur.

Kurban seçimi alt boyut puanları ile çocukluk ağı travmaları öleğı genel ($r=,279$; $p<,000$), fiziksel taciz ($r=,257$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,200$; $p<,000$), duygusal ihmal ($r=,141$; $p<,000$), fiziksel ihmal ($r=,254$; $p<,000$), aşırı koruma kontrol ($r=,210$; $p<,000$) ve cinsel taciz ($r=,232$; $p<,000$) puanları arasında pozitif yönde, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki saptanmıştır.

Kendini gizleme alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçları envanteri aynalanma-idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($r=,374$; $p<,000$), idealizasyon-

ikizlik ihtiyacından kaçınma boyutları ($r=396$; $p<,000$) arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Kendini gizleme alt boyut puanları ile kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ($r=,477$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,441$; $p<,000$) ve psikopati ($r=,413$; $p<,000$), puanları arasında pozitif yönde, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Narsisizm ($r=,207$; $p<,000$) ile kendini gizleme puanları arasında ise düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki mevcuttur.

Kendini gizleme alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları ölçeği genel ($r=,286$; $p<,000$), fiziksel taciz ($r=,258$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,265$; $p<,000$), duygusal ihmal ($r=,284$; $p<,000$), fiziksel ihmal ($r=,150$; $p<,001$), aşırı koruma kontrol ($r=,217$; $p<,000$) ve cinsel taciz ($r=,284$; $p<,000$) puanları arasında pozitif yönde, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Strateji alt boyut puanları ile kendilik nesnesi ihtiyaçlarından idealizasyon-ikizlik ihtiyacından kaçınma boyutları ($r=,398$; $p<,000$) ve aynalanma- idealizasyon-ikizlik ihtiyacına yaklaşma ($r=,376$; $p<,000$) puanları arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Strateji alt boyut puanları ile kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği genel ($r=,497$; $p<,000$), makyavelizm ($r=,453$; $p<,000$), psikopati ($r=,428$; $p<,000$) puanları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Narsizm ($r=,228$; $p<,000$) puanları ile strateji puanları arasında ise pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki mevcuttur.

Strateji alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları ölçeği genel ($r=,279$; $p<,000$), aşırı koruma kontrol ($r=,196$; $p<,000$), duygusal taciz ($r=,261$; $p<,000$), fiziksel ihmal ($r=,152$; $p<,000$), fiziksel taciz ($r=,261$; $p<,000$), cinsel taciz ($r=,283$; $p<,000$) ve duygusal ihmal ($r=,159$; $p<,000$) puanları arasında düşük düzeyde, anlamlı ve pozitif bir ilişki saptanmıştır.

Çocukluk çağı travmaları genel puanları, kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği psikopati alt boyutu, kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği makyavelizm alt boyutu, kısaltılmış karanlık üçlü ölçeği narsisizm alt boyutu, aynalanma/idealizasyon/ikizliğe yaklaşma ihtiyacı ve idealizasyon/ikizlikten kaçınma ihtiyacı boyutları” değişkenleri birlikte yetişkinlerin manipülasyon ölçeği genel puanları üzerinde orta düzeyde ve

anlamalı bir etkiye sahiptir ve bu değişkenler kişilerarası ilişkilerdeki manipölasyonun %47,7'sini açıklamaktadır ($R^2=,691$, $R^2=,477$, $p<.001$).

7. ÖNERİLER

Bu araştırmadan edinilen sonuçlar ve araştırmanın sınırlılıkları doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Kişilerin manipülasyon eğilimlerinde anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba medeni durumu, babadan algılanan yetiştirilme tutumuna dair algı, kişinin eğitim durumu ve gelir durumu faktörlerinin anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur. Bu doğrultuda sonraki çalışmalarda bu faktörlerin manipülasyona etkisinin farklı örneklem grupları için incelenmesi önerilmektedir.

Bu araştırmada elde edilen bir diğer sonuç çocukluk döneminde annesinin aşırı koruyucu bir yetiştirme tutumuna sahip olduğunu düşünen kişilerin manipülasyon puanları anlamlı düzeyde yüksekken; babanın çocuk yetiştirme tutumunun anlamlı bir etki sahibi olmadığı görülmüştür. İlişkilerinde manipülasyona başvuran kişilerin babalarına yönelik algıları ve babaları ile kurdukları ilişkilerin ileriki çalışmalarda ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Kişilerin manipülasyon uygulama düzeyleri ile çocukluk döneminde maruz kaldıkları istismarların anlamlı ve orta düzeyde ilişki olduğu bulunmakla birlikte çocukluk dönemindeki ihmallerin manipülasyon ile ilişkisi daha düşük düzeydedir. Çocuklukta yaşantılanan ihmallerin, kişinin ileri yaşlarındaki ilişkilerine etkisinin araştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada örnekleme oluşturan katılımcıların tanı alıp almama kriteri araştırmaya dahil edilmemiştir, bu durum çalışmanın sınırlılıklarındandır. İleriki çalışmalarda katılımcıların tanı alıp almama kriterine bakılması ve bu kriterin analizlere dahil edilmesi önerilmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, terapi yaklaşımları için farklı bir perspektif sunmaktadır. Bu doğrultuda klinik müdahalelerde uygulanabilirliği açısından, ruh sağlığı uzmanlarının çalışmalarında bu konunun ele alınmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, manipölasyona eğilimi etkileyen faktörleri araştıran yurtiçi çalışmaların kısıtlılığı dikkat çekmektedir. Manipölasyonun hem kişiler hem de kişilerarası ilişkiler üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, manipölasyonla ilgili çalışmaların artırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu tez çalışmasından ulaşılan sonuçlar, araştırma için ulaşılan örneklemden elde edilen veriler ile sınırlıdır. Bu doğrultuda, elde edilen bulguların geçerliliğini sağlamak adına ilgili değişkenlerin farklı çalışmalarda da ele alınması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abell, L., Brewer, G., Qualter, P. & Austin, E.** (2016). Machiavellianism, emotional manipulation and friendship functions in women's friendships. *Personality and Individual Differences*, 88,108-113.
- Akkaya, C. ve Taner, B.** (2009). *Sermaye piyasası faaliyet alanı ve menkul kıymetler*. İstanbul: Detay Yayıncılık.
- Aktepe, E.** (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(2), 95-119.
- Alaggia, R. & Mishna, F.** (2014). Self psychology and male child sexual abuse: Healing relational betrayal. *Clinical Social Work Journal*, 42(1), 41-48.
- Ali, F. & Chamorro-Premuzic, T.** (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48(2), 228-233.
- Altuncu, D., Çelebi Şeker, N. N., & Karaoğlu, M.** (2013). Mekan Algısında Duyuların Etkisi/Manipülatif Mekanlar. *Sanat Tasarım ve Manipülasyon Sempozyum Bildiri Kitabı İçinde, Sakarya Üniversitesi, Sakarya*, 115-119.
- American Psychiatric Association** (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM V*. 5th ed. American Psychiatric Association. Washington.
- Anlı, İ.** (2005). *Narsisistik Kişilik Bozukluğu ve Sınır Kişilik Bozukluğu Tanısı Alanların Narsisistik Gelişim Hattındaki Konumlandırılmalarının Kendilik Psikolojisi Kuramına Göre Karşılaştırılmaları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Aquilino, W. S. & Supple, A. J.** (2001). Long-term effects of parenting practices during adolescence on well-being outcomes in young adulthood. *Journal of Family Issues*, 22(3), 289-308.
- Arble, E. & Barnett, D.** (2017). An analysis of self: The development and assessment of a measure of selfobject needs. *Journal of Personality Assessment*, 99(6), 608-618.
- Archer J. & Coyne S. M.** (2005). An integrated review of indirect, relational, and social aggression. *Personality and Social Psychology Review*, 9(3), 212-230.
- Arnett, J. J.** (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American psychologist*, 55(5), 469.

- Asensi, L.** (2008). La prueba pericial psicológica en asuntos de violencia de género. *Revista Internauta de Práctica Jurídica*, 21, 15-29.
- Austin, E. J., Farrelly, D., Black, C. & Moore, H.** (2007). Emotional intelligence, Machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side? *Personality and Individual Differences*, 43, 179-189.
- Aydoğan, E. ve Serbest, S.** (2019). İş yerinde karanlık üçlü: Bir Kamu kuruluşunun iç denetim biriminde araştırma. *Sayıştay Dergisi*, 101, 97-121.
- Baker, H. & Baker, M.** (1987). Heinz Kohut's self psychology: An overview. *American Journal of Psychiatry*, 144(1), 1-9.
- Banai, E., Mikulincer, M. & Shaver, P. R.** (2005). "Selfobject" needs in Kohut's self psychology, links with attachment, self-cohesion, affect regulation, and adjustment. *Psychoanalytic Psychology*, 22(2), 224-260.
- Banks, G. C., Forsyth, D., O'Boyle, E. H. & Story, P.A.** (2013). A meta-analytic review of the Dark Triad–intelligence connection. *Journal of Research in Personality*, 47(6), 789-794.
- Baryshnikov, I., Aaltonen, K., Suvisaari, J., Koivisto, M., Heikkinen, M., Joffe, G. & Isometsä, E.** (2018). Features of borderline personality disorder as a mediator of the relation between childhood traumatic experiences and psychosis-like experiences in patients with mood disorder. *European Psychiatry*, 49, 9-15.
- Baughman, H. M., Dearing, S., Giammarco, E. & Vernon, P. A.** (2012). Relationships between bullying behaviours and the Dark Triad: A study with adults. *Personality and Individual Differences*, 52(5), 571-575.
- Baughman, H. M., Jonason, P. K., Veselka, L. & Vernon P. A.** (2014). Four shades of sexual fantasies linked to the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 67, 47-51.
- Berber Çelik, Ç.** (2010). *Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Kendilik Algısı ve Boyun Eğici Davranışlar Üzerine Etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Berg, J. M., Smith, S. F., Watts, A. L., Ammirati, R., Green, S. E. & Lilienfeld, S. O.** (2013). Misconceptions regarding psychopathic personality: Implications for clinical practice and research. *Neuropsychiatry*, 3(1), 63-74.
- Berkovich, I. & Eyal, O.** (2017). Good cop, bad cop: Exploring school principal's emotionally manipulative behaviours. *Educational Management Administration and Leadership*, 45(6), 944-958.
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K. & Ruggiero, J.** (1995). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect': Reply. *The American Journal of Psychiatry*, 152(10), 1535-1537.

- Bilim, G.** (2012). *Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları: Duygu Düzenleme, Kişilerarası Tarz ve Genel Psikolojik Sağlık Açısından Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bingöl, N.** (2022). *Kişilik bozukluklarının kendilik nesnesi ihtiyaçları, savunma mekanizmaları ve kişilerarası ilişki açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- Björnsson, G.** (2016). Outsourcing the deep self: Deep self discordance does not explain away intuitions in manipulation arguments. *Philosophical Psychology*, 29(5), 637-653.
- Blanca, M. J., Arnau, J., López-Montiel, D., Bono, R. & Bendayan, R.** (2013). Skewness and kurtosis in real data samples. *Methodology*, 9(2), 78-84.
- Bollen, K. A.** (1989). *Structural equations with latent variables* (Vol. 210). John Wiley & Sons.
- Braiker, H. B.** (2004). *Who's pulling your strings? How to break the cycle of manipulation*. New York: McGraw-Hill Education.
- Brewer, G. & Abell, L.** (2015). Machiavellianism in long-term relationships: Competition, mate retention and sexual coercion. *Scandinavian Journal of Psychology*, 56(3), 357-362.
- Briere, J., & Scott, C.** (2016). *Travma terapisinin ilkeleri: belirtiler, değerlendirme ve tedavi için bir kılavuz; DSM-5 için güncellenmiş*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Budak, S.** (2009). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Buffardi, L. E. & Campbell W. K.** (2008). Narcissism and social networking sites. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 1303-1314.
- Bursten, B.** (1972). The manipulative personality. *Archives of General Psychiatry*, 26(4), 318-320.
- Buss, D. M., Gomes, M., Higgins, D. S. & Lauterbach, K.** (1987). Tactics of manipulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(6), 1219-1229.
- Büyüköztürk, Ş.** (2015). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 21. Baskı. Pegem Akademik Yayınlar. Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak-Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F.** (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 18. Baskı. Pegem Akademi. Ankara.
- Cairncross, M., Veselka, L., Schermer, J. A. & Vernon, P. A.** (2013). A behavioral genetic analysis of alexithymia and the dark triad traits of personality. *Twin Research and Human Genetics*, 16(3), 690-697.

- Calhoon, R. P.** (1969). Niccolo Machiavelli and the twentieth century administrator. *The Academy of Management Journal*, 12(2), 205-212.
- Campbell, M. A., French, S. & Gendreau, P.** (2009). The prediction of violence in adult offenders. A meta-analytic comparison of instruments and methods of assessment. *Criminal Justice and Behavior*, 36, 567-590.
- Campbell, W. K. & Campbell, S. M.** (2009). On the self-regulatory dynamics created by the peculiar benefits and costs of narcissism: A contextual reinforcement model and examination of leadership. *Self and Identity*, 8(2-3), 214-232.
- Cengiz, K., Tol, U. U. ve Küçükural, Ö.** (2004). Hegemonik Erkekliğin Peşinde. *Toplumbilim*, 101, 50-71.
- Chapaux-Morelli, P. & Couderc, P.** (2017). *İkili ilişkilerde duygusal manipölasyon: narsist bir partnerle yüzleşmek*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Christie, R. & Geis, F. L.** (1970). *Studies in machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Cillessen, A. H. N. & Mayeux, L.** (2004). From censure to reinforcement: Developmental changes in the association between aggression and social status. *Child Development*, 75, 147-163.
- Clempner, J. B.** (2017). A game theory model for manipulation based on Machiavellianism: Moral and ethical behavior. *Journal of Artificial Societies and Social Simulation*, 20(2), 4.
- Connell, R. W.** (1989). *Gender and power*. Stanford: Stanford University Press.
- Cornish, M. A., Woodyatt, L., Morris, G., Conroy, A. & Townsden, J.** (2018). Self-forgiveness, self-exoneration, and self-condemnation: individual differences associated with three patterns of responding to interpersonal offenses. *Personality and Individual Differences*, 129, 43-53.
- Critchfield, K. L., Levy, K. N., Clarkin, J. F. & Kernberg, O. F.** (2008). The relational context of aggression in borderline personality disorder: using adult attachment style to predict forms of hostility. *Journal of Clinical Psychology*, 64(1), 67-82.
- Cüre Acer, S.** (2020). *Ebeveynlik tutumunun psikolojik belirtilere etkisinde zihinselleştirmenin, dayanıklılığın ve çocukluk çağı deneyimlerinin rolü: nesiller arası bir çalışma*. (Yayınlanmamış Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çelikel, H. ve Beşiroğlu, L.** (2008). Klinik olmayan örnekleme çocukluk çağı travmatik yaşantıları, dissosiyasyon ve obsesif-kompulsif belirtiler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9, 75-83.
- Danielian, J.** (1988). Karen Horney and Heinz Kohut: Theory and the repeat of history. *American Journal of Psychoanalysis*, 48(1), 6-24.

- De Clercq, B., Hofmans, J., Vergauwe, J., De Fruyt, F. & Sharp, C. (2017).** Developmental pathways of childhood dark traits. *Journal of Abnormal Psychology*, 126(7), 843-858.
- De Young, A. C., Kenardy, J. A. & Cobham, V. E. (2011).** Trauma in early childhood: A neglected population. *Clinical Child & Family Psychology Review*, 14, 231-250.
- Dedeler, M., Akün, E. ve Durak-Batıgün, A. (2017).** Turkish adaptation of Adult Parental Acceptance - Rejection Questionnaire Short Form. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30, 181-193.
- Demir, N. Ö., Görgün-Baran, A. ve Ulusoy, D. (2005).** Türkiye’de ergenlerin arkadaşakran grupları ile ilişkileri ve sapmış davranışlar: Ankara örnekleme. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Bilig Dergisi*, 32, 83-108.
- Demirer, E. (2015).** *Reem nöropsikiyatri merkezi’nin üç şubesine depresyon şikayetiyle başvuran kadınların çocukluk çağı travması açısından depresyon düzeylerinin incelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Dennerstein, L., Guthrie, J. R. & Alford, S. (2004).** Childhood Abuse and Its Association with Mid Aged Women’s Sexual Functioning. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 30(4), 225-234.
- DeShong, H. L., Grant, D. M. & Mullins-Sweatt, S. N. (2015).** Comparing models of counterproductive workplace behaviors: The five-factor model and the dark triad. *Personality and Individual Differences*, 74, 55-60.
- Direk, H. (2020).** *Üniversite öğrencilerinde romantik ilişkide algılanan istismar, karanlık kişilik özellikleri ve bağlanma stillerinin ilişkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Dotsenko, E. L. (1997).** *Psychology of manipulation: phenomena, mechanisms and protection.* Moskva: CheRo, Yzdatelstvo MHU.
- Eroğul, A. R. Ç. ve Türk, S. B. (2013).** An investigation of the relationship between childhood trauma experience of adolescents and the anger expression styles, self-esteem, life satisfaction. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1421-1439.
- Espinoza, F. A., Vergara, V. M., Reyes, D., Anderson, N. E., Harenski, C. L., Decety, J. & Calhoun, V. D. (2018).** Aberrant Functional Network Connectivity in Psychopathy from a Large (N= 985) Forensic Sample. *Human Brain Mapping*, 39(6), 2624-2634.
- Falkenbach, D. M., Howe, J. R. & Falki, M. (2013).** Using self-esteem to disaggregate psychopathy, narcissism, and aggression. *Personality and Individual Differences*, 54(7), 815-820.
- Fanslow, J. L., Robinson, E. M., Crengle, S. & Prese, L. (2007).** Prevalence of child sexual abuse reported by a cross-sectional sample of new zealand women. *Child Abuse and Neglect*. 31(9), 935-945.

- Fergusson, D. M., Boden, J. M. & Horwood, L. J.** (2008). Exposure to childhood sexual and physical abuse and adjustment in early adulthood. *Child Abuse and Neglect*, 32(6), 607-619.
- Fidanboyu, K., Üreyil, S. ve Gümrükçüoğlu, N.** (2012). Suçlu zihinler nasıl düşünür: Psikopati ve suç arasındaki ilişki. *Psikopati ve Suç*, 1-25.
- Furnham, A., Richards, S. C. & Paulhus D. L.** (2013). The dark triad of personality: a 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216.
- Furtner, M. R., Rauthmann, J. F. & Sachse, P.** (2011). The self-loving self-leader: an examination of the relationship between self-leadership and the dark triad. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39(3), 369-379.
- Gao, Y., Raine, A., Chan, F., Venables, P. H. & Mednick, S. A.** (2010). Early maternal and parental bonding, childhood physical abuse and adult psychopathic personality. *Psychological Medicine*, 40, 1007-1016.
- García, G. M.** (2009). *Narcissism, self-esteem, and self-worth as predictors of aggression*. The University of Tennessee at Chattanooga.
- Geçgin, F. M. ve Sahranç, Ü.** (2017). Belirsizliğe tahammülsüzlük ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 7(4), 739-756.
- Gewirtz-Meydan, A. & Finzi-Dottan, R.** (2018). Narcissism and relationship satisfaction from a dyadic perspective: The mediating role of psychological aggression. *Marriage & Family Review*, 54(3), 296-312.
- Glaser, D.** (2008). Child maltreatment. *Psychiatry*, 7(7), 295-298.
- Grieve, R.** (2011). Mirror mirror: The role of self-monitoring and sincerity in emotional manipulation. *Personality and Individual Differences*, 51, 981-985.
- Grieve, R. & Mahar, D.** (2010). The emotional manipulation–psychopathy nexus: Relationships with emotional intelligence, alexithymia and ethical position. *Personality and Individual Differences*, 48(8), 945-950.
- Guay, J. P., Knight, R. A., Ruscio, J. & Hare, R. D.** (2018). A taxometric investigation of psychopathy in women. *Psychiatry Research*, 261, 565-573.
- Gustafson, S. B. & Ritzer, D. R.** (1995). The dark side of normal: A psychopathy-linked pattern called aberrant self-promotion. *European Journal of Personality*, 9(3), 147-183.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S.** (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihtimal davranışları ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gültekin, M.** (2016). *Algı yönetimi ve manipülasyon*. İstanbul: Pınar Yayınları.

- Gündüz, B., Çapri, B., Akbay, S. E. ve Tunç, A.** (2013). Attachment styles, abuse experiences and depression. *Educational Research and Reviews*, 8(17), 1604-1612.
- Güner, İ., Güner, S. ve Şahan, M. H.** (2010). Çocuklarda sosyal ve medikal bir problem: İstismar. *Van Tıp Dergisi*, 108-113.
- Haji, I. & Cuypers, S. E.** (2006). Hard-and soft-line responses to Pereboom's four-case manipulation argument. *Acta Analytica*, 21(4), 19-35.
- Haji, I. & Cuypers, S. E.** (2006). Moral Responsibility and The Problem of Manipulation Reconsidered. *International Journal of Philosophical Studies*, 12(4), 439-464.
- Halpern, D., Valenzuela, S. & Katz, J. E.** (2016). Selfie-ists or Narci-selfiers?: A Cross-Lagged Panel Analysis of Selfie Taking and Narcissism. *Personality and Individual Differences*, 97, 98-101.
- Halpern, J. K.** (2009). Disorders of the Self: A personality-guided approach. *The International Journal of Psychoanalysis*, 90(1), 172-177.
- Hamachek, D. E.** (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *Psychology: A Journal of Human Behavior*, 15, 27-33.
- Harding, T.** (2007). The construction of men who are nurses as gay. *Journal of Advanced Nursing*, 60(6), 636-644.
- Hare, R. D., & Neumann, C. S.** (2006). The PCL-R assessment of psychopathy: Development, structural properties, and new directions. In C. J. Patrick (Ed.), *Handbook of psychopathy*. New York: Guilford Press.
- Heleniak, C., Jenness, J. L., Stoep, A. V., McCauley, E., McLaughlin, K. A.** (2016). Childhood maltreatment exposure and disruptions in emotion regulation: A transdiagnostic pathway to adolescent internalizing and externalizing psychopathology. *Cogn Ther Res*, 40, 394-415.
- Herbert, C.** (2018). *Travma Sonrası Psikolojik Tepkileri Anlamak*. 4.baskı. (N. Azizlerli ve R. Güneş, Çev.). Psikonet Yayınları. İstanbul.
- Hersen, M., Thomas, J. C. & Segal, D. L. (Ed.).** (2006). Comprehensive Handbook Of Personality And Psychopathology. *Personality And Everyday Functioning*. Hoboken: John Wiley and Sons.
- Hewitt, J. D. & DeLisi, M.** (2016). *Delinquency in society*. Boston: Jones and Bartlett Publishers.
- Hofer, P.** (1989). The role of manipulation in the antisocial personality. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 33(2), 91-101.

- Hoffer, T., Hargreaves-Cormany, H., Muirhead, Y. & Meloy, J. R.** (2018). The relationship between violence, antisocial personality disorder and psychopathy. *Violence in Animal Cruelty Offenders*, 25-27.
- Holtzman, N. S. & Strube, M. J.** (2010). Narcissism and attractiveness. *Journal of Research in Personality*, 44(1), 133-136.
- İmamoğlu, S.** (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerin, cinsiyet, cinsiyet rolleri ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi.* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- İşeri, E.** (2008). Cinsel istismar. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği*, 470-477.
- Jakobwitz, S. & Egan, V.** (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences*, 40, 331-339.
- Jonason, P. K., Luevano, V. X. & Adams, H. M.** (2012). How the dark triad traits predict relationship choices. *Personality and Individual Differences*, 53(3), 180-184.
- Jonason, P. K. & Middleton, J. P.** (2015). Dark triad: The “Dark Side” of human personality. *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*, 2(5), 671-675.
- Jonason, P. K. & Tost, J.** (2010). I just cannot control myself: The dark triad and selfcontrol. *Personality and Individual Differences*, 49, 611-615.
- Jonason, P. K. & Webster, G. D.** (2010). The Dirty Dozen: a concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420-432.
- Jones, D. N. & Paulhus, D. L.** (2014). Introducing the short dark triad (SD3): A brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21, 28-41.
- Jones, D. N., Paulhus, D. L., Leary, M. R. & Hoyle, R. H.** (2009). Machiavellianism. *Handbook Of Individual Differences In Social Behavior*, 93-108.
- Kadakal, İ.** (2021). *Romantik ilişkilerdeki olası manipülasyon veya duygusal istismarın ilişkiden alınan doyuma etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Kalaycı, Ş.** (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri.* Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kara, B., Biçer, Ü. ve Gökalp, S. A.** (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47, 140-151.
- Kara Murza, S. G.** (2000). *Bilinç manipülasyonu.* Moskova: Eskimo Yayın Evleri.
- Karaaslan, N. ve Gizir, C. A.** (2021). Üniversite öğrencilerinde ilişkisel saldırganlık: Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin rolü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 54(2), 361-389.

- Karaaziz, M. ve Erdem Atak, I.** (2013). A review on narcissism and researches related narcissism. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1, 44-59.
- Karabeyeser, M.** (2013). *Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ve stresli yaşam olaylarına göre psikolojik iyi oluşu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karagöz, Y.** (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği*. 3. Baskı. Nobel Yayınları. Ankara.
- Karasar, N.** (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G.** (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kaya, F.** (2010). *Çocukluk döneminde yaşanan istismarın kişilerarası ilişki tarzları üzerindeki etkisi: erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kealy, D., Ogrodniczuk, J. S., Rice, S. M. & Oliffe, J. L.** (2017). Pathological narcissism and maladaptive self-regulatory behaviors in a nationally representative sample of canadian men. *Psychiatry Research*, 256, 156-161.
- Kendall-Tackett, K.** (2002). The health effects of childhood abuse: Four pathways by which abuse can influence health. *Child Abuse and Neglect*, 6(7), 715-730.
- Kerig, P. K. & Stellwagen, K. K.** (2010). Roles of callous-unemotional traits, narcissism, and machiavellianism in childhood aggression. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 32(3), 343-352.
- Kındap Tepe, Y. ve Sayıl, M.** (2012). Ebeveyn kontrolü ve ergenin sosyal işlevselliği arasındaki bağlantıda ilişkisel saldırganlığın aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(70), 119-132.
- Kins, E., Beyers, W. & Soenens, B.** (2012). When the separation-individuation process goes awry, distinguishing between dysfunctional dependence and dysfunctional independence. *International Journal of Behavioral Develeopment*, 37, 1-12.
- Koç, M.** (2007). Şiddetin ortaya çıkardığı psikolojik travmayla baş etmede sporun işlevselliği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 167-178.
- Kohut, H.** (1971). *The analysis of the self*. New York: International Universities Press.
- Kohut, H.** (1977). *The restoration of the self*. New York: International Universities Press.
- Kohut, H.** (1984). *How does analysis cure?*. Chicago: The University of Chicago Press.

- Kohut, H. & Wolf, E. (1978).** The disorders of the self and their treatment: An outline. *International Journal of Psychoanalysis*, 59, 413-425.
- Kooiman, C. G., Vellinga, V. R., Spinhoven, P., Draijer, N., Trijsburg, R. W. & Rooijmans, H. G. (2004).** Childhood adversities as risk factors for alexithymia and other aspects of affect dysregulation in adulthood. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 73(2), 107-116.
- Koss, P. M., Gidycz, A. C. & Wisniewski, N. (1987).** The scope of rape: Incidence and prevalence of sexual aggression and victimization in a national sample of higher education students. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(2), 162-170.
- Köse, H. (2019).** Üniversite öğrencilerinin insan ilişkilerinde manipülasyon ve kendini sabotaj düzeyleri ilişkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kulaksızoğlu, A. (2004).** *Ergenlik Psikolojisi*. 6. Baskı. Remzi Kitabevi. İstanbul.
- Larson, D. G., Chastain, R. L., Hoyt, W. T. & Ayzenberg, R. (2015).** Selfconcealment: Integrative review and working model. *Journal of Social and Clinical psychology*, 34(8), 705-774.
- Lee, Z. & Salekin, R. T. (2010).** Psychopathy in a noninstitutional sample: Differences in primary and secondary subtypes. *Personality Disorders: Theory, Research and Treatment*, 1(3), 153-169.
- Lopez, F. G., Siffert, K. J., Thorne, B., Schoenecker, S., Castleberry, E. & Chaliman, R. (2013).** Probing the relationship between selfobject needs and adult attachment orientations. *Psychoanalytic Psychology*, 30(2):247-263.
- Lynam, D. R., Gaughan, E. T., Miller, J. D., Miller, D. J., Mullins-Sweatt, S. & Widiger, T. A. (2011)** Assessing the basic traits associated with psychopathy: Development and validation of the elemental psychopathy assessment. *Psychological Assessment*, 23, 108-124.
- Mahler, M. S. (1971).** A study of separation-individuation process. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 26, 403-424.
- Maisonneuve, J. (2005).** *Sosyal psikoloji*. (Çev. Aktar, E.). Ankara: Dost Kitabevi.
- Majors, T. M. (2016).** The interaction of communicating measurement uncertainty and the dark triad on managers' reporting decisions. *The Accounting Review*, 91(3), 973-992.
- Manipülasyon.** *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te*.
<https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Markus, H., Moreland, R. L. & Smith, J. (1985).** Role of the self-concept in the perception of others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49(6), 1494-1512.

- Mattanah, J. F., Hancock, G. R. & Brand, B. L.** (2004). Parental Attachment, Separation-Individuation and College Student Adjustment: A Structural Equation Analysis of Mediational Effects. *Journal of Counseling Psychology*, 51(2), 213-225.
- McCoy, M. L. & Keen, S. M.** (2014). *Child abuse and neglect*. Second edition. Psychology Press.
- McGinn, C.** (2014). *Mindfucking: A critique of mental manipulation*. Routledge.
- McHoskey, J. W.** (2001). Machiavellianism and personality dysfunction. *Personality and Individual Differences*, 31, 791-798.
- McLean, J.** (2007). Psychotherapy with a narcissistic patient using kohut's self psychology model. *Psychiatry (Edgmont)*, 4, 40-47.
- McWilliams, N.** (2017). *Psikanalitik tanı: Klinik süreç içinde kişilik yapısını anlamak*. (Çev. Kalem, E.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1994).
- Miller, J. D. & Maples, J.** (2011). Trait personality models of narcissistic personality disorder, grandiose narcissism, and vulnerable narcissism. In Campbell, W. K., & Miller, J. D. (Eds.) *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Mitchell, S. A. & Black M. J.** (2014). *Freud ve sonrası*. (Çev. Eğrilmez, A.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mitchell, S.** (1988). *Psikanalizde İlişkisel Kavramlar: Bir Bütünleşme*. (Çev. Şentürk, G. ve Anlı, İ.). 2. Baskı. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- Morris, S. A., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S. & Robinson, L. R.** (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 361-388.
- Morrison, J. R.** (2015). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı: (DSM-5)' i Kolaylaştıran "Klinisyenler için Tanı Rehberi"*. (Çev. Şahin, M.). 5. Baskı. Nobel Yayınları. Ankara.
- Mullen, P. E. & Fleming, J.** (1998). Long-term effects of child sexual abuse. *Australian Institute of Family Studies*, 9.
- Muris, P., Merckelbach, H., Otgaar, H. & Meijer, E.** (2017). The malevolent side of human nature: A meta-analysis and critical review of the literature on the dark triad (narcissism, machiavellianism, and psychopathy). *Perspectives on Psychological Science*, 12(2), 183-204.
- Murris, P., Meesters, C., Morren, M. & Moorman, L.** (2004). Anger and hostility in adolescents: relationships with self-reported attachment style and perceived parental rearing styles. *Journal of Psychosomatic Research*, 57(3), 257-64.

- Nagler, U. K., Reiter, K. J., Furtner, M. R. & Rauthmann, J. F.** (2014). Is there a “dark intelligence”? Emotional intelligence is used by dark personalities to emotionally manipulate others. *Personality and Individual Differences*, 65, 47-52.
- Ornstein, P.** (2008). Heinz Kohut’s self psychology -and ours- Transformations of Psychoanalysis. *International Journal of Psychoanalytic Self Psychology*, 3(2),195-214.
- Ornstein, P. H. (Ed.).** (1990). *The search for the self: Selected writings of Heinz Kohut: 1978-1981* (C. 3). London: Karnac.
- Ornstein, A.** (1981). Self-pathology in childhood: developmental and clinical considerations. *The Psychiatric Clinics of North America*, 4, 435-453.
- Ovayolu, N., Uçan, Ö. ve Serindağ, S.** (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 14-22.
- Özdamar, K.** (1999). Paket programları ile istatistiksel veri analizi. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özdemir N. ve Turan S.** (2018). Okul müdürlerinin manipülatif davranışları ile öğretmenlerin özerklik algısı ve bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 1707-1726.
- Özdemir, P.** (2020). *Çocukluk çağı travmaları ile kendilik psikolojisi arasındaki ilişki.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Özen, Y.** (2011). Kendilik psikolojisine bir yapıbozumsal girişim. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 201-216.
- Özsoy, E. ve Ardiç, K.** (2017). Karanlık Üçlü’nün (narsisizm, Makyavelizm ve psikopati) iş tatminine etkisinin incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 24(2), 391- 406.
- Özsoy, E., Rauthmann, J. F., Jonason, P. K. & Ardiç, K.** (2017). Reliability and validity of the turkish versions of dark triad dirty dozen (dtdd-t), short dark triad (sd3-t) and single item narcissism scale (sins-t). *Personality and Individual Differences*, 117, 11-14.
- Öztürk, E., Derin, G. ve Okudan, M.** (2020). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile savunma mekanizmaları ve kendine zarar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 17(1), 10-24.
- Paavilainen, E. & Tarkka, M. T.** (2003). Definition and identification of child abuse by finnish public health nurses. *Public Health Nurse*, 20(1):49-55.
- Paulhus, D. L. & Williams, K. M.** (2002). The dark triad of personality: Narcissism, machiavellianism and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6):556-563.

- Polat, O.** (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 2: Önleme ve Rehabilitasyon*. 1. Baskı. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Rauthmann, J. F. & Kolar G. P.** (2013). The perceived attractiveness and traits of the dark triad: Narcissists are perceived as hot, Machiavellians and psychopaths not. *Personality and Individual Differences*, 54, 582-586.
- Ray, J. J. & Ray, J. A. B.** (1982). Some apparent advantages of subclinical psychopathy. *The Journal of Social Psychology*, 117(1), 135-142.
- Ringel, S. & Blandell, J. R.** (2012). *Trauma: Contemporary directions in theory*. London: Practice and Research.
- Rudinow, J.** (1978). Manipulation. *Ethics*, 88(4), 338-347.
- Sadock, B. J.** (2007). Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry: Behavioral sciences. *Clinical Psychiatry*, 10, 322-537.
- Saltoğlu, S. ve Irak, D. U.** (2020). Kişiliğin karanlık üçlüsü: Narsisizm, Makyavelizm ve psikopati. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(45), 42-58.
- Satıcı, S. A., Kayaş, A. R., Yılmaz, M. F. ve Eraslan-Çapan, B.** (2018). Dirty Dozen Scale: A study of adaptation to Turkish university students. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 19(1), 34-40.
- Schiller, H.** (2005). *Zihin yönlendirenler*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Sebastian, C., Viding, E., Williams, K. D. & Blakemore, S. J.** (2010). Social brain development and the affective consequences of ostracism in adolescence. *Brain and Cognition*, 72, 134-145.
- Semenyina, S. W. & Honey, P.L.** (2015). Dominance styles mediate sex differences in dark triad traits. *Personality and Individual Differences*, 83, 37-43.
- Shafer W. E. & Simmons, R. S.** (2008). Social Responsibility, Machiavellianism and Tax Avoidance. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 21(5), 695-720.
- Sheeber, L. B., Allen, N. B., Leve, C., Davis, B., Shortt, J. W. & Katz, L. F.** (2009). Dynamics of affective experience and behavior in depressed adolescents. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 50(11), 1419-1427.
- Sheeber, L. B., Kuppens, P., Shortt, J. W., Katz, L. F., Davis, B. & Allen, N. B.** (2012). Depression is Associated with the escalation of adolescents' dysphoric behavior during Interactions with parents. *Emotion*, 12(5), 913-918.
- Shonkoff, J. P., Garner, A. S., Siegel, B. S., Dobbins, M. I., Earls, M. F., McGuinn, L., Pascoe, J. & Wood, D. L.** (2012). The lifelong effects of early childhood adversity and toxic stress. *Pediatrics*, 129(1), e232-e246.

- Sırmalı, E.** (2019). *Çağdaş Sanat'ta yaratım süreci olarak manipülasyon*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Silverstein, M. L.** (2005). Self Psychological Foundations of Personality Disorders. In S. Strack (Ed). *Handbook of Personology and Psychopatholog*. Hoboken: John Wiley & Sons.
- Spain, S. M., Harms, P. D. & LeBreton, J. M.** (2014). The dark side of personality at work. *Journal of Organizational Behavior*, 35(1), 41-60.
- Spitzer, C., Barnow, S., Gau, K., Freyberger, H. J. & Joergen Grabe, H.** (2008). Childhood maltreatment in patients with somatization disorder. *Australasian Psychiatry*, 42(4), 335-341.
- Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P. ve Türk-Kurtça, T.** (2020). A revised and expanded version of the Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): overprotection overcontrol as additional factor. *Journal of Trauma and Dissociation*, 22(1), 35-51.
- Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E.** (2012). Validity and reliability of the Turkish Version of the Childhood Trauma Questionnaire (CTQ). *Turkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 32(4), 1054-1063.
- Tabachnick, B. G., & Fidel, L. S.** (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (Çev. Baloglu, M.). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Taner, Y. ve Gökler, B.** (2004). Çocuk istismarı ve ihlali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.
- Tarullo, A. R. & Gunnar, M. R.** (2006). Child maltreatment and the developing HPA axis. *Hormones and behavior*, 50(4), 632-639.
- Tavşancıl, E.** (2019). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. 6. Baskı. Nobel Akademik Yayınları. Ankara.
- Thomas, S.** (2016). *Healing from Hidden Abuse*. MAST Publishing House. United States, <https://www.amazon.com/Healing-Hidden-AbuseRecovery-Psychological/dp/099782908> adresinden erişildi.
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S.** (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Toplu Yaşlıoğlu, D. ve Atılgan, Ö.** (2018). Karanlık üçlü ölçeği: Türkçeye uyarlama, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 725-739.
- Tozar, M. Z.** (2019). *Karanlık üçlü kişilik özelliklerine göre üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Uysal, A. N.** (2016). *Predicting relationship satisfaction: dark triad personality traits, love attitudes, attachment dimensions*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Doğuş Üniversitesi, İstanbul.
- Van Dijk, T. A.** (2006). Discourse and manipulation. *Discourse and Society*, 17(3), 359-383.
- Vangelisti, A. L., Daly, J. A. & Rudnick, J. R.** (1991). Making people feel guilty in conversations. *Human Communication Research*, 18, 3-39.
- Veselka, L., Schermer, J. A., Martin, R. A. & Vernon, P. A.** (2010). Relations between humor styles and the Dark Triad traits of personality. *Personality and Individual Differences*, 48(6), 772-774.
- Viding, E., Frick, P. J. & Plomin, R.** (2007). Aetiology of the relationship between callous-unemotional traits and conduct problems in childhood. *The British Journal of Psychiatry*, 49, 33-38.
- Viding, E. & Jones, A. P.** (2008). Cognition to genes via the brain in the study of conduct disorder. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology*, 61, 171-181.
- Vize, C. E., Lynam, D. R., Collison, K. L. & Miller, J. D.** (2018). Differences among dark triad components: A meta-analytic investigation. *Personality Disorders*, 9(2), 101-111.
- Volkan, D.V.** (1997). *Psikanaliz yazıları*. (Çev. Ceyhun B, Çevik A.). Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi.
- Waddell, C., Van Doorn, G., March, E. & Grieve, R.** (2020). Dominance or deceit: The role of the Dark Triad and hegemonic masculinity in emotional manipulation. *Personality and Individual Differences*, 166, 110-160.
- Wai, M. & Tiliopoulos, N.** (2012). The affective and cognitive empathic nature of the dark triad of personality. *Personality and individual differences*, 52(7), 794-799.
- Wilkinson, T. M.** (2012). Nudging and manipulation. *Political Studies*, 61(2), 341-355.
- Wingo, A. P., Wrenn, G., Pelletier, T., Gutman, A. R., Bradley, B. & Ressler, K. J.** (2010). Moderating effects of resilience on depression in individuals with a history of childhood abuse or trauma exposure. *Journal of Affective Disorders*, 126(3), 411-414.
- Wolf, E. S.** (1988). *Treating the self: Elements of clinical self psychology*. New York: The Guilford Press.
- World Health Organization (WHO).** (2002). *World report on violence and health; Child abuse and neglect by parents and other caregivers*. Geneva: WHO Press.
- World Health Organization.** (2014). *Global status report on violence prevention 2014*. World Health Organization.

- Yap, M. B., Allen, N. B. & Ladouceur, C. D. (2008).** Maternal socialization of positive affect: the impact of invalidation on adolescent emotion regulation and depressive symptomatology. *Child Development*, 79(5), 1415-1431.
- Yılmaz, H. (2018).** İnsan ilişkilerinde manipölasyon ölçeği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 449-467.
- Yiğit, İ. ve Erden, G. (2015).** Çocukluk çağı istismar yaşantıları ile genel psikolojik sağlık arasındaki ilişkide erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75), 47-59.
- Young, R., Lennie, S. & Minnis, H. (2011).** Children's perceptions of parental emotional neglect and control and psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 52(8), 889-897.
- Young, S. & Pinsky, D. (2006).** Narcissism and celebrity. *Journal of Research in Personality*, 40(5), 463-471.
- Yurdakök, K. ve İnce, O. (2010).** Duygusal istismar ve ihmal. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(4), 423-433.
- Yurduşen, S. ve Gençöz, F. (2018).** Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Envanterinin Türk toplumdaki psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(2), 88-98.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Ayşegöl, A.R.I.K. ve Arslan, M. (2012).** Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4), 536-541.
- Zoroğlu, S. S., Tüzün, U., şar, V., Tutkun, H., Savaş, H. A., Öztürk, M. ve Kora, M. E. (2003).** Suicide attempt and self- mutilation among turkish high school students in relation with abuse, neglect and dissociation. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 57(1), 119-126.
- Url-1** <https://peaksrecovery.com/blog/mental-health-blogs/effects-of-psychological-emotional-manipulation/>, Erişim tarihi: 21.04.2022.

EKLER

EK A: Demografik Bilgi Formu

Aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar ve kişisel bilgiler sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır (Adınız-soyadınız sorulmamaktadır). Formdaki tüm soruları eksiksiz olarak cevaplamanız çok önemlidir. Bu çalışmaya olan katkınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Aşağıdaki her bir soruyu dikkatlice okuyarak kendiniz için uygun olan parantezin içerisine (X) işareti koyunuz ve noktalı yerlere uygun olan cevapları yazınız.

1- Cinsiyetiniz: ( )-Kadın ( )-Erkek

2- Yaşınız: .....

3- Gelir düzeyiniz:

( ) 0-3500 ( ) 3501-5000 ( ) 5001-7500 ( ) 7501 ve üstü

4-Eğitim durumunuz:

( ) Hiç okula gitmedim ( ) İlkokul mezunuyum ( ) Ortaokul mezunuyum ( ) Lise mezunuyum ( ) Üniversite okumaktayım ( ) Üniversite mezunuyum ( ) Lisansüstü

5- Annenizin eğitim durumu nedir?

( )-Hiç okula gitmemiş ( )-İlkokul mezunu ( )-Ortaokul mezunu ( )- Lise mezunu

( )- Yüksekokul mezunu ( )-Üniversite mezunu ( )- Yüksek lisans ve üstü

6- Babanızın eğitim durumu nedir?

( )-Hiç okula gitmemiş ( )-İlkokul mezunu ( )-Ortaokul mezunu ( )- Lise mezunu

( )- Yüksekokul mezunu ( )-Üniversite mezunu ( )- Yüksek lisans ve üstü

7- Anne ve babanız;

- ☐-Beraberler
- ☐- Boşandılar/ayrılar
- ☐- Annem öldü
- ☐- Babam öldü
- ☐- Annem ve babam öldü

8- Annenizin çocuk yetiştirme tutumunu aşağıdaki tanımlardan hangisi size göre en iyi ifade etmektedir?

- ☐- Otoriter (katı, baskıcı, aşırı kuralcı ve aşırı disiplinli)
- ☐- Tutarsız (örneğin, bir davranışı bazen onaylarken bazen cezalandırabilen)
- ☐- Aşırı koruyucu (aşırı ilgi ve alaka gösteren)
- ☐- İhmalkar (ilgisiz, vurdumduymaz)
- ☐- Demokratik (yol gösteren ama alacağı kararlar konusunda onu serbest bırakan)
- ☐- Vefat/Ayrılık/Terk nedeniyle annemi hiç tanımadım

9- Babanızın çocuk yetiştirme tutumunu aşağıdaki tanımlardan hangisi size göre en iyi ifade etmektedir?

- ☐- Otoriter (katı, baskıcı, aşırı kuralcı ve aşırı disiplinli)
- ☐- Tutarsız (örneğin, bir davranışı bazen onaylarken bazen cezalandırabilen)
- ☐- Aşırı koruyucu (aşırı ilgi ve alaka gösteren)
- ☐- İhmalkar (ilgisiz, vurdumduymaz)
- ☐- Demokratik (yol gösteren ama alacağı kararlar konusunda onu serbest bırakan)
- ☐- Vefat/Ayrılık/Terk nedeniyle babamı hiç tanımadım

EK B: İnsan İlişkilerinde Manipülasyon Ölçeği

Aşağıdaki ifadeler “SİZE NE KADAR BENZİYOR?”	Bana Hiç Benzemiyor	Bana Benzemiyor	Emin Değilim	Bana Biraz Benziyor	Bana Tamamen Benziyor
1. Arkadaşlarım bazen öfke ve gazabımdan çekindikleri için isteklerimi yerine getirir.					
2. Arkadaşlarıma karşı aşırı fedakâr davranarak istediklerimi elde ettiğim olmuştur.					
3. Arkadaşlarıma söylemem gereken şeylerde gerçeğin bir kısmını saklayarak paylaştığım olmuştur.					
4. Arkadaşlarımdan bir gerçeği saklamak için dikkatlerini başka konulara çekmekte iyiyimdir.					
5. Arkadaşlarımdan gerçek özelliklerimi saklamakta başarılıyım.					
6. Arkadaşlarımı genellikle düşük özgüvenli insanlardan seçerim.					
7. Arkadaşlarımdan hassas yönlerini keşfetmekte ustayım.					
8. Bana karşı aşırı fedakâr arkadaşlarımı daha çok seviyorum.					
9. Bazen amacıma ulaşmak için bağırıp çağırdığım ve çevremdekileri tehdit ettiğim olmuştur.					
10. Bazen arkadaşlarımı aşağılayarak ve küçük düşürerek de istediğim yöne sevk edebilirim.					
11. Bazen başkalarına zarar verebilecek kadar acımasız davranabiliyorum.					
12. Bir arkadaşım bana duygusal olarak ne kadar bağımlıysa o kadar fazla kıymet veririm.					
13. Bir isteğimi alışılmadık, sıra dışı bir şekilde ifade ederek amacıma ulaştığım olmuştur.					
14. Bir konuşma beni rahatsız etmeye başladığında konuyu değiştirmekte iyiyimdir.					

15. Bir sözü ya da davranışı insanların karşısında çok sık tekrarlayarak onları ikna ettiğim olmuştur.					
16. Çoğu zaman gerçek niyetimi arkadaşlarımdan saklarım.					
17. Duygu sömürüsü yapmayı severim.					
18. Haksız olduğum zamanlarda da üste çıkmayı becerebilirim.					
19. Hayır demeyi beceremeyen insanlarla birlikte olmak hoşuma gidiyor.					
20. İnsanlara küserek onlardan istediklerimi etme yöntemini kullanırım.					
21. İnsanlara, onların görmek istedikleri kişi gibi davranmayı iyi bilirim.					
22. İnsanların bana verdikleri değerden yararlanarak çıkar sağladığım olmuştur.					
23. İnsanların duygusal olarak hassas oldukları noktaları isteklerimi kabul ettirmek için kullanırım.					
24. İnsanların egolarını okşamak onlar üzerinde etkili olmak için işe yarar.					
25. İnsanların en çok arzuladığı şeyleri bilmek onları yönetmek için kullandığım etkili bir yoldur.					
26. İnsanların zayıf taraflarını keşfetmekte iyiyimdir.					
27. İstedigimi elde etmek için karşımdakini bencillik ya da ilgisizlikle suçladığım olmuştur.					
28. İşime gelmeyen şeyleri görmemezlikten gelmek kullandığım bir yöntemdir.					
29. Kelime oyunları yaparak kafaları karıştırmakta iyiyimdir.					
30. Kendime acındırarak da amacıma ulaştığım olmuştur.					
31. Kontrolü bana bırakan arkadaşları daha çok tercih ediyorum.					
32. Konuşmak istemediğim şeyler olduğunda kaçamak ve alakasız cevaplar veririm.					

33. Mağdur edilmiş, kurban rolünü oynayarak da amacıma ulaşabilirim.					
34. Saklamak istediğim bir şey olduğunda laf kalabalığı yaparak konuyu başka yönle çekmekte iyiyimdir.					
35. Sevgi ve ilgimi keserek de insanları bir şeye ikna etme yolunu kullanabilirim.					
36. Üzgün olmadığım zamanlarda üzölmüş gibi davrandığım olmuştur.					
37. Yalan söyleyeceksem, önce küçük doğruları itiraf ederek işe başlarım.					
38. Yanlış bir şey yaptığımda ısrarla inkar ederek sorunu çözebilirim.					
39. Yaptığım davranışlara bahane ve sebep bulmakta ustayımdır.					

EK C: Kısaltılmış Karanlık Üçlü Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Sırlarınızı anlatmak akıllıca değildir.					
2. İstedığımı elde etmek için akıllıca manipülasyon (kendi çıkarları doğrultusunda birilerini yada bir şeyleri yönlendirme) yapmaktan hoşlanırım.					
3. Her ne pahasına olursa olsun, önemli kişileri kendi tarafına çekmelisin.					
4. Başkalarıyla doğrudan çatışma yaşamaktan kaçının, çünkü bu kişiler ileride işinize yarayabilir.					
5. Daha sonra insanlara karşı kullanabileceğiniz bilgileri bir kenarda tutmak akıllıcadır.					
6. İnsanlardan intikam almak için doğru zamanı beklemelisiniz.					
7. İnsanların bilmesi gerekmeyen şeyleri onlardan saklamalısınız.					
8. İnsanların bilmesi gerekmeyen şeyleri onlardan saklamalısınız.					
9. Birçok insan manipüle edilebilir.					
10. İnsanlar beni doğal bir lider olarak görür.					
11. İlgi odağı olmaktan nefret ederim.					
12. Birçok grup aktivitesi bensiz sıkıcı olur.					
13. Özel biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes bana sürekli böyle söylüyor.					
14. Önemli kişilerle tanışmaktan hoşlanırım.					
15. Biri bana iltifat ederse mahcup olurum.					

16. Ünlü kişilerle mukayese edilmişliğim vardır.					
17. Ortalama biriyim.					
18. Hak ettiğim saygıyı görmekte ısrar ederim.					
19. Yetkililerden intikam almak hoşuma gider.					
20. Tehlikeli durumlardan kaçınırım.					
21. İntikam hızlı ve çirkin (bedeli ağır bir şekilde) olmalıdır.					
22. İnsanlar sıklıkla kontrolden çıktığımı söyler.					
23. Başkalarına karşı kaba olabildiğim doğrudur.					
24. Benimle uğraşanlar daima pişman olur.					
25. Yasa dışı işlere bulaşmaktan dolayı hiç sorun yaşamadım.					
26. Kaybedenlere sataşmaktan hoşlanırım.					
27. İstedığimi almak için her şeyi söylerim.					

EK D: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz:

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ergenliğimde...

1)Yeterli yemeğim olurdu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2) Gündelik bakım ve güvenliğim sağlanıyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3) Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4) Fiziksel ihtiyaçlarım tam olarak karşılanırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5) Ailemde sorunlarımı paylaşabileceğim biri vardı

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6) Üst baş açısından bakımsızdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7) Sevildiğimi hissediyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8) Anne ya da babam kendimden utanmama neden olurdu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9) Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10) Ailemde değiştirmek istediğim şeyler vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

11) Ailemdelikiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

12)Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

13) Anne ya da babam fikirlerimi önemserdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14) Ailemdelikiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

15) Fiziksel bakımdan hırpalanmış olduğuma inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

16) Çocukluğum mükemmeldi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

17) Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövölüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiğı oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18)Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

19) Ailemdelikler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

20) Biri bana cinsel amaçla dokunmaya ya da kendisine dokundurtmaya çalıştı.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

21) Kendisi ile cinsel ilişki kurmadığım takdirde bana zarar vermekle tehdit eden biri vardı.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

22) Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

23) Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

24) Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

25) Ailemdelikler bana karşı suçlayıcıydı.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

26) İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

27) Cinsel istismara uğradığım kanısındayım.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

28) Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

29) Ailemdelikler yaşlıtlarımla ve arkadaşlarımla görüşmemi kısıtlardı.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

30) Ailemdekiler her şeyime karışırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

31) Anne ve babam bir işi kendi başıma yapmama fırsat verirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

32)Ailemdekiler rahat vermeyecek derecede peşimdeydiler.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

33)Anne ya da babam beni kontrol etmek için kişisel eşyalarımı benden habersiz karıştırırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

EK E: Kendilik Nesnesi İhtiyaçları Envanteri

Lütfen aşağıdaki ifadeleri sizin için en uygun şekilde işaretleyiniz.

1. Kesinlikle katılmıyorum
2. Katılmıyorum
3. Pek katılmıyorum
4. Kararsızım
5. Biraz katılıyorum
6. Katılıyorum
7. Kesinlikle katılıyorum

	1	2	3	4	5	6	7
1. Başarılarım yeterince takdir edilmediğinde incinirim.							
2. Benimle aynı durumdaki insanların çevresinde olmak benim için önemlidir.							
3. Bir problemim olduğunda deneyimli insanlardan bile öneri almak benim için zordur.							
4. Başarılı insanlarla ilişki kurmak benim de başarılı hissetmemi sağlar.							
5. Diğer insanların övgülerine ihtiyacım yoktur.							
6. Benimle benzer problemleri olan insanlarla bir arada olmak istemem.							
7. Yaptığım iş takdir edilmediğinde hayal kırıklığına uğrarım.							
8. Değerlerimi, fikirlerimi ve aktivitelerimi paylaşacağım insanlar ararım.							
9. Saygı duyduğum insanların bile yönlendirmelerini kabul etmeyi zor bulurum.							
10. Ünlü insanlara özenirim.							
11. Çok az dikkat çektiğim durumlarda işimi yeterince iyi yapamam.							

12. Belirli bir yaşam tarzını paylaşan bir grubun parçası olduğumu bilmek bana kendimi iyi hissettirir.						
13. Daha deneyimli insanlardan yardım almak zorunda kalmak bana kendimi kötü hissettirir.						
14. Bir arkadaşım ile aynı durumda olduğumu hissetmek benim için önemlidir.						
15. Bir şey yaptığımda diğerlerinin onayına ihtiyaç hissetmem.						
16. Bana benzer insanlarla yakın ilişki kurmak beni rahatsız eder.						
17. Başarılı insanlardan etkilenirim.						
18. Başarılarımla övünmeye ihtiyaç hissetmem.						
19. Uzmanların yanındayken kendimi daha iyi hissederim.						
20. Bana çok benzeyen insanlarla arkadaş olmayı tercih etmem.						
21. Ben ve bir yakınım başkalarına karşı benzer duygular hissettiğimizde kendimi daha iyi hissederim.						
22. Benimle benzer fikirleri paylaşan bir grubun parçası olmak benim için önemlidir.						
23. Başkalarının benim hakkımda düşündüklerini pek önemsemem.						
24. Başarılı olduğumu biliyorum, dolayısıyla başkalarının benim hakkımdaki fikirlerine ihtiyaç hissetmiyorum.						
25. Benim gibi düşünen ve bana çok benzeyen insanlardan sıkıldım.						
26. Bana örnek olacak kişilerin çevresinde olmak benim için önemlidir.						

27. Çevremde benimkilere benzer problemlerle baş etmeye çalışan kişiler olduğunda kendimi daha güçlü hissederim.							
28. Bana çok benzeyen insanlardan oluşan bir gruba ait olmak benim için zordur.							
29. Başarılı hissetmek için başkalarının güvence ve onayına ihtiyaç hissederim.							
30. Endişeli ya da stresli olduğumda uzmanlardan öneri almak fazla yardımcı olmaz.							
31. Hayran olduğum insanların çevresinde olmaya çalışırım.							
32. İnançları benimkilere çok benzeyen arkadaşlara sahip olmak bana özgüven kazandırır.							
33. Başkalarından bolca desteğe ihtiyaç hissederim.							
34. Ait olduğum gruplarla gurur duymak benim için zordur.							
35. Çoğu zaman büyüklerim/üstlerim tarafından yeterince takdir edilmediğimi düşünüyorum.							
36. Benim için, üst düzey, “şışaalı” sosyal gruplara ait olmak önemlidir.							
37. Başkalarından destek almaya ve cesaretlendirilmeye ihtiyaç hissetmem.							
38. Yaşam tarzı benimkine çok benzeyen insanların oluşturduğu bir gruba ait olmayı tercih etmem.							

EK F: Etik Kurul Raporu

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Tarih: 30.09.2021

Sayı: 153

Konu: Etik Kurulu İzni

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Burcu Türk,

Yapmış olduğunuz başvuru Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından incelenmiş olup tez danışmanlığını üstlendiğiniz Burcu Tekiner'in yürüteceği **"Kişilerarası İlişkilerdeki Manipülasyonun Çocukluk Çağı Travmaları, Kendilik Nesnesi İhtiyaçları ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Bağlamında İncelenmesi"** başlıklı araştırmanız kurulumuzun 30.09.2021 tarihli toplantısında etik yönden uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Melek Güneş Yavuzer
Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

Ek: Etik Kurulu Kararı

Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 82 Beyoğlu – İSTANBUL
Tel: 0 212 924 2444 /2704 Faks: 0 212 343 0878
e-mail: etikkurul@halic.edu.tr www.halic.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Burcu Tekiner

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2020, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
- **Yüksek Lisans** : 2022, Haliç Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER: Yüksek lisans eğitimi kapsamında İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları E.A. Hastanesi'nde Klinik Psikoloji stajını tamamladı. 2019 senesinden bu yana online ve yüz yüze olarak danışan görmeye devam etmektedir.

DİĞER YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

- Erden-Çınar, S., Yazıcı, S., Tekiner, B., 2022. Beliren Yetişkin İlişkilerindeki Manipülasyonlarda Aidiyet Hissinin Gücü. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 33(1), 97-112. DOI: 10.33417/tsh.931055
- Ümmet, D., Tekiner, B., Eriştiren İ., 2021. Examining University Students' Feelings of The Inadequacy in The Context of Their Relationship With Their Parents And Friendship Quality. *İzmir Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1),84-95. DOI: 10.47899/ijss.20213108
- Canel, A. N., Tekiner, B., Aslanoğlu, E. B., 2019. Akran Danışmanlığı Modeli Kapsamında Yürütülen Psikoeğitim Uygulamasının Marmara Üniversitesi Öğrencilerinin Koşulsuz Kendini Kabul ve Kendini Affetme Düzeyleri Üzerindeki Etki. IX. Uluslararası Yükseköğretimde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Araştırmaları Kongresi - *Bildiriler Kitabı*, Kasım 15-17, 2019 İstanbul, Türkiye.
- Ümmet, D., Tekiner, B., Eriştiren İ., 2019. Üniversite Öğrencilerinde Arkadaşlık Kalitesi ve Yetersizlik Duygularının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. IX. Uluslararası Yükseköğretimde Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Araştırmaları Kongresi - *Bildiriler Kitabı*, Kasım 15-17, 2019 İstanbul, Türkiye.